

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Dr André Morali-Daninos

CİNSEL İLİŞKİLER SOSYOLOJİSİ

VARLIK YAYINLARI

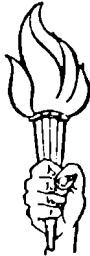
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Dr. ANDRE MORALI - DANINOS

CİNSEL İLİŞKİLER SOSYOLOJİSİ

Çeviren :
SAMİH TİRYAKİOĞLU

VARLIK YAYINEVİ

Ankara Caddesi, İstanbul

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

FAYDALI KİTAPLAR : 138

Varlık Yayınları, sayı : 1758
İstanbul'da İleri Sanat Matbaasında
dizilmiş, Dilek Matbaasında basılmıştır.
Eylül, 1978

GİRİŞ

Bu kitabı yazma fikrini bana Hocam, Profesör Georges Heuyer verdi. Léon Michaux'nun kendisi için söylemiş olduğu sözleri yine kullanarak söyleyeyim: Georges Heuyer'in eserlerinde ve derslerinde bu konuyu kendisinden öncekilerle çağdaşlarının sistemleri arasında gerçeğe yaklaşmak için ne türlü bir «seçim yöntemi» ve «kudret ve ılımlılık» göstererek ele aldığı herkesçe bilinen bir şeydir.

Biyoloji ile bireysel ve toplumsal psikolojinin birleştikleri noktada cinsel konulara verilecek yer üzerinde kendisiyle görüş birliği halinde olduğum için mutluyum. Görünüşe göre konunun bu tarzda ele alınışı, halk arasında epiy onanmış ve duygu bakımından epiy yankılar uyandırmış olmalı ki, eserin kısa zamanda yeni bir baskı yapılması gerekli hale gelmiştir.

Littré ünlü sözlüğünde cinselliği «cinsiyete, cinsel konunun niteilğine ve oluş tarzına biçim veren nesne» diye tanımlamaktadır. Salt biyolojik bakımdan cinsellik, erkekle kadının cinsel organlarının temas ve giriş yoluyla birleşmesi ve bunun yanısıra daha önceki yaklaşma, isteklenme ve kısmi zevk halleriyle daha sonraki tatmin veya tatminsizlik; gebelik ve döl verme halleridir. Hukuki anlamda ise cinsellik, cinsel birleşmenin medenî kanunlarca meşrulaştırılan ve kilisece onaylanan biçimidir.

Bir psikolog bütün bu kavramları ferдын, dengesi, insan türünün üremesi ve toplumların iyi işlemesi için yararlı kısmi gerçekler olarak kabul eder ama, cinselliği çok daha geniş bir tarzda tanımlar.

Birbirlerine en aykırı şeylerin birbirlerine çok yakın oldukları bir gerçek olduğuna göre, psikolog herşeyden önce şu gözlemi yapar: Cinselliğin salt şehvani ya da salt biyolojik bir kavram olarak ele alınışı, insanoğlunu çelişkin bir duruma götürür ki o da bundan ancak sinir hastalığına tutularak, sapıkça arzulara kapılarak ya da kadınlarla erkeklerin karma-karışık, utanç

verici biçimde bir arada yaşamaları yolunu seçerek kurtulabilir.

Cinsellik insanı dıştan ele geçiren iblisçe bir güç değildir. Ayrıca o, —psikanalizin halk arasında beceriksizce ya da kötü niyetle harcıâlem hâle getirilmesi sonucu yaygınlaşmış bulunan— «her ferdin, çevresine uyabilmek için engelsiz ve zorlu bir cinsel yaşam sürmesi gerektiği» yolundaki düşünceye de uygun düşmemektedir.

Şu halde cinsellik, cinsiyetin kayıtsız şartsız işlemesi demek olmadığı gibi bir boşalma aracı, bir vakit geçirme çaresi, bir spor türü, bir hakkı aramanın ifade tarzı ya da kişisel sorunlara bulunmuş beceriksizce bir çözüm tarzı da değildir. Dinsel ya da toplumsal yasaklarla savaşmak için kaba bir aldırmazlık, başıboşluk ya da ahlâksızlık yoluna saparak yapılacak her girişim, en iyimser bir varsayımla dahi, bir ferahlık getirir ama çok geçmeden bunu kaygının, yalnızlığın, korkunun ya da ölüm özleminin içine dramatik tarzda bir yuvarlanış izler.

Cinsellik, aşk ihtiyacının bir parçası olan doğal bir fonksiyondur ve o ihtiyacın araçlarından biridir. Aşkın duyularca hissedilmesidir o bir bakıma. Aşk cinsellikten

ibaret saymak hiçbir psikanalizde söz konusu olmamıştır da, kişiyi kendisine ve çevresine karşı yeniden dengeye kavuşturmak söz konusu olmuştur. Hesnard'ın dediği gibi: «Freud, ruhu biyolojik hâle sokmak amacını gütmemiştir.» «Cinsellik, esasen ona bağlı olan çocuk emzirme işiyle birlikte, iki kişinin yaptığı tek doğal fonksiyondur,» ve iki varlığı birbirine bağladığı için de bir birleşme; birliğe, —hattâ çekinmeden ekleyebiliriz,— mutlak'a doğru atılmış bir adımdır. Çünkü hem bir ihtiyaç, hem de bir tatmin aracı olmakla birlikte, paylaşılan ve hayranlıkla seyredilen bir zevktir. Öyle ki, iki yarattığı insanoğlunun erişebileceği en yüksek birleşme derecesine götürür ve bunu öyle koşullar altında yapar ki insan bu halin kaybolmuş bir cenneti hatırlattığı ya da gelecek günlerin cennetini şimdiden canlandırdığı gibi bir düşünceye kapılmaktan kendini alamaz.

İnsanoğlu, hattâ üstün bir hayvan olmadığını, cinsel davranışıyla açıkça gösterir. Bir takım dış görünümlere rağmen, hiçbir şeyi hayvanlar gibi yapmaz çünkü. İnsanoğlu, kendi benliğini öğrenmekten ileri gelen özel bir gelişmeyi başararak kuşak-

tan kuşağa değişir; öğrendiğini de çocuklarına, torunlarına aktarır. Ayrıca davranışı —ki cinsel alanda bu özellikle doğrudur— kendisinin ya da doğa'nın yaşayakalmasına veya belirli değişme amaçlarına değil de, öbür insanlarla özel bir ilişki tarzına doğru yönelir. İki insan arasında kurulan bağ yalnız görünürdeki anlamlı davranışı her an içine almakla kalmaz da düşüncelerin, duyguların, hattâ fikirlerle eylemlerin az-çok bilinçli nedenlerinin paylaşılmasını da içerir. Cinselliğin bütün bu eylemlerde yeri vardır.

Cinselliğin tarihsel gelişimi çok önemli bir bölüm olduğundan, bu kitabın çerçevesi içinde yer alamaz. Bunu yine bu dizide, yer alan ve *Cinsel İlişkiler Tarihi* adını taşıyan özel bir eserde ele aldık. Biz bu girişte, cinselliğin gelişiminin bellibaşlı evrelerini hatırlatmakla yetineceğiz.

Bu eser birinci bölümünde cinsel ilişki tiplerini, yani cinselliğin ifade edilişindeki eylem tarzlarını anlatmaktadır ki bunlar psiko-fizyolojik tarz, psiko-duygusal tarz, ana - baba ile ilgili tarzdır. Cinselliğin normal olarak ifade edilişlerini bu eylem tarzları yönetirler ve onun patolojik sapmalarını izah ederler.

İkinci bölüm cinselliğin —terimin etimolojik anlamıyla bir çatışma olarak ele alınan— toplumla ilişkilerine ayrılmıştır ki bunlar da karı - kocada ve ailede erkil ve dişil olarak, çeşitli akımların karşılaştırılması; ve karı - koca ile ailenin, toplumun kendisiyle olan ilişkileridir.

Nihayet sonuç olarak modern dünyamızda cinselliğin bireysel, ekonomik ve toplumsal olmak üzere üç ayrı görünüşünün birbirlerine ne denli bağlı olduklarını göstereceğiz.

Cinsel yaşam, tarihe karışmış haldedir. Tarih öğretiminde bu bilim kolunun bir sıra savaşlarla andlaşmalar halinde gösterilmiş olması takazalara yol açmıştır. Sonradan, savaşlarla andlaşmaları haklı göstermek için daha ayrıntılı politik ve ekonomik incelemelere girişmenin gereği kabul edilmiştir. Fakat bu incelemeler yeterli değildir ve günümüzde, Gaston Bouthoul'un da söylediği gibi, psikolojik faktörlerin oynadıkları önemli rolü de gözönünde bulundurmak gerektir ki bu faktörlerde cinsellik, sa-

nıldığından daha sık olarak, bilinçli ya da gizli tarzda yer almış bulunmaktadır.

İnsanoğlu ilkin dünya ile tam bir birlik halinde olduğu, doğadan hiç ayrısı, gayrısı olmadığı bir dönemi yaşamıştır: Doğa'nın güçleri onu öylesine egemenlikleri altında tutuyorlardı ki o, bunlara uymak için kurduğu açık-seçik tapınış tarzıyla bunlara saygı göstermekten, her noktada bunlara boyun eğmekten başka şey yapamıyordu. Bu, tarihten önceki çağdır ki cinsellik o dönemde bir sır halindedir ve onun doğal belirtilerle olan benzerliği, ilkel insanı korkuyla karışık bir saygı duymağa itmektedir. Cinsel arzunun önlenemeyen itişleri, dişilerin ele geçirilmesi ve insanların üretmesi için yapılan savaşlar gezegenlerin dönemsel hareketlerine, suların yükselip alçalmalarına, mevsimlerin dönemlerine ve özellikle tohumların, çiçeklerin, meyvelerin ardarda geçirdikleri değişikliklere tıpatıp uygun düşmekteydi. Öyle ki, insanoğlu kendi kişisel evreniyle kendisini çevreliyen güçler arasında belirli bir ilişkinin varlığını daha ilk zamanlardan başlayarak duymamazlık edemedi.

Tarih, Mitoslar ve Kültler, doğa ile olan

bu birlik ve benzerliğin hâlâ etkisi altındadır ve çok geçmeden doğa, Ana-Tanrıçalığa yükseltilerek tarihöncesi dinsel eylemlerle ve Eskiçağın ilk dinlerince saygı görüp kutlanmağa başlamıştır. İnsanlığın cinsel gelişiminin ilk evresi bu olmuştur, denebilir: Öyle bir kaynaşma evresi ki, insanoğlu bunda kendini Ucsuz Bucaksız bir Çevre'ye, okyanusa dalmışçasına, gömülmüş hissetmektedir. Bu Çevre'nin ise kendisini dahi aşan özel bir yaşamı vardır ki insanoğlunu hem ezmekte, hem desteklemektedir.

İşte o sırada gelişimin ikinci evresi başlamaktadır: Başlıca ilgi merkezini insanın teşkil ettiği ve onun, kendi arzularıyla kendi iç değişkenliklerini, daha iyi egemenliği altına almağa başladığı bu çevre üzerine yansıttığı evredir bu. İnsanoğlu Doğa'yı az-çok değiştirmeyi öğrendiğinden, artık eskisi gibi topyekûn tapınmamaktadır ona.

İnsan beyninin karmaşık bir örgütlenişi vardır; öteki parmaklarının karşısında kendisine teknik ustalıklar sağlayan başparmağı vardır; kısa bir yaşam boyunca kendisine bazı nesneleri adlandırma soydaşları arasında ve çevresi içinde görevleri ayırtetme olanağını sağlayan hecelerini

belirterek konuştuğu bir dili vardır. Bütün bunlar sayesinde de her kuşak, bir öncekine göre daha yüksek bir düzeyden yola çıkar.

Sırf insanların ve ilerlemeyi şartlandıran «işgücü»nün çoğalması, insanoğlunun Dünya üzerinde egemenlik kurması bakımından da olsa, cinsellik burada önemli bir rol oynar. Cinsellik ilerlemeye bağlıdır. Saygı gösterilen tanrılar artık yalnız doğal belirtiler değildirler de, insanla doğal güçlerin bir karışımıdır. İnsan biçimi altında fonksiyonel bir tanrılar topluluğu kurulur ve bunlar arasında iş bölümü yapılır. Tanrılar insanlara yardıma hazırdır. Zaman zaman bir tanrı insan olur, bir insan ölmezliğe kavuşabilir. İnsanoğlu kendini örnek tutarak tanrıları yaratırken: «Tanrılar her yerededir,» der.

İnsanoğluna, içinde bulunduğu durumdan kaçıp kurtulmak, aynı zamanda kendisini aşan ve başka yerden gelen yasalar koyarak çevresindekilere egemen olmak kararını verdikten devrim, çok önemlidir. Doğru bir çevre haline indirgenmiştir ama insanoğlu tanrılara boyun eğer, onları taklid eder. Cinsellik değişik anlamlar edinir o zaman: **Basvurulan tanrıya göre sefkatte,**

afiflikte, erossalıkta, döl vermede ve aile yaşantısında kendini gösterir.

Bütün varolanlarla varolmuşların son bir izahını araştırmanın sonucu olarak karşımıza çıkan tektanrıci tepki, burada yer alır. Görünüşe göre tektanrıçılık, erkeğin kadını döllemesinin keşfedilişine bağlıdır ki bu gerçek, ilkin tarihöncesi insanına kabul ettirmemiştir kendini. Aslında her yaratışı meydana getiren erkil bir kökenin varolduğu, fakat ana-tanrıça simgesinin bunu ikinci plana attığı inancına bütün mitolojilerde rastlanır. Tekliğe bu başvuruş aynı zamanda dünyanın sınırlarını genişletmekle birlikte, tapınışa bir soyutluk unsuru da sokar ki, açınlanmış ilk üç tektanrıci din, sonradan bundan esinlenmişlerdir.

Daha klâsik İlkçağda Zeus tanrıların babasıydı ama ana ve oğul, kız ve erkek kardeş, baba ve kız gibi mahremelerin kızılbaşça cinsel ilişkileri ve ana-baba öldürmeleri gibi uzun bir olaylar dizisinden sonra doğmuştu. Bu felâketler insanoğlunun içinde erkenden yereden çatışmaya bağlı bir çırpınmalar dizisi sayılabilir. Çatışma, onun anasına bağlı olma arzusuyla, kendisini geleceğe doğru götüren itiş arasında olup bit-

mektedir ve cinsellik, bu geleceğin en gözle görülen belirtilerinden biridir. Fakat ne yazık, insanoğlunun öyle bir yapısı vardır ki, aklının ermediği şeyler karşısında korkuya kapılır. Tanrı ona açıklamalarda bulunmuştur ama o bunun duruluğunu her zaman koruyamamış; hemencecik bayağılaştırmış; kendi durumuna uydurmuştur: Böylece şeytanı icadetmiş, cinselliği de bir günah haline sokmuştur.

Bu davranış herşeyden önce, o zamanlar belirmeğe başlayan ve ne oldukları ancak çok sonra belli olan sinir hastalıklarıyla izah edilebilir. Bu ilk sinir hastalıklarının cinsel tatmine erişmekte rastlanan güçlüklerle bağlı olmaları çok muhtemeldir. Bu yüzden itişin kendisine karşı saldırgan ya da olumsuz tepkiler meydana gelmiş; o zamandan beri de bütün suçlar, «vur abalıya» misali, cinsel itişe yüklenmiştir. Kutsal kitapları yorumlayan din bilginlerinin işidir bu: Tanrısal yaratışa karşı duyulan korku, böyle doğmuştur. Bunun üzerine de din bir tapınma eylemi olmaktan çıkmış, bir kurallar topluluğu haline sokulmuştur: Bir bilürleşme, otoplâstik ve aşağılatıcı bir «yeni duruma uyma olanaksızlığı»dır bu: insan-

oğlu da bunları bellibaşlı birtakım gerçeklere, yani doğuma, ölüme ve ahirete bağlı korkuya katlanamadığı için ortaya çıkarmıştır.

Eskiden kutsallığa, mitos'a, varlığın kendisine karışmış halde olan cinsellik böylece, sırf insan türünün üremesini sağlamak için «yapılan» tamamen bedensel bir fonksiyon haline gelmiştir. O zaman ortaya hem ruhla, hem bedenle ilgili korkunç bir sınırlama çıkmıştır ki bu, cinsel günah kavramıyla ifade edilmektedir («ve anam günahlar işleyerek bana gebe kaldı. — İncil»).

O andan başlayarak cinsellikle din, günümüzde de hâlâ süregelen ve birbirlerini yıpratmaktan başka işe yaramayan bir savaşa girişmişlerdir. Hristiyanlık doktrinlerinin yayılışından ve Avrupa ile Doğu Akdeniz'de sağlamca yerleşmesinden sonra ülkü ile, şefkatle, mistik nesneyle olan ortak köklerinden kopan cinsellik yatak odalarına sürülmüş; orada da, —haliyle ve özellikle— kralların ve her çeşit «ekâbir»in saraylarında zafere ulaşmıştır. Yasaktan doğma bu edepdışı hâl, erosallığın Ortaçağdaki bu genellemesidir ki, hiç değilse doğma

sorunları kadar, kilisenin haklı teukisine, Engizisyon mahkemelerinin kurulmasına yol açmıştır. Engizisyon da kullandığı yöntemlerin çoğunu, kendilerine kurban edilen insanların diri diri yakılmalarını isteyen Moloch'a ve bazı Meksika tanrılarına yapılan tapınışlardan almıştır. Bununla birlikte Engizisyonun yöntemlerinde büyük bir incelik vardı: Daha önce bir yargılama yapıyor, bunun sorgusu sırasında da (asıl gerçek ceza olan) işkence uygulanıyordu. Günahının kefareтини ödemekte olan kurban, yargılama sırasında hem din bakımından olan sapkınlığını, hem Şeytan'la olan cinsel ilişkilerini açıklıyordu. Ancak ondan sonradır ki hükümlü, halkın gözleri önünde öldürölüyordu.

Bir temizlik daima başka bir temizliğin yapılmasına yol açtığından, Luther'in, Calvin'in yaptıkları Reform da din kurallarının çiğnenmesine ve cinsel büyüculük «suç»larına verdiği cezalardaki aşırılıktan yana Engizisyonndan hiç aşağı kalmadı. Reform'un İngiltere'de nasıl yayıldığı ve VIII. Henry'nin evlenme tasarılarına nasıl hizmette

bulunduğu herkesçe bilinen bir şeydir. Reformcuların hoş görmedikleri bütün sapıklıklar İtalya'nın Trente kentinde toplanan din bilginleri kurulunda incelendi ve 1543-1563 arasında genel bir düzenlemeyle sonuçlandı: Evlenme kutsal bir eylem haline getiriliyor, papazların evlenmeleri de yasaklanıyordu.

Bu önleyici tedbirlerin birbirlerini kovalamalarından çıkan çatışmalar, nefis hazırlarının bir tepkisi olan ve Rönesans diye adlandırılan hareketi doğurdu. Rönesansın niteliği, cinselliğin demokdatlaştırılması ve insan vücudüne, biçimleri ve görevleri bakımından gösterilen, yepyeni bir ilgi halinde belirdi. Cinsellik kamu yaşantısında git-tikçe daha büyük bir yer tutarken anatomi, fizyolojide büyük ilerlemeler gerçekleştirildi. Tiyatro, uzun bir kayboluş döneminden sonra yeniden ortaya çıktı. Aktrislerle dansözler, zamanın kodamanlarına metreslik ediyorlardı.

Aynı zamanda hem cinsellik, hem üreme —ki bunun organik bakımdan nasıl olup bittiği yavaş yavaş öğreniliyordu— konusunda düşünülünce, cinselliğin «gerçekleştirdiği» belibası işler, sanat, edebiyat ve

bilim eserleriyle yayılmağa başlandı. Deyim yerindeyse bunlar sınandı ve günlük yaşantıda daha çok sayıda kimsenin elde edebileceği hale getirildi.

O zaman, demografik alanda gayrimeşru doğumlar ve cinsellikle kanuni mevzuat arasındaki ilişkiler gibi önemli bir sorun ortaya çıktı. Oldum olası varolan fuhuş, yöneticileri çağlara ve geçerlikte olan düşüncelere göre çeşitli tavırlar takınarak bununla uğraşmağa zorlayan toplumsal bir önem edindi. Yöneticiler kimi zaman genelevler kuruyorlar, kimi zaman genel kadınları hapse atıyorlardı. Homoseksüellerin yurttaşlık hakları da hükümdarlara ve bunların kişisel eğilimlerine göre değişti.

Yüz elli yıl boyunca ilerliyen ve gittikçe derinleştirilen anatomik ve fizyolojik araştırmalar insanoğlunu, ana-babaların üreme işindeki rolü üzerinde binlerce yıldır sürüp giden bilgisizlikten kurtardı. «Sindirme (imréгнаion) teorisi» gibi birkaç yanlış daha yapılacaktı ama cinsel eşler eylem sırasında nelerle ve niçin karşılaşacaklarını bileceklerdi artık. Oradan nüfus plânlaşmasının tartışmalarına geçmek için atılması gereken çok büyük bir adım vardır: Bu

adım şu sırada dahi atılmış değildir çünkü.

Ara yerde kadın, durumuna daha uygun sosyal, kültürel ve kanunî bir rolün kendisine yavaş yavaş verilmekte olduğunu gördü. Durumu düzeldi. Çocukların korunması işinin ve çeşitli dönemler geçiren boşanmanın çok gerekli olduğu sonucuna varıldı.

Fransız Devrimi sırasında politik, ekonomik, edebî ve artistik alanlarda olduğu kadar cinsel alanda da özgürlük istendi. Bu isteğin temelinde, daha önceki yüzyıllar boyunca görülen çok dar sınırlamalar karşısında Rönesans'ın gösterdiği aynı şehvî tepki vardı: İnsanoğlu çabalarının mükâfatını daha çabuk görme isteğinin yanı sıra, dünyayı daha çok elinin altında hissediyordu. Onun içindir ki XIX. yüzyılın başlangıcı, insanoğlunun dünyayı tanımasında olduğu kadar kendini tanımasında da çok büyük ilerlemelerin kaydedildiği dönemdir.

Aynı zamanda da, çok iyi anlaşılabilircek bir kaygı çıktı ortaya. Bütün bu özgürlükler tehlikeli değil miydi? Herkes gidip gelmekte, sevmekte ve yazmakta, üremekte ve türemekte özgür olunca dünya tam bir anarşiye ya da tüketicilerin aşırı dere-

cede çoğalması yüzünden kıtlığa doğru gitme tehlikesiyle karşılaşmıyor muydu? Malthus'un, ekonomik bakımdan güçsüz olanların çocuk yapmamalarını öğütleyen teorisi ya da bu teorinin doğumları önleyici araçlar kullanılmasını kabul eden yeni biçimi ile; Batı Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da yaygınlaşan, Kraliçe Victoria döneminde görülen tipte «püriten» tepki aynı amaca yönelmişlerdi hep: Hem cinsel özgürlük sorununu ele almak istiyorlar, hem de önleyici yöntemler kullanarak bu sorunu çözmek için beceriksizce çabalar yapıyorlardı.

Böylece, XX. yüzyılın başında itiş-önleyiş çatışması bir kez daha kamuoyunun karşısına çıktı ama bu sefer Sigmund Freud'den çok kesin bir cevap aldı: Bu bilgin itişle önleyişin birbirlerine karşıt değil de bağlı olduklarını; önleyişin kaynağını, itisten edindiği içgüdüsel enerjiden aldığını ıspatladı. O zaman patolojik belirti, içgüdüsel itişin sembolik bakımdan nitelik değiştirmesi halinde ortaya çıkıyordu ki bu da acemilik dönemlerinde ardarda geçirilen bütün değişikliklerin, ferdin geçirdiği bütün serüvenlerin, günümüzdeki görüntüleri-

dir. Bir hastayı tedavi etmek demek dünü bugünde, insanı kendisi ve çevresiyle, ruhu bedenle, akli tutkularla uzlaştırmak demektir.

Freud'un yaptığı işin sonuçları hesaplanamayacak kadar çoktur ve salt tıbbi alandan taşarak eğitimi, pedagojiyi, çalışma hayatının psikolojik sorunlarını olduğu kadar toplumsal psikolojiyi de etkilemiştir. Freud cinselliğin mitoslarda ve dinlerde nasıl varolduğunu, tarihi nasıl etkilediğini, günlük yaşantıda kendini nasıl belli ettiğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, çok sık söylendiği gibi Freud ruhu biyolojiden ve cinsellikten ibaret saymamıştır. Kimi hâllerde cinselliğin bazı türlerini temize bile çıkarmıştır hattâ. Fakat Freud'un ilkeleriyle yöntemlerinin uygulanması dahi daha ileriye gidilebileceğini, gidilmesi gerektiğini göstermiş bulunmaktadır. İnsan-öğlü, Disraeli'nin dediği gibi «dünyaların en ekonomisinde pamuklu dokumaların en ucuzunu üretmek» görevinde olmadığı gibi, dünyaların en hoşgörölü olanında da mümkün olduğu kadar çok sayıda cinsel arzuyu mümkün olduğu kadar çok sayıda eşle gidermek durumunda da değildir.

Cinselliğin, bireysel fizyolojinin ve toplumların işleyişinin normal verilerinden biri olduğunu şimdi bilmekte olduğumuza göre, yapılacak iş onun bu toplumdaki yerini bulmak; ona «yurttaşlık hakkı»nı nihayet tanımak; fertle toplumun gerçek çıkarına uygun tarzda ifadesini bulabileceği «hukuki bir durum»u ona sağlamaktır. Bu kitap bu amaca yardımcı olabilirse kendimizi mutlu sayacağız.

BİRİNCİ BÖLÜM

CİNSEL İLİŞKİ TİPLERİ

I

CİNSELLİĞİN TARZLARI

Cinselliğin bir değil, üç yönü vardır: Zevk, şefkat ve üreme. Aslında bu üç yön birbirinden ayrılamaz. En kısa birleşmede dahi bir parçacık şefkat vardır; en kaçamaklı ilişkide dahi birleşmeyi, üçüncü bir kişinin işe karışmasıyla «ayakta tutmak», sürdürmek için az-çok bilinçli bir istek vardır: Bu üçüncü kişi çocuktur, birleşmeyi kutsallaştırır, zaman içindeki etkilerinin uzamasını sağlar.

Onun içindir ki biz de sırayla cinsel zevki, sevgiyle şefkati ve üremeyi inceliyeceğiz. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

I. — Cinsel zevk

Cinsel zevki araştırmak, ihtiyaç ve erosallık gibi iki büyük sorunu ortaya koyar.

1. *Cinsel ihtiyaç.* — İnsan boğulmadan önce soluk alır, açlıktan ölecek hale gelmeden önce acıkır, bunda da şaşılacak hiçbir şey yoktur: Çünkü iç çevredeki en ufak bir değişiklik bile gerekli eylemleri harekete getirmeğe yeterlidir; çünkü karar merkezleri (çaba ritimi, eylem düzeyi gibi) belirli bir ritime uyup alışırlar; dahası var, insan henüz açlık duymadan dahi, iştahla yemek yiyebilir. Ayrıca, besin maddelerinin soğurulması sembolik bakımdan bir korunma, yaşama, güvenlik değeri edinmiştir; öyle ki, insanoğlu kendisinin hemen o andaki güvenliği bakımından şu veya bu tarzda kaygılanmışsa yahut canı sıkılıyorsa da yemek yiyebilir. Son olarak, yiyeceklerin soğurulması bir başarının mükâfatı sayıldığı ölçüde, zevk olsun diye ve bir bakıma, elde ettiği başka bir hoşnutluğu desteklemek için de insanoğlu yemek yiyebilir.

Tıpkı beslenme gibi cinselliğin de fizyolojik gevseme, güvene kavuşma ve zevki

uzatma bakımından üçlü bir değeri vardır. *Başarılı geçen cinsel ilişkilerin «gevşetici» oldukları* herkesin bildiği bir gerçektir, fakat peşinden «tatlı bir bitkinlik» geldiği için de bu ilişkilerin, hiç değilse erkek için yorucu oldukları, sağlığa zarar verdikleri, ömrü kısalttıkları iddia edilmiştir. Bu düşünce bilimsel bakımdan kabul edilmiş hiçbir olaya dayanmamaktadır. Duyulan «heyecan»ın sertliği gözönüne alınırsa bu, her iki cins için de aynıdır (meğer ki kadının bu işte erkeğe göre daha az duyarlık gösterdiği kabul edilsin). Salt biyolojik yön gözönüne alınırsa, yaptıkları cinsel aşırılıklardan uzun boylu etkilenir görünmeyen genel kadınlar için ne denecektir? Erkek bakımından sperma çıkarma işi çok az miktarda bir kimyasal madde kaybına eşittir.

Aslında tükenen, kişi değil de arzudur, istektir. Cinsel eylemde en çok yorucu olan, bazı kimselerin, gerekli ruhsal ve bedensel uyarı olmaksızın, bu eylemi tekrarlamak için yaptıkları çabalarıdır. Nitekim bu durum, belirli bazı iktidarsızlık vakaları incelenince de görülmektedir ki bu hâllerde eş değiştirilince birleşmenin başarıyla sonuç-

lanması ya da tekrarlanması mümkün olabilmektedir. Yorgunluk çoğu zaman cinsel eylemin kendisinden değil de geç yatmak, sofrada çok yemek, geceleri sokağa çıkmak ya da bunların yanı sıra (sigara, içki, baharat... v.b. gibi) uyarıcı şeyler kullanmaktan ileri gelir. Bilindiği gibi, bekârlar evli erkeklere göre daha kısa ömürlü olurlar. Genellikle bunların cinsel yaşantıları daha az sert, daha çok düzensizdir. Tersine olarak, cinsel «perhiz»in güçleri koruduğu ve «biriktirdiği» düşüncesinin yanlış olduğunu da söylemek gerektir. Perhizi meydana getiren itilme dizginlenmezse, tıpkı düzensiz bir cinsel yaşantı gibi, ruhsal ve bedensel bozukluklar doğurabilir.

Hiçbir cinsel birleşme yapmaksızın yaşadıkları halde ne iktidarsız, ne de «itilmiş (refoulé)» kişiler de vardır kuşkusuz. Fakat bunlardaki cinsel «enerji»nin «yüceleştiği», yani değişerek entelektüel, artistik, bilimsel, toplumsal, dinsel görevler haline girdiği yolunda bir sanı vardır. Böyle bir değişiklik olabilir mi ve cinsel enerji nedir?

Bununla cinsel arzuya bağlı fiziksel ve kimyasal değişmelerin tümü kastedilmek isteniyorsa, kendileri de yücelmiş eylemle-

re bağılı olan bu değışmelerin nasıl olup başka bir hale gelebilecekleri pek anlaşılır şey değıldir. Bugünkü günde bu ruhsal ve bedensel ilişkiler üzerinde bilgi sahibi olmadığımızdan, yücelme diye bir şey olmadığını düşünmek daha akıllıca ve alçak gönüllü bir davranış olur. Cinsel itiş ancak susturulabilir ve bu, iki tarzda yapılabilir: Korkuya ve suçluluğa dayanan bir itilmeyle; ya da bilim, sanat, edebiyat, din v.b. gibi konulara olan ilgiye dayanan bir itilmeyle. İki itilme arasındaki ayırım ise şudur: Birincisi hem cinsel hoşnutluğu, hem kendine beslediğı saygıyı azaltır; ikincisi ise zorla kabul edilen hoşnutsuzluğu, kendini daha aşkın değerde görerek denkleştirir ve cinsel hoşnutsuzluğun önlenişini daha kolaylıkla kabul ettirir. Fakat cinsel arzu hep ortadadır.

Cinselliğın tümü bakımından itilmesinin yanısıra (cinsellikte eksiklik gibi) cinsel teknikle; ya da cinsel organların kendileriyle ilgili kısmi itilmeler de vardır: Çıplaklıktan utanç duymak ya da bunu gizlemek gibi. Kimi insanlar utanç duygusunu modası geçmiş bir eğitimin zararlı bir tortusu gibi görürler. Bu duygu Kutsal Kitap'-

ın o ünlü öğütlerinden başlayarak, çağlar boyunca tâ zamanımıza dek gelmiştir, derler. O zaman da, bu yararsız utancın tutuklayıcı etkilerini gidermek için, çocukları daha küçük yaşta insan vücudünün çıplaklığına alıştırmak gerektiği öğütlenir.

Gerçekte ise utanç, ahlâk yoluyla edinilen duygudan çok daha fazla bir şeydir: Yabani diye adlandırılan birçok oymaklarda da rastlandığına göre bu duygu, cinsel organların ve neslin korunması gibi belirsiz bir temel arzudan ileri gelse gerektir. Cinsel organların muayenesi sözkonusu olduğunda, psikolojik bakımdan en normal kişilerin bile kendilerini bırakmalarının, gevşemelerinin ne büyük güçlüklerle elde edildiğini gören hekimler, bunu çok iyi bilirler.

Bu yüzden ve görünüşe göre çıplaklığın aşırı derecede ortaya serilmesi cinsel suçsuzlaştırma dâvasına yararlı olmaktan uzak bulunmaktadır: Bu ortaya serme işi, bilinçdışı bir seyrettirme hastalığından ileri gelmektedir çünkü. Bu seyrettirme işi ana-badan çocuklara doğru geldiği zaman çocuklar için onların cinsel birleşmelerini seyretmek kadar sarsıcı olabilir. Tersine ola-

rak, aşk ilişkilerinde tam bir utanç yokluğu da bunlar özel bir nitelik ve sertlik edindikleri zaman görülür ama bu takdirde bile aynı arkadaşlar arasındaki utanç yokluğu, bu cinsel durumda geçerlidir ancak. Bunun dışında cinsel organların gizlenmesi (bu durumda korunmadan sözedilemeyeceğine göre), alışkanlık sürecinden ve «utanma» sürecinden kaçınmak için olsa gerektir. Gözü doymuşluğun yarattığı bu alışkanlığı, cinsel arzuya karşı bu bir çeşit korunmayı önleme kaygısı, her seferinde yeni bir şey keşfetme duygusunu, sevişmenin başlangıcı olan eylemlerle daha da çeşnilenen zevk duygusunu tatmak için insanoglunun bilinçdışı olarak bulduğu tek çaredir. Giysi, suçlulukla yüklü bölgeler üzerine iki yüzölçü atılmış bir örtü değildir yalnız; cinsel arzuyu kamçılamanın gerekli bir engeldir de. Arzuyu kamçılamanın doğal ve normal olmadığı yolunda bir itirazda bulunulursa, cinsel alanda olduğu gibi bütün öbür içgüdüsel alanlarda da «insanın duyduğu zevki hayvanın duyduğu zevkten nenin ayırdetmediği» yolunda bütün bir sorun ortaya atılmış olur.

«Utanma» sürecine gelince, bunun an-

laşılması kolaydır: Erosallık duygusu yaratan bölgeleri başlıca boşaltma organlarının bitiş uçlarına yerleştirmiş olan anatomik düzen dolayısıyla vücudün boşalttığı maddelerin uyandırdığı iğrenişlerin de cinsel arzuyu bozmaları mümkündür. Bu iğrenişler şarta bağlı olmakla birlikte bunları yine de normal diye adlandırma zorunluğu vardır. Aybaşı halleri, yerel yaralar ve yaşlılığın bıraktığı izler gibi nedenlerle de cinsel organların tam ve sürekli olarak açıkta bırakılması, kabul edilir bir davranış değildir.

Cinsel ilişkinin ikinci vasfı da bunun *güven verici* olmasıdır. Cinsel eylem, insanın kendisine olan saygısını arttırmak için sık sık kullandığı yöntemlerden biridir. Burada söz konusu olan, çocukluktaki bir durumun yeniden canlanmasıdır: Bu durumda her sevgi gösterisi, büyüklerin üstün güçlerine katılma olanağını da sağlıyordu çünkü. Çoğu zaman cinsel aşırılıklara, normal olarak bu işe pek o kadar düşkün olmamaları gereken kimselerin kapıldıkları görülür. Bu gibiler bunu —mesleki başarısızlıklar, bedensel, toplumsal, mali aşağılıklar gibi— ~~sak~~ çeşitli alanlardaki az-çok

belirli eksikliklerini giderme fırsatını verdiği için yaparlar. Tekrarlanan cinsel eylem geçici bir gevşeme sağlar ve tehlikeye girmiş olan kendine saygı duygusunu bir zaman için yeniden kurar.

Son olarak da *yayılma ilkesi*'nin, bir başka fonksiyonel alanda kazanılan başarının yarattığı elverişli izlenimi pekiştirmek için cinsel eyleme uygulandığı görülür. İlkin bu, coşkunluğu sinir sistemine yaymak gibi normal bir olay biçiminde görülebilir. Çoğu zaman da başarı, o zamana dek cinsellik üzerine çökmüş olan engelleri kaldırır ve onun sanki (sınavlarla yarışmalardan sonraki şölenler ve «âlemler» gibi) bir çeşit kutlama ile kendini açığa vurmasını sağlar.

2. *Erosallık*. — Bu, cinsel nesnenin bilinçli ya da bilinçsiz olarak anımsanması, yahut cinsel görevin, amaçları aslında ya da görünürde cinsel olmayan hayati fonksiyonlara da yayılmasıdır. Müstehcen nesneden şu noktada ayrılır: Müstehcen nesne, ahlâksızca olduğu bilinerek ve bu amaçla yapılan erosol bir anımsamadır. Bunda, suçlu sayılan cinsel eylem, ek bir uyarıcı olarak hissettiği engeller karşısında daha da artan bir zeyk duyar. Su halde erosallık,

psycho-sensoriel, *psycho-sensitif* ve *psycho-moteur* zevkin bilinerek, istenilerek işlenilişidir. Tamamen ruhsal da olabilir hattâ: Cinsel nesnenin *psycho-sensible* yönüdür bu, şefkat de bunun *psycho-affectif* yönüdür. Aşka kumarın, sanatın, sporun sokulmasıdır. İki arkadaşın ortak bir amaç olan zevki araştırması ortaya gözalıcı bir amacın, karşılıklı ve güçlendirici bir uyarı faktörünün çıkmasını sağlar. Çoğu zaman «geriletici» diye, ya da «çocukça» olarak nitelenmiştir bu. Sanatın, kumarın, sporun olabildikleri ölçüde o da öyledir kuşkusuz. Erosallığı, çözülme halinde olan «kapitalist» bir toplumun korkunç vasfı diye gösterenler olmuştur: Sanki kadınların kendileri—azıcık teşvik görmek şartıyla—erosallık peşinde değillermiş ve bu alanda çok beceriksizlermiş gibi.

Şurası da açıktır ki cinsellik nasıl aşk demek değilse, erosallık da cinsellik demek değildir ama, erosallık olmayınca cinsel ilişki de tatsız ve hayvanca bir hâl alır. Kendini aşırı erosallığa kaptırınca da patolojik bir yapmacık hâli içinde eriyip dağılıverir.

Asık yüzlü ahlâkıçlar darılmasınlar ama (ki bunların en kötülerini belki de, vaktiyle din adına yapılanları bugün bilim adına yapanlardır) bir insanda erosallığın ifade ediliş tarzları onun için kişiliğinin herhangi başka bir ana vasfı kadar esaslı ve gereklidir. Cinsel fonksiyonu üreme ile sınırlamak, bütün fonksiyonları yaratıldıkları «amaç» için sınırlamağa kalkışmak gibi bir şeydir. Örneğin, toplumsal önemde verimli bir amaçları olmadıkça, beden egzersizleri yapmamak gerektir. Gevşemenin ve fizyolojik fonksiyon olarak zevkin büyük öneminin inkârı demektir bu. Nitekim her alanda zevk, gittikçe artan sayıda insanlar için erişilebilir hale geldiği içindir ki erosallık da yaygınlaşmaktadır. Sinemanın, radyonun, televizyonun ve uzmanlaşmış yayınların bunda hiçbir rolü yoktur: Bunlar ortak zevki izlemektedirler sadece. Erosallık daha çok yaygınlsa bunun nedeni, talihin kendilerine güldüğü birkaç kişinin ayrıcalığı olmaktan artık çıkmış bulunmasıdır bu; bakımdan da demokratlaşmanın yayıldığını, hayat seviyesinin yükseldiğini gösteren iyi bir belirtidir.

Abartılmış, yapma biçimiyle toplum

için bir tehlike halini alabilirse de bu içkiye, at yarışlarında bahse tutuşmağa göre daha az vahim bir tehlikedir ve daha az ahlâk bozucudur, bürokratik yararın ve denetimin dışında kalmaktadır çünkü: Devlet bundan yüzde şu kadar pay almamaktadır.

Demek oluyor ki erosallık, insanoğlunun ilerleme üzerinde edineceği anlayışa bağlı olmuştur. Cinsel güvenliği olduğu gibi toplumsal güvenliği de araştırarak yönetsel robotluk yolunda devam ederse, bir seçim yapmaksızın önce sessiz olan, sonra patlama hâlini alan bir tatminsizliğin doğurucusu, bireyselleşmeyen bir erosallık elde edilebilecektir ancak. Hattâ bazılarının iddiasına göre erosallık azıcık ikiyüzlülükle, hiç değilse gizlilikle korunursa, bundan kârlı çıkacaktır. Fabre-Luce'ün dediği gibi «aşk anarşizmine karşı komünizm konut kışığı, doğumları arttırma propagandası ve utanç duygularını sürekli olarak üstün tutma sayesinde ki az-çok bilinçli olarak koruyabilmiştir kendini.»

Her toplumsal ve politik ilerleme ferde hiç değilse kendi cinsiyetini bildiği gibi kullanma ve kendi düşüncesine uygun bir ai-

leyi —tamamen özgür olarak— kurma hakkını vermelidir. Aile de toplumun tek «yönetilebilir» ve geçerli hücresidir. Zevkin kalitesine gelince o, başka bir konudur. Telkin edicilik kudreti, güç elde edilebilirliği, imgelenebilirliği ve insancılığı bakımından yitirdiklerini bolluk ve kolaylık bakımından kazanır.

II. — Aşk ve Şefkat

İlkel bir tarzda da olsa aşkı «kendine öz bir çekicilikle, özel sertlik ve nitelikteki cinsel arzunun bir arada varoluşu» diye tanımlayanlar olmuştur. Görünüşe göre ferdin gelişmesinde coşkusal duygularla cinsel duygular doğumdan başlayarak paralel biçimde ilerlerler ve olgunluk çağında birleşirler ancak. Gerçek aşkın olgunluk çağına özgü bir iş olduğu sık sık söylenmiştir.

Aşkın önemi yalnız kendine konu edildiği nesneye doğru çokilişin sertliğine değil, öznenin kendisinde meydana getirdiği iç kargaşalıkların idrâk edilmesine de bağlıdır. Onun asıl heyecan uyandıran belirtisi de bu iç yenilenme duygusudur.

Neden olur bu kargaşalıklar? Çünkü

aşk iki insan arasındaki duygu ve düşünce ortaklığının en mükemmel örneği sayılabilir; çünkü onun etkisi altında insanoğlunun duyduğu kaygı, korku yok olur; yanısıra da bir hafiflik, bir madde dışılık, bir yeniden doğuş hissi belirir. Sevmek, yaşamak demektir.

Demek oluyor ki duygu, düşünce ve yaşam ortaklığı aşkın etkisi değil, koşuludur. Bu ise insanın kendisini aşk için ancak aşkla yetiştirdiği anlamına gelir. Bir insan çocukluğunda ne denli çok sevgi görmüşse, sonradan da o denli çok sevgi verir. Sevgiden yoksun olanların aşkları güzel, acıklı, umutsuz olabilir ama yoksunluğun, güvensizliğin, sinirliliğin izlerini taşır. Bilindiği gibi çocukluklarında yeterince sevgi görmemiş kimseler ardarda birçoklarını sevme eğilimindedirler, bir aşk ötekinin acısını giderir. Bazen de ummadıkları bir eşe rastlarlar, bu onlar için gerçek bir ruhsal tedavi yerine geçer, asıl aşka ulaşmalarına olanak sağlar.

Bazen aşkın böylece geçmişteki kaygıları, korkuları giderdiği olur. Fakat bunları canlandırdığı da görülür. O zaman eşin seçimi sınır hastalığının etkisi altında yapıl-

miş demektir ve bu durumu ne seven, ne sevilen bir çözüm tarzına bağlayamamıştır. Bu gibi hallerde aşk, acıklı bir biçimde sona erebilir.

Aşk fırtınaları süreğen bir hastayı ya iyileşmeye, ya ölüme götüren uyarılama bunalımlarına benzeyen bunalımlardır. Birbirlerini herşeyi bilerek seçmiş dengeli iki insan arasındaki aşk, gerçek fırtına diye bir şey bilmez. Oysa temelinde sinir hastalığı bulunan aşk, bunalımlarla kesilir; bunlar da onu ya tam bir gelişmeye, ya da işin sonuna götürür. Örneğin, aşkta bir anne arayan erkekle, sapına kadar bir erkek arayan kadın arasında anlaşma güçtür. Kendisinin görmediği bütün iyilikleri vermek isteyeceği çocuk karakterli bir kadın arayan erkekle, eşit koşullar altında diyalog kuraabileceği bir eş arayan bağımsız karakterli kadın arasındaki anlaşma da tesadüfe bağlı, şüpheli bir şeydir.

Gerçekten, aşkta önemli olan, diyalogdur, iki yaratık arasında kurulacak anlaşmadır. Aşkın kalitesi de karşılıklı söylenen sözlerin zenginliği ve hele kalitesi sayesinde ölçülebilir hemen hemen. Eşlerden biri boyuna konuşur da karşısındakine ağız aç-

tırmazsa, ötekini silip süpürecek demektir. Sonunda onu «elemekte» de gecikmeyecektir.

Bunun içindir ki aşkı iki yaratığın tam anlamıyla haşır-neşir hale gelmeleri saymak ve bu hâli dünyamızın ölçüsünde mümkün sanmak tehlikeli olsa gerektir: İnsan bir başka «kendi»ni değil de bir başka kimseyi sevmelidir. Öbür kimse kendisini eşinden başka hâle sokan ve genellikle, o eşin kendisini sevmesine yol açan şeyi toplumda bulmaktan yana özgür olmalıdır. Bazen çok kıskanç bir sevgi yüzünden bu özgürlük ve bağımsızlık refleksi yokedilirse eş daha basit, daha yalın hâle sokulmuş olur; bu ise çok geçmeden ya başkaldırma, ya acıklı bir kenara çekiliş, ya da aşkı içinden söküp atma gibi bir sonuç doğurur.

Yine bunun içindir ki aşta arzu ile şefkatin «herbirine» düşen payın sınırını çizmeğe kalkışmak da boşunadır. Şefkat, cinsellikdışı basit bir arzu hâline sokulamaz. Birçok psikologlara göre göre —patolojik haller dışında— her türlü şefkatten tam anlamıyla yoksun bir arzu varolmıyacağı gibi, bunun tersi için de durum aynıdır. Burada patoloji, şu olayda yer almıştır:

Arzu öylesine küçümsenmiş, suçlu hâle sokulmuştur ki saygıya, şefkate lâyık olmayan eşlerin başvurdukları duruma gelmiştir artık. O zaman da kişiden çok zevke önem verme noktasında oldukça tuhaf bir tarzda birleşen püriten davranışla, erkeklerin kadınlarla karmakarışık halde birlikte yaşamalarını öneren davranışın da aynı derecede patolojik sayılmasında şaşılacak hiçbir şey olmamak gerektir. Birinci durumda eş kim clursa olsun zevkin aynı olacağı düşüncesi hâkimdir; ikincisinde ise hepsi başka ve aynı derecede önemsiz eşler sayesinde daima yenilenen bir zevk araştırılır.

Demek oluyor ki, püritenlik de, cinselliğe aşırı düşkünlük de ötekinin kisiliği karşında sinir hastalığı derecesine varan aynı küçümsemevi besleme noktasında birleşmektedirler. Ötekini değerlendiren, ülküselleştiren tepkivi «ebedî aşk», «mistik birlik», olağandışı karsılaşmalar v.b. gibi temalarda görülen türden, esin kisiliğini göklere çıkarışı izah eden de iste budur.

Destanlardaki, romanlardaki ask, yani salt ask iki varlık arasında kurulan sevgi, duygu, ten ve manevî nesneler bağlarını aynı

birleşme içinde sıkıştırmak eğilimindedir. Paylaşılan coşkunun sertliği nefis hazları alanına geçerek bu hazları daha da inceltip yeniler; böylece de kendiliğinden doğan, hiçbir şeyin bozamıyacağı karşılıklı sadakatin yerindeliğini meydana koyar: «İçerisinin» ahlâktır bu, askın dinidir.

Aslında ise bu mistik anlayışta bir bağımlılık, bir özgürlük kısıtlaması vardır ki; bunların nasıl olup da daha çok göze çarpmadığına şaşar insan. Bağımlılık vardır, çünkü aralarında bu hoş halı gerçekleştirebilecek tarzda birbirleriyle uyuşup anlaşılan insanların sayısı tabiatıyla az olduğundan, insanoğlu kendine uygun eşi bulmak için uzun ve çetin yolculuklara çıkma ihtiyacını duyar (Destan aşkının yollara düşme, âvâre dolaşma gibi değişmez temaları buradan gelmektedir.)

Öte yandan bu mistik birleşme, bu birinin öbürüyle tam anlamda haşırneşir olması, yukarıda da değimiz gibi, beşerî ölçüde hiç gerçekleşemez gibi görünen şeylerdir: Dinsel alanda yaratık yaradaniyle haşırneşir olabilirse de, aynı yaratık için kendi hemcinsine kayıtsız şartsız teslim olmak, tehlikeli olabilir. Bu yaratık seğrülme, kişiliği-

ni yitirmek, sonra da çok bilinen, değersizleşmiş, yararsız hâle gelmiş bir nesne gibi kaldırılıp atılmak tehlikesiyle karşılaşabilir.

«Salt aşk» ın ayrılmaz parçası olan özgürlük kısıtlaması, sonunda bu aşkı öldürür. İyi sonuçlanan tek salt aşk, perl masalları diye adlandırılan, uslu çocuklara mahsus tüyleri ürpertici öykülerin sonunda bulunan asktır. (Onlar ermis muradına...). Bütün öteki durumlarda destan aşkı bozuşmayı, ölümü, umutsuzluğu, acıyı da birlikte getirir. İnsanoğlu da bu olanaksızlığın nedenini kendi kendine sorar durur.

Uzun araştırmaların doğuracağı rastlantılardan ve nesnevle hasır nesir olmanın tehkelerinden ayrı olarak, bu olanaksızlığın nedeni, vadılan seçimin sinir hastalığına değgin (dolayısıyla de çocuksu ve geriye giden) nitelikte olusundandır. Gerçekten, bir çocukluk örneğidir bu, (kızılbaşlık ve homoseksüellik gibi) çok yakın, (kendine havranlık gibi) bir başka benliktirki şöyle bir sonuc doğurur: Bu seçimin konusu ilerideki bütün gelişme, sevmeye duygusunun temelinde yer alan bu özgürlük kısıtlamasının acısını çeker. Bunun sonucu olan suçluluk ve hınç duyguları ise muhakkak olarak, maceranın

sonu demek olan, eziyet çekmek ve çektirmek olaylarına yol açarlar.

Normal cinselliğin aşka çözülme biçiminde bağlı olduğu bir gerçek ise, o zaman da ortaya şöyle bir sorun konulabilir: Aynı yaşam boyunca, aynı zamanda yahut birbiri ardınca, birkaç kişi birden sevilebilir mi? Bu da sevginin ve sadakatin birliği sorunudur.

Fakat daha önce şunu sormak gerektir: Sevgiliye rastlamayı beklerken ne yapmalı? Herşeyden önce afif kalmak, yani hiçbir cinsel ilişkide bulunmamak gerektiği ileri sürebilir. Bu bir çeşit keşişlik halidir ve kabul etmek gerektir ki çoğu zaman bunun yanı sıra epiyce belirli fiziksel rahatsızlıklar; aile toplu-
lum, okul veya meslek alanlarında da büyük güçlükler ortaya çıkacaktır.

Çünkü yaşadığımız yüzyılda ve içinde bulunduğumuz kültür düzeyinde sevgi bulmak için epiy geniş bir toplumsal ilişkiler ilkesinden yola çıkmak gerektir. Yani dâvetler yapmak, dâvetlere gitmek; kısacası, ortalıkta görünmek gerektir. Bütün bu sosyal eylemler kaçınılmaz olarak bir takım iç ve dış sarsıntılar doğuracak bunlar da entelektüel, duygusal ve cinsel olgunluğun henüz oluşmadığı, ruhsal ve bedensel birliğin he-

nüz gerçekleşmediği bir anda ortaya çıkacaktır. Henüz tutacağı yolu sağlam olarak seçmemiş, tutarlı bir ülkeye yeterince yönelmemiş yeni yetme gençliğin dramı, işte budur.

Kişi biyolojik itişine boyun eğmemek için gerekli gücü nereden bulacaktır? Boyun eğmezse bu, ne anlama gelecektir? Bilindiği gibi bu önleme, bu ortadan kaldırma o an için başarılı olsa bile sonraları bunların evlilikteki anlaşma, cinsel alan ve şefkat alanı üzerine yankıları olabilir. Uzur süren nişanlanmaların sakıncılarını hep biliriz: Bunlarda arzu, daha tatmin edilmeden önce körleşip gitmiştir: Çünkü tarafların bütün prensiplerine ve durumu akıllıca kabul edişlerine rağmen, bunlardan herbiri bilinçaltında ötekinin kendi arzusuna boyun eğmemiş olmasını *bağışlamaz*.

Şu halde karşı cinsle işi katiyen cinsel alana dökmeksizin düşüp kalkarak geçerli bir seçim yapmağa gerekli ortamı nasıl sağlamalı? Her şeyden önce de günümüzde işi katiyen cinsel alana dökmemek, yani tam anlamıyla afif kalmak nedir? Günümüzde affiliğin, bu konudaki «Kurallar» ilk konulduğu sırada olması gerekenden epöyce fark-

lı olduğu kabul edilirse, cinsel bakımdan dü-rüst olanla olmayan arasındaki sınır çizgi-sini bugünkü günde nereden çekeceğiz? Son-ra bu çizgi gelecek yıl nerede olacak?

Bu sorun çözümlendi diyelim, seçilecek olan sevgili hangi belirtilerden tanınacak? Şimdilik ihtimali hesapları bir yana bıraka-rak söyleyelim: Bu noktada insan pek titiz davranmasa da olur. Çünkü — ana — baba-larla çocuklar arasındaki sevginin dışında — insan ilişkilerin gerçek bir şey varsa o da bu ilk karşılaşmanın şaşırtıcı deneyi, iki yaratık arasındaki anlaşmanın böyle şaşırtıcı tarzda kuruluşudur muhakkak.

Fakat şunu da kabul etmek gerektir ki bazı kimseler, eş çok erken öldü mü, uzun ya-da kısa bir süre sonra bir başkasını bulurlar ve şefkat bakımından olduğu kadar maddi ve cinsel bakımdan da onunla «yeniden yuva kurarlar». Demek ki ihtimal, birçok sayı üze-rinde, birden üstündü. O zaman ortaya bir takım sorunlar çıkar: Üç kişi arasında, yâni ölenin ruhuyla yeni eşlerin ruhları arasında böylece kurulan ebedi bağın niteliği metafizik alanda ne olacak? Dünyevi alanda: Birincisi kadar geçerli bir aşk mı, yoksa ikinci derece bir aşk mı sözkonusudur? Birinci şık-

ca, ilk eş hayatta iken ikincisiyle karşılaşılseydi durum ne olurdu acaba? Aşk ortaya çıkar mıydı ve o anda — hattâ tasarı halinde bile olsa, — bir sadakatsizlik ortaya çıkar mıydı? Ya da — birinci eşin daha önce ölmüş olması şartıyla aşkın ortaya çıkacağı kabul edildiği takdirde — ikinciye beslenen aşkla birlikte birinci hakkında — bilinçsiz de olsa — ölüm arzuları beslenmiyecek miydi? Bu da birinci eşle olan ilişkileri, ne de olsa, ebediyen özür-lü, kusurlu hale sokmayacak mıydı? Herkes bu sorunları kendi inançlarına, kendi yaşa-mının özel koşullarına ve kişiliği hakkındaki bilgisinin derecesine göre çözümleyebilir kuşkusuz, fakat bu sorunun da açıkça orta-ya konması gerekiyordu.

III. — Döl yetiştirme

Zevk ve şefkatle birlikte döl yetiştirmede cinselliğin üçüncü onaylanış ve kutsanış biçimidir. Duygusal gelişimi normal olan, cinsel eğitimi önemli sorunlarla karşılaşmak sızın cereyan etmiş bulunan kişilerde çift arasındaki birlik, «hayat verme» denen o es-rarlı gücün görüşüyle daha da sağlamlaşır. Gebeliğin haber verilisi genel olarak erkekle

kadını birbirlerine yaklaştıran şefkatli bir heyecan dalgasının doğmasına yol açar.

Eğer bu daima böyle olmazsa, arasıra kadının gebelik karşısındaki tutumu çekingen, korkulu ya da açıkça kötümser ve karşıt olursa bu, değişik vahimlikte bir takım faktörlerden ileri gelir, bunları çözümlemek de yerinde olur. Evlilik mutlu değilse, karı-koca anlaşamıyorlarsa gebeliğin az-çok bilinçli olarak istenmeyişi, kopmak üzere oldukları hissedilen bağları kuvvetlendirmemek arzusuyla ilgilidir. Ailenin çocuklarının zaten çok sayıda oluşu, mali sıkıntılar, estetik nitelikte korkular ya da kocanın dikkatini başka yöne çevirmesinden ileri gelen kaygı, kişisel ve toplumsal bakımdan hareket alanının daralacağının önceden sezilişiyle birlikte, en sık görülen faktörlerdir. Çoğu zaman bu güçlüklerin, kökleri daha derinde olan başka anlaşmazlık nedenlerini gizlemek için ileri sürüldüğünü söylemeye hacet bile yoktur.

Bunların başında, kadına güven vermek için hiçbir şey yapmayan kocanın anlayışsız ve dik kafalı tavrı gelir: Kocanın, başlamış olan gebeliğin sorumluluklarıyla olaylarını tam anlamıyla paylaştığını karısına an-

latması gerektir. Birçok kadınlar gebe kaldıktan sonra yalnız kaldıkları, yüzüstü bırakıldıkları gibi bir izlenime kapılırlar. Beklenen çocuğun aile ve koca karşısında bir rakip sayıldığı da olur. Kocasıyla çocuklarının sevgisini doğacak çocuğun alacağından korkan kadının kendisi de «çok şımartılmış» bir çocuk-kadındır, coşkusal olgunluğu ile duygusal bağımsızlığı yetersizdir.

Kimi aileler, hattâ kimi erkekler kadını yalnız çocuk doğurmakla görevli sayarlar; tamamen biyolojik olan rolünün (tercihan erkek) çocuk yetiştirerek soyun devamını sağlamaktan ibaret olduğunu düşünürler. O zaman kendisinin haralardaki damızlıklarla bir tutulduğunu sezen kadın gebeliğe karşıt bir tavır takınarak bunu az ya da çok belirli bir biçimde açığa vurabilir. Gebeliğin bilinçsiz olarak istenmeyişinin, açığa vurulan isteyiş altında gizlendiği de olur hattâ. Bozulmamasını istedikleri bir evliliği sağlamlaştırmak; hayatta «bir amaçları olmak» (bunun altında kocanın kendilerini ilgilendirmediği çoğu zamanda kendileriyle yeterince ilgilenmediği gibi bir neden yatar); kocadan veya onun ailesinden daha çok saygı ve ilgiye hak kazanmak; ya

da, son olarak, beklenen mirasla ilgili daha pratik sorunlar için çocuk isteyen kadınların durumu böyledir.

Fakat çocuk istemek ya da istememek gibi bütün bu yüzeydeki nedenlerin altında, kadının gebelik karşısındaki davranışının asıl nedenleri olan bilinçdışı korkuların koskocaman çekirdeği vardır. Bunlar öyle önemli nedenlerdir ki bir takım biyolojik tepkilere yol açarlar ve tümü de gebeliğin ruhsal-bedensel aksaklıklarının klinik tablosunu meydana getirir. Önemlerine göre bunları şöyle sıralıyabiliriz: Ruh hastalıkları, kan zehirlenmesi, kusmalar, sinirli gebelik, aşerme. Bu belirtiler gebelik korkusundan başlıyarak sıralanmış olup, nedenleri ve gelişimleriyle birlikte inceliyeceğiz.

Gebelikten ileri gelen ruh hastalıkları şu nedenlerle gittikçe daha seyrek görülmektedir: Bunlar daha önce zaten varolan bir ruhsal yetersizliğin, coşkusal bakımdan kötü katlanan gebelik dolayısıyla vahimleşmesi halleridir. Oysa ailede ve okulda yapılan incelemelerin artması bugün birçok hallerde, çocukluk ve yeni yetmelik çağındaki vahim

ruhsal bozuklukların meydana çıkarılması-
na olanak sağlamaktadır. Ayrıca, doğal do-
guma hazırlık konusunda başarılan ilerle-
meler (ki bundan ileride sözedeceğiz), gebe
kadının davranışının gözlenmesi yoluyla zi-
hin bozukluklarının daha başlangıçta bulu-
nup tedavi edilmesine olanak sağlamaktadırlar.

Gebelikten ileri gelen kan zehirlenmesi
de gittikçe daha seyrek görülmektedir. Ge-
belik halinin kendisinden değil de özel ço-
kusal faktörlerin etkisi altında uygulanan
aşırı beslenmeden ileri gelen karmaşık bir
zehirlenmedir bu; faktörler ise şunlardır: He-
reket yoksunluğundan ileri gelen denkleştiri-
ci oburluk hastalığı, yalnızlık, can sıkıntısı,
her çeşit korkular... Gebe kadınlara çok
sık olarak ve çok uzun zaman: «Sen iki can-
lısın, ye», denilmiş; onların da bunu, yedik-
lerinin iki katını yemek gerektiği biçimin-
de anamak, işlerine gelmiştir.

Aslında ise kadın-doğum uzmanları ge-
beliğin ihtiyaçları bakımından gebe kadının
ayda bir kilo alması gerektiğini; bu ağırlık
aşılınca zehirlenme, özellikle hücrelerin aşırı su toplaması tehlikesinin ortaya çıktığını
kabul etmektedirler. Oysa döl yatağı kası su

ve tuzla (özellikle sodyum tuzlarıyla) fazla yüklü olursa, oksijen bakımından yoksul bir çevrede yavaş ve kötü kalır. Bu yüzden de kasılımlar etkili olabilmek için çok sık olarak sancı verebilmektedirler.

Gebelik kusmalarında kesin değilse bile önemli bir faktör vardır. Herşeyden önce şuna dikkat etmemiz gerek ki bunlar ancak batı uygarlığında bildiğimiz sıklıkta olup bitmektedir. Afrikalı Çinli ya da Meksikalı kadınlar (kan zehirlenmesi olayları dışında) ötedenberi gebeliklerinin başında kusmazlar. Sözkonusu olan bir ırk faktörü de değildir. Meksikada büyüyen Meksikalı kadınlar gebeliklerinde kusmazlar da, California'da büyüyen Meksikalı kadınlar kusarlar.

Günümüzde gebelik kusmalarının oranı hızla düşmektedir. Nedeni de şudur: Yarının anneleri tıbbi bakımın etkinliğine, anneyi ve çocuğunu korumak için yapılan yardımın büyüklüğüne aşkısından daha çok güvenmekte olduklarından gebeliği daha iyi karşılamakta, gebelik haline daha iyi dayanmaktadırlar.

Bunun nedeni olan psikolojik faktör, gebeliği istememektir. Bu istemeyişin ne olduğunu anlamakta insan güçlük çeker; çünkü

—yine hatırlatalım— bu hâl, gebeliği bilinçli olarak kabul etme ve hattâ bunu istediğini bildirme haliyle aynı âna rastlar. Fakat her günkü ruhsal ve bedensel deneyler bu gibi istemeyişlerin varlığını göstermiştir. Bu istemeyişler kayboldu mu, gerekli ruhsal tedavi yapılıncâ onlarla birlikte kasmalar da kaybolur.

Uzun zaman esrarlı kalmış olan hayat verme yeteneği bir sürü efsanelere, boş inançlara yol açmıştır. Bunlar günümüzde dahi gebe kadının ve çevresindeki insanların ruhsal durumları üzerinde baskı yaparlar. «Aş erme» teorisi herkesçe bilinen bir şeydir. Aş eren gebe bir kadın canının istediğini elde edemezse (bereket versin bu, çoğu zaman yiyecek bir şeyden ibarettir.) çocuk, annesinin isteyip de elde edemediği nesnenin iziyle dünyaya gelecektir. Yokluğun nasıl olup da nesnenin kendisini, ya da ona benzeyen anatomik işareti yarattığı, çözülememiş bir sır halindedir. Korkan bir gebe kadının aykırı yaratıklar (hilkat garibeleri) doğurduğu yolundaki boşinanç da asılsız olduğu kadar yaygındır.

Buna karşılık doğum öncesi bir takım etkiler vardır ki, bunları kabul etmemek doğ-

ru olmaz. Annenin aracılığıyla dölüte de tabii geçebilecek olan organik ve bazı intani hastalıkların dışında olarak, gebelikteki bozuklukların en sık görülen nedeni, annenin kendisinin duyduğu korkularla kaygılardır. Devamlı korku süregelen halde olursa gerçek bir zehirlenmedir ve insanın aklına dedelerimizin «kan bozukluğu» diye adlandırdıkları nesneyi getiriyor. Muhakkak olan şu ki devamlı korku ve kaygı annenin ortamını değiştirir, çocuğun üzerine yansır. Gebelik sırasında sinirli, çarpınmalı annelerden doğan çocuklar — yağ ve şeker yedeklerini daha çabuk harcadıklarından — daha zayıf, daha çarpınmalı olurlar. Daha dayanıksız, daha mız mızdırlar da sonra. Onlarda en ufak beslenme ya da annenin bakım noksanlığı önemli tepkilere yol açar. Daha sonraları bunlar çocukluklarında sevgi yüzü görmediklerini söylerler ve bunda kendileri de inanırlar. Oysa aşırı duyar bir sinir sistemine sahip olduklarından, annenin en ufak bir yokluğunu, dikkatinin azıcık gevşemesini kendileri için çok zararlı bir hâl sayarlar.

II

NORMAL CİNSELİK VE PSİKO

SOSYAL FONKSİYONLARDAKİ YERİ

Tıbbi psikolojinin karşısına şöyle bir soru çıkmaktadır: Psiko-biyoloji bakımından cinsellik de başkaları gibi bir fonksiyon, bir görev midir? Kişilerle toplumların hayati dengesini sürdürmek için gerekli büyük fonksiyonlar iki gruba ayrılabilir: Bunlar (soluma-dolanım, yeme-çıkarma, duygusal-devindirici, uyku gibi) kişisel korunma fonksiyonları ile kişilerarası ya da toplumsal ilişki fonksiyonlarıdır. Cinselliği nereye yerleştirmeli?

Bazıları cinselliği kişilerarası ilişkiler içindeki sınırlı bir yere sokmaktadırlar: Bedensel birleşme (ki doğa buna, daha kolay olsun diye, bir de zevk eklemiştir) ailenin

ve toplumun kuruluş koşullarını belirler. Başkalarına göre ise cinsellik hattâ en gizli düşünceleri, yaşamın bütün eylemlerini kendi içinde toplar, bunları destekler, izah eder, belirtir ve içlerine işler.

Birinci teori hakkında bunun, cinselliği salt bedensel bir ihtiyaç haline getirerek insanoglunun yaşantısına sefaleti sokmak için en emin çare olduğu söylenmiştir; bu görüşe göre cinselliği mazur gösteren tek şey onun, insanların üremesini sağlamasıdır. Fakat buna ilişkin eylemlerin daha önce kanunun onayından ve dinin kutsamasından geçmesi gerektir. Gerçekten, bu işte insanoglunu üçlü bir tehlike tehdit etmektedir:

— Cinsel ilişki böylece her türlü duygusal bileştiriciden, çok yapma olarak ayrılmış bulunmaktadır. Bedensel ve ruhsal bakımdan yapılan bu ayırma mutluluğa, anlaşmaya ve sağlığa zararlıdır. Cinselliğin zihni yönü ile salt bedensel yönüne şöyle iyice bir bakılırsa bu iki yaklaşım arasında bir ayırma düzlemi bulunamaz; bu ikisini birbirine sımsıkı birleştiren duygusal düzlemin ta içinde bir kesip biçme yapmak gerektir çünkü. Basitleştirmek için şöyle diyelim: İn-

sanda hayvansal (bedensel) düzeyle insanlık-üstü (ruhsal) düzey, (salt insanca olan) duygusallık sayesinde bir araya gelir ve bu bütünü bölmek fiilen olanaksızdır. Hastalık, cinsel sapıklık da bu birliğe saygı gösterilmediği zaman ortaya çıkar.

— Üreme, cinsel arzuda öteki ihtiyaçlara göre esaslı, dayanılmaz olan ve onlardan çok derinlemesine ayrılan nesneyi gizlemek için bulunmuş kötü bir mazerettir: Normal cinsel ihtiyacın konusu herşeyden önce tümüyle ve bütün orijinallliği ile bir insan yartığıdır; çünkü bu eş («tek bir ten») başka birinin yerine geçemez, meğer ki patolojik olarak bencil bir zevkin peşine düşülsün. Bu çelişki, cinsel ahlâkın en önemli noktalarından biridir.

— Üçüncü tehlike, suçluluk duygusudur: «Salt fiziksel» bir fonksiyon olan cinsel ilişki günahla lekelenmiş olduğu için, öteki zevkler kadar masumca da sayılmaz hattâ. İnsanoğlu günah işlediği zaman kendini cezalandırmak gibi kendi ahlâksal bilincine şeref veren doğal bir eğilime sahip olduğundan, işlediği hatâyı da duygusuzluk (kısırlık), başarısızlık (iktidarsızlık) ya da

bedensel ve manevi acı (Vajinizm, (*) sancılı doğum, sinir hastalıkları) ile hafifletmeye çalışacaktır.

Öte yandan cinselliğin, iddia edildiği gibi, gerçekten bu denli genel kapsamda bir olay olup olmadığı da sorulmaya değer. Cinselliğin istatistik sayılara ilişkin yönü araştırmacılar da oldum olası merak uyandırmıştır. Örneğin fahişelik üzerindeki, cinsel sapıklıklar üzerindeki çalışmalar daha Ortaçağda başlamış; cinsel teknik ve yöntemler, kişilerin coğrafi bakımdan nereden geldikleri üzerinde sayılarla dolu incelemeler, ayrıntılı tanımlamalar v.b.... yapılmıştır.

Bize daha yakın zamanlarda hazırlanan ünlü Kinsey raporu üzerinde de sıra gelmişken bir takım yorumlar yapmak yerinde olur; çünkü bu rapor, istatistiklerin nasıl kullanılmamaları gerektiğini tipik tarzda gösteren bir örnek gibi görünmektedir bize.

Raporda, % 75'i orta öğrenim yapmış olan 5.940 kadın ele alınmıştır. Bunlar geçmişteki ve şimdiki cinsel davranışlarına ilişkin bir soru listesini «gönüllü» olarak ce-

(*) Döl yolu büzücü adalesinin ıspazmozlu kasılması.

vaplamışlar; elde edilen sonuçlar nüfusun kalan bölümüne de yayılmış; bundan da, yersiz olarak, genel nitelikte biyolojik ve sosyal yargılara varılmıştır.

Kinsey'in yaptığı çalışma herşeyden önce tekniği bakımından kusurludur. Soruları cevaplayan kişinin tam bir dürüstlük, incelemeyi yapanın da çok büyük bir dikkat gösterdiği kabul edilse bile mülâkat biçimindeki bu soru listesinin karşılaştığı güçlükler aşağıdadır:

— Abartmadan ya da heyecana kapılıp küçültmeden ileri gelen bellek yanılgıları,

— Kimi olaylara gerçek değerlerini vermek istemeyiş,

— Olmuş şeylerle hayali şeylerin bilinçsiz olarak birbirine karıştırılması, ki bireysel psikolojik incelemenin karşılaştığı en büyük engel budur.

Bu anılar: «Kaç yaşında? Hangi yıl? Kaç kez?» gibi sorularla rakama dökülünce, bu yanılgılar daha da büyür. Son olarak Kinsey'in kullandığı istatistik işleyiş tarzının kendisi de güvenilir bir tarz değildir. Gerçekten, elde ettiği dağılım eğrilerinin hepsi bakışsızdır ve daha «tıkız» dır, dolayısıyla daha yüksek sayılara doğru daha

hızla yol almaktadır. Medyan yerine ortalama kullandığından tabii olarak medyana göre ortalama için daha yüksek sayılar elde etmektedir. İmdi, Kinsey de her zaman ortalamaya, yani en yüksek sayıya dayanmaktadır. Örneğin, birçok eğrilerinden birinde erkek için mod haftada bir, medyan 1,99 ortalama ise 2,74 cinsel ilişki vermektedir.

Ayrıca Kinsey yüzdeler eklemek, katmak gibi bir yanlış da yapmaktadır. Örneğin erkeklerin % 37'sinin yeni yetmelikten yaşlılığa dek homoseksüel olduklarını söylediği zaman, genel nüfusun % 37'sinin böyle olduğu sanısını uyandırmaktadır. Oysa o bu sayıya yeni yetmeliklerinde bir tek defa bir denemeye girişmiş çok büyük sayıda gençleri de sokmaktadır ki örneğin bu deneme, olgun bir erkeğin gerçekleştirdiği tek bir deneme ile kıyaslanırsa anlamı çok sınırlıdır.

Dolayısıyla Kinsey tamamiyle ayrı anlamda olan verileri birbirlerine eklemektedir.

Buna karşılık, kimi ilişkilerin homoseksüel anlamının aynı değerlendirmesini yaparken, Kinsey asıl anlamdan çok daha fazla tekniğe önem vermektedir. Bazı kişi-

ler için bir ilişki, karşı cinsten biriyle yapılsa bile homoseksüel bir anlam taşıyabilir. Eyleme eşlik eden bilinçdışı imgenin homoseksüel nitelikte olabileceğini bütün ruh hekimleri bilirler. Bu kavram karşı karşıya tek bir oturumda yapılan bir mülâkat-sorgulamada ortaya çıkmaz. Bu türden sakıncalar kullanılan yöntemi geçersiz hale sokmamakla birlikte, kapsamını çok azaltmaktadırlar.

Kinsey ve onun kurduğu okul toplumsal ya da ahlâksal yargılarda bulunmaktan kaçınmakla birlikte, ekseriya, çoğu noktalarda eleştirilebilecek kesin bir tavır takınmaktadır. En çok hoşlandıkları yöntem, çeşitli psikiyatrik okulları ve özellikle psikanalistik okulu çok bölük-pörçük ve bozuk biçimde ortaya sermek, sonra bu hâlden yararlanarak bunları halkın gözleri önünde küçük düşürmektir. Gerçi ruh hekimleri bunu kendi hesaplarına seve seve bağışlarlar ama, tıbbî alanda bu hali hoş görmezler: Çünkü bu yöntem, sinir hastalarının önemli bölümünü tek etkili tedavi tarzından böylece uzaklaştırır: Tedaviye karşı dirençlerini güçlendirmek için bu sayılarla ileri sürdükleri kesin yargıları kullanmak, bu hastaların çok işlerine gelir de ondan.

Kinsey'in en sık yaptığı yanlış, sıklıkla normallliği birbirine karıştırmasıdır. Örneğin, homoseksüelliğin sık tekrarlanması, bu sapıklığın normal olduğunu gösterir, der. Bu ise, genel bir salgın halinde ortahalli bir hekimin, insanlığın normal durumunun kızıl ya da veba hastalığına tutulmak olduğunu iddiaya kalkışması gibi bir sonuç doğurur. Ayrıca, bu gibi iddiaların hastaların suçluluğunu hiçbir suretle ortadan kaldırmadığı da kolayca anlaşılır. Nitekim bir sinir hastasına: «Birçok kişi de senin gibi sinir hastalığı çekiyor,» diyerek ona güven vermek, hiçbir zaman mümkün olmamıştır.

Kinsey raporunun, cinsel ilişkiler gibi dokunulması yasak konular üzerine halkın ve hekimlerin dikkatini, sayılar da vererek, çekmek gibi bir yararı olmuştur kuşkusuz, bu da aslında övülmeye değer bir şeydir. Şu şartla ki, «insan örnekleri» nin seçilişi, verilerin başlangıçtaki toplanışı, elde edilen verilerin değerlendirilişi bilimsel zihniyeti tatmin edecek tarzda yapılmış olsun. Şu halde, yapılan işin hacminin uyandırdığı saygı ne olursa olsun, insan şöyle düşünmekten alamıyor kendini: Bu türlü istatistikler eski günlerin İspanyol hanları gibidir, insan ya-

nında ne getirdiyse orada da onu bulur ancak. Kinsey de yanında, cinsel psikoloji üzerindeki bilgisizliğini getirmiştir. Bu bilgisizlikten de ortaya cinselliği karmakarışık gösteren, tutarsız ve yıkıcı bir maddecilik taşıyan bir görüntü çıkmıştır.

Böylece de, psiko-fizyoloji alanındaki son ilerlemeleri yanlış ya da aşırı bir tarzda yorumlayarak bütün düşünceleri, bütün davranışları cinsellikle izah edenlere «etki» yi «neden» sandıkları cevabı verilebilir. Açılıp gelişmiş bir cinsellik, birbirlerine göre iyi-ce dengeli olan fiziksel, entellektüel ve duymasal yeteneklerin bir ürünü, bir sonucudur. Biyoloji biliminin cinselliğin yalandan, yanlıştan kurtulmasına yardımcı olmuştur. Bu üzülecek bir şeydir kuşkusuz, ama kaçınılmaz bir şeydir de. Böylelikle dinin çok dar ve yersizce taassuplu bir görüşü sonucu insanlar üzerine çökmüş bulunan ve bilgisizliklere, yasaklamalara dayanan türlü ilkel yargılarla görüşler, silinip süpürülmüştür. İnsanlar kendilerini incelemekte ve cinselliğe duydukları eğilimi doğal bulmaktadırlar.

Fakat bu tepki ne yanlışlar, ne aşırılıklar doğurmuştur! İlk olarak da çocukluk

lıklar doğurmuştur! İlk olarak da çocukluk dönemi kısalmıştır: «Büyükler gibi davranmak» isteyen delikanlı, cinsel zevkin herşeyin başında geldiğini düşünmekte ve daha genç yaşta bu zevkin peşinde koşmaktadır. Bunu da çocukca oyunlardan yararlanmaksızın, Güzel'e ve İyi'ye doğru safça atılımları tanımaksızın, imkânsız olan şeyleri düşmeksizin yapmaktadır. Hem sert hem korkunç, —fakat bir iç yapıdan yoksun olduğu için içerisi omurgasız ve yumuşak olan— bir kabukla çok korunmuş olduğu halde zevkine çok düşkün, gözü çok yükseklerde, çok katı ve çok güvenli bir insan olarak hayata atılmaktadır.

İkinci olarak inanç yanılgısı gelir. Her kült, bir kültürdür. Dine saldırılınca insan kültürünün bir bölümü yokedilmiş olur, yerine konacak başka hiçbir şey de olmadığından bu, o ölçüde tehlikeli olur. Bunun yarattığı boşluktan da, aşağı kaliteli birer hümanizma taslağı olan ototaliter ideolojiler içeriye dalarlar. İnsanoğlunun bilgisi insancıl nesneyle ilişkisini kesti mi tanımlama ve derlemeden ibaret kalır, iyileştirme bakımından olan üstünlüğünü yitirir.

Nedir bu iyileştirici eylem? Herşey «nor-

mal» hale sokulmak istenince cinselliği insanlık dışı yapmak, onun şiir yönünü yok etmek, «kutsal yanını gidermek» gibi bir tehlikeyle karşılaşılmaz mı? Bu sorular, bu sakıncalar kolayca anlaşılır şeylerdir. Her insan tıbbi bir işlemin kendisini bayağılaştırmak, örneğin basmakalıp bir içgüdüsel yaşam sürmeye zorlamak gibi bir tehlike doğuracağına inanırsa, hekime başvurmadan kaçınır. Bu asılsız korku *norm* ve *normal* sözcükleri arasındaki (etimolojinin de kolaylaştırdığı) bir karışıklıktan ileri gelir. İstatistik norm'un (ya da çoğunluğun) davranışı ile, tıbbi bakımdan normal olan (yani sağlık durumu fizik ve moral bakımından iyi olan bir kimsenin) davranışı arasında hiçbir ilişki yoktur. Normalle anormal arasındaki fark bir kullanım ve güç farkıdır. Normal adam kendisinde güvensizlik, mahremleriyle zina, (kızılbaşlık) saldırganlık unsurları bulunmayan adam değildir de bütün o doğal güçleri hem kendi kişisel çıkarlarını, hem toplumun çıkarını bağdaştıran bir tutumla ve kendisi duyup başkasına da bulaştıracığı kaygıdan olasıya bağışık bir hava içinde yöneten kimsedir sadece.

Her fert bu normallliği hareket noktası

lerine ve olanaklarına göre çok geniş sınırlar içinde düzenliyebilir. Orneğin psikolojik tedavi yöntemlerinin dinlere, sevgiye, aile ve toplum bağlarına saldırarak kişilerin davranışlarını «normalleştireceklerini» iddia etmek yanlıştır. Psikolojik tıbbın getirdiği aydınlatmalar gerekliydi. Çocuğun bir cinsel yaşamı olduğunu; sahip olma arzusuyla korunma ihtiyacının onun içine işlemiş halde bulunduğunu bilmek gerekiyordu. Gerçek olan şudur ki, Oidipius tema'sı her birimizin kaderini şu ya da bu biçimde etkiler. Şu da gerçektir ki, iç güdüyü aşırı biçimde dizginlemek kimi insanları hasta eder; coşkularla davranışlar arasındaki uyum aksaklığı da bir düzensizlik ve rahatsızlık faktörüdür.

Fakat şurası da aynı derecede doğrudur ki, disiplin altına almadaki zorlama ya da disiplin altına almadaki bir aksaklık da, buna uğramış olan kimseye serbestçe karar verme yeteneğini kaybettirir. Yine şurası da doğrudur ki, kimi insanlar kendi çeşitli faktörleri arasındaki uyumu ve — sırasına göre birçok ayrı kişilerin

rolünü oynadıkları — çok yönlü bir yaşamda daha mutlu olduklarını bir türlü idrâk edememektedirler. Onun için de aşk sorunlarına ve insanoğlunun kaderine psikanalizin burnunu sokmasını eleştiren kimselere daha modern kaynaklardan bilgi edinmeleri öğütlenebilir ancak: Bu kaynaklar şefkate cinsel arzudan çok daha büyük bir yer vermektedirler; uyma yeteneğinin kişiliğinin «birliğini» güçlendirdiği; nihayet tam anlamıyla sevme yeteneğini de, birliğine saygı gösterilen bir eşe hem bedensel, hem ruhsal bakımdan uyma zorunluğunu ortaya çıkardığı görüşündedirler.

III

PATOLOJİK CİNSELLİK

Ruhsal-bedensel nitelikte olsun, sinir ya da ruh hastalığından ileri gelsin, her psikolojik hastalık hali ortaya birçok cinsel sorunlar çıkarır. Biz burada cinsel sapıklıkları incelemekle yetineceğiz: Bunların toplumsal yönleri çok açık-seçik ve çok önemlidir çünkü.

Cinsel sapıklıkların niteliği, kelimenin tıbbî anlamıyla anormal olan, yalnız marazî bir cinsel zevklenme tarzının uygulanmasıdır. Bu anormallik herşeyden önce, elde edilen zevkin çocuksu niteliği ile belirlenir: Kullanılan teknik, kaynağını cinsel gelişimin çocukluk evrelerinden birine olan bağlılıktan alır. Hayatın başlıca işi haline gelen sapıkça eylemlerin inatla tekrarlanışında ifadesini bulur. Sapıklar, yanlış olarak,

cinsel bir düşünceye saplanmış, takılmış kimseler diye nitelenir. Aslında sapık, peşine düşmemesi ya da artık vazgeçmesi gereken bir zevklenişin peşinde koşan kimse-
dir. Cinsel bir düşünceye saplanan kimse ise kendini bir takım işlemlere bedenlen katlanmak zorunda görür ve nefesine zorla kabul ettirdiği bu tâbilik yüzünden acı çeker. Cinsel sapıklıkların listesi çok uzundur. En sık rastlananlar homoseksüellik, sadizm, mazohizm, fetişizm, (soyunup edep yerlerini) göstermecilik, (halk arsında «röntgenicilik» diye anılan) gözetlemeciliktir. İçlerinde cinsel unsur daha az ölçüde varolduğundan uyuşturucu maddeler, kumar, kaçmalar ve kleptomani gibi tutkuları bir yana bırakacağız.

1. — Homoseksüellik

Homoseksüellik bazılarınca cinselliğin en normal tarzlarından biridir; bazılarınca da korkunç bir kusurdur. Nihayet bazılarınca ise yeni yetmelikten önceki çağda herkesin az-çok eylemli, az-çok bilinçli bir tarzda «geçirmiş» olduğu bir eğilimin erginlik çağında da sürüp gitmesidir.

1. *Homoseksüelliğin, cinselliğin normal bir ifadesi olduğu tezi. — Tarihsel kanıtlar.* — Homoseksüellik dünya kadar eskidir! Eflâ-tun hayranlık dolu sayfalar ayırmıştır ona. Mitologya ve Yunan tarihi erkeklik yeteneklerini coşturup yücelttiği söylenen bir homoseksüelliğin örnekleriyle doludur. Dost ve sevgili, sonradan savaş arkadaşı ve politik mücadelelerin yandaşı haline geliyordu. Mısır, Japon gibi birçok uygarlıklarda resmen kabul edilen homoseksüelliğin izlerine rastlanır. Normanlar çoğu zaman askerlik erdemleriyle birleştiriyorlardı onu. Homoseksüellik Rönensans'ta da büyük rol oynamıştır. Mikelanj bunun en ünlü örneğidir. Kuzey Afrika'yı sömürgeleştiren, İspanya'yı fetheden Magriplilerde de homoseksüellik çok yaygındı.

Biyolojik kanıtlar. — Birbirlerinin tıpkısı bir modelden gelmekte olan erkekle kadın, pek o kadar önemli olmayan anatomik ve fizyolojik benzemezliklerle birbirlerinden ayrılırlar ancak: Her cins, karşı cinse özgü organları birer embriyon tortusu halinde muhafaza eder; hormonlar bile birbirlerine yakın kimyasal bileşimdedirler. Şu halde homoseksüel yöneliş, karşı cins doğrultusun-

daki hafif bir kimyasal değişikliğe bağlı olsa gerektir.

Davranış kanıtları — Psikologlar her birimizin yeni yetmelik öncesinde bir homoseksüellik evresinden geçmiş olduğumuzu ispatladıklarından bazılarının, elverişli bir fırsat bulduklarında, buna bağlı kalmaları ya da tekrar dönmeleri pek o kadar anormal sayılmaz. Okulların, kampların, eski gemilerin, cezaevlerinin toplu yaşantısı da bu olanğa açığa vurmaktadır.

2. *Homoseksüelliğin günah sayılması tezi.* — Bu da tanrıbilimcilerin Kutsal Kitap'a, İncil ve Kur'an'a dayanarak ileri sürdükleri tezdır. Homoseksüelik, evlilik ve doğa dışında yerine getirilen bir cinsel eylemdir. Hiç değilse üç nedenle Tanrı indinde bir günahdır: Sevgiye konu kişinin anormal olarak seçilmesi, kurulan birliği din bakımından kutsama olanaksızlığı ve tohum israfı. Yahudi peygamberlerle korintoslulara Mektubu'nda aziz Paulus, homoseksüelliği açıkça kınamaktadırlar. Muhammed de Kuran'da Lût'a şöyle dedirtir: «Gerçekten de kadınları değil, erkekleri arzuluyorsunuz siz.»

3. *Tıbbi yaklaşım: Cinsel içgüdünün yön*

değiştirmesi olarak homoseksüellik. — Aşağıdaki düşünceler homoseksüelliği mazur göstermek ya da toplum yaşantısında ona normal bir yer vermek amacını gütmemektedir. Bu düşünceler her ne kadar homoseksüelliği suç olarak değil, sapıklık olarak izah etmek amacını güdüyorlarsa da, yine de bunu çok tehlikeli bir toplumsal âfet saymaktadırlar. Homoseksüel davranışı anlıyabilmek için o, kendisini belirleyen psiko-fizyolojik ve toplumsal nedenlerle bir arada incelemek gerektir.

Bir cinsel sapıklık genel olarak küçük yaşta gelişmeğe başlar ve hastalık, bir sıra özel niteliklerle kendini belli eder:

a) Başkalarından ayrı olma duygusu: Dikkati çekmesi gereken ilk belirti kendi bedenine karşı duyulan hoşnutsuzluk, onun yetersiz olduğu duygusudur. Beden insanlarla, toplumla davranışları sayesinde ilişki kurar. Kişisel anıların kendileri bile çevredeki, toplumdaki birinin onları öğrenmesi, değerlendirmesi ve onaylaması ölçüsünde belirli önem ve değer kazanırlar. Çoğu zaman ana-babanın ya da bir hısımin beceriksizce, sert müdahalesi, yasaklaması ya da cezalan-

dırması, cinsel sapıklığın ilk kez ortaya çıkmasına yol açar. Kimi zaman da bu müdahale öylesine geniş bir zevklenme anısı doğurur ki bu, başka herşeyi silip süpürür ve sapıklığın yerleşip kalmasını sağlar.

b) Bu da cinsel sapığın küçük yaştaki yalnızlığının bütün önemini ortaya koyar. Daha yakışıklı ve yaşça daha büyük oldukları için kaslar ve cinsel bakımdan daha gelişmiş olan başkalarının bedenlerine göre kendi bedeni üzerinde edindiği elverişsiz izlenim onda güvensizlik yaratır ve daha aşağı olmanın bilinci, ötekine boyun eğerek kendini kabul ettirmek, bağışlatmak ihtiyacını doğurur.

c) Bu yetersiz bedenin dramı tabiatıyla bir başka sonuç doğurur ki bu da kılık değiştirmek, bedeni güzelleştirmek, korumak, değerlendirmek, göze çarptırmak gereğidir. Ortada seyirci yoksa onun yerini kişinin kendisi tutar ve kendi imgesini seyretme çarelerini araştırır (Narkissos efsanesi). Bundan da kendine hayranlık doğar (Aynalar, tuvalete gösterilen aşırı özen, giyim şıklığına anormal düşkünlük v. b.). daha patolojik bir düzlemde de zorlu, aşırı mastürbasyon vardır ki bu, katıksız bir cinsel sapıklıktır, ken-

dine hayranlığın ve beden fonksiyonel bakımdan varolduğunu kendine ispatlamanın bir tarzıdır. Cinsel sapıklık bir başka benliğin sürekli ve kaygılı olarak araştırılışıdır ki bu, cinsel sapığı olgunluğa ulaşmaktan; yani başkalarına, karşı cinse yönelmekten alıkoyar.

d) Nesnelerin çokluğu: Yeni yetmelik öncesi öyle bir andır ki herşey mümkündür onda; daha fazla olgunluğa erişmek için bir kesimde sınırlanmak, dolayısıyla de vazgeçmek gerektir. Okulda iken seçilecek meslek türü için olduğu kadar sevgi alanında da doğrudur bu: Arzulamamak, kendini ilerle-memeğe mahkûm etmek demektir. Aşkta ise bu, kendini birçok nesnelere adanmak ve öz-den bir sadakatsizlik göstermektir. Hatta normal yeni yetme gençlerin bile küçük aşk maceralarını, flört bağlarını nasıl büyük bir kolaylıkla kurup bozdukları, bilinen bir şeydir. Nesnelerin çokluğu homoseksüel birleşmelerin önemli faktörlerinden biridir gerçekten. Öteki benlikleri böylesine bol bol dağıtınca bu bolluk o benlikleri her an, her yerde bulma olanağını sağlayarak cinsel sapığa, kaygıya karşı güven duygusu verir. Homoseksüel eylemin ivedi niteliği de bundan ileri ge

lır: Vestiyer, tuvalet, park v.b. gibi el altındaki her yerde yapılır. Homoseksüel eylemin görünürde tamamen fiziksel olan ilkel niteliği de böylece anlaşılmış olur. Yine görünürde, hiç bir duygu ve düşünce alışverişi yoktur bu eylemde. Homoseksüel bağın kendisi de eylem haline geldiği, gerçekten toplumsal bir düzleme yerleştiği zaman o sürekli araştırmaya, o boyuna yenilenen bir değişikliğin peşinde koşulmasına, yeni eş bulma ve eylemi çabucak yapma sabırsızlığına engel olmaz. Homoseksüel bağ sadakatsizlikten, aynı cinsten olanlar arasındaki bağa göre, daha az etkilenip rahatsız olur. Epîy paradoksal olmakla birlikte sadakatsizlik (şimdiki bazı evlenmelerde de görüldüğü gibi) bağı sağlamlaştıran bir araçtır. Niçin? Çünkü homoseksüelin başka yerde aradığı şey bir güçlendirmedir, bir avuntudur; bunlar da kendi hesaplarına asıl bağı, birliği pekiştirme olanağını verirler ona. Evli homoseksüeller için de gerçektir bu, onların evlilikleri de çok sayıda homoseksüel maceralar sayesinde ayakta durur ancak.

e) Yer—yurt, konut, sığınak sorunu da vardır ortada sonra: Sürekli homoseksüel bağ ve klâsik evlenme cinsel sapık için ye-

terince güvenli, yeterince kapalı, yeterince koruyucu sığınaklar değildir; insan orada denetim altında, gözönünde, dışarıdan fazlaca görünür haldedir çünkü. Gerçekten de cinsel sapık yüküm altına girmekten, toplumsal ve ya da mesleki bakımdan kendisini tanımlamaktan hoşlanmaz.

Bu düşünceler cinsel ilişkilerin ilk oluşumunda insanın güven içinde olduğu, yiyip içtiği, yatıp uyuduğu konutun önemliliği sorununu olduğu gibi ortaya koyar. («Sevişmek» teriminin İngilizcedeki karşılığının *to sleep with*, birlikte uyumak olduğunu hatırlatmak yerinde olur.) Birisiyle birlikte uyumak, ona güven beslemek demektir. Bunun gibi, birisiyle birlikte zevk duymak demek kendini bırakmak, cinsini ve ona bağlı olan herşeyi o kimseye bırakmak demektir. Sadakatsizliğin gerçekten organik olan acısı da bundan ileri gelir.

Çok şımartılan, üzerine çok düşülen çocuğun çevresinde oluşan güven verici ve âşina dünyada karşı cinsten olan kişi düşmandır; nasıl davranacağı önceden kestirilemeyen kaygı verici ve acaip yabancıdır; bedeninde başka türlü çıkıntılar, başka türlü bir yoğunluk vardır: Öteki cinsten olan kimse

kabul edilmez bir kişidir, yabancı bir âlemin temsilcisidir. Cinsel sapık bu dünyaya ayak uyduramamış, onu benimseyememiştir. Kendisinin ayrı tutulduğunu, sanki «dışarıdan» hapsedilmiş gibi olduğunu hisseder; cinsel sapıklığı, cinsel sorunu çözecek «bir başka normal tarz» gibi göstererek onu haklı çıkarmak için yapılan coşkulu girişimleri de bundan ileri gelir.

Son psikolojik düşünceleri tam olarak anlamamış bulunmanın etkisiyle günümüzde özellikle zararlı bir eğitim tarzının geliştiği görülmektedir ki bu, topluluk karşısında duyulan korku diye adlandırılabilir. Eskiden çocuk babasından korkardı. Bugün ise çoğu zaman babanın kendisi çocuğa toplumdan korkmağı öğütlemektedir. Dayak, azar, sebep göstererek «hayır» demek gibi şeyler bir yana bırakılarak, bir çeşit boynu bükük kadercilikle çok güçlü toplumsal buyrukların ardına sığınılmaktadır.

Çoğu zaman toplum korkusunu babanın kendisi daha küçük yaşta çocuğa aşılacaktır. İnsan topluma ayak uyduramazsa ona uymazsa yalnız kalacağı, belki herşeyden uzak tutulacağı, hattâ hapis bile edileceği acı bir gülümseyişle belirtilmektedir.

Böylece herşeyin eşitlendirildiği çağımız iyi ile kötü, boyun eğdirenle eğen, erkekle dişi arasındaki sınırı gittikçe daha belirsiz hale sokmakta; yalnız ve yalnız toplumca kabul edilir ve edilmez olanı belirtmektedir. O zaman da çok çabuk korkuya kapılmış, benlikleri güçsüz kimselerin bağımsızlığı ve serbest yargı yeteneğini kaybederek makineleşmeyi kabul etmeleri; beri yandan da gizli düşüncelerle kaçamaklı eylemlerden oluşan, insan yaşantısı için çok önemli o orijinalliği güvence altına alan özel bir dünyaya sığınarak makineleştikleri için çok mutlu olduklarını bağıra çağıra ilân etmeleri anlaşılır bir şeydir.

Yaşadığımız çağ için aile yaşantısının değişmekte olduğu söyleniyor. Bu yaşantı değişmiyor, yokoluyor.

Görünüşe göre yöneticiler herşeyden önce işi basitleştirmeye ve herkes için ortak bir kural koyarak iktidardaki yerlerini sağlamlaştırmaya çalışmaktadırlar. Onların baskısı altında aile orakları sarsıldıkça; lâfı çok edilen şu «yığınlaşma» yerleşip kökleştikçe cinsel bakımdan da bir ayrılık gütmeme ortaya çıkıyor ki gizli ya da açık cinsel

sapıklık, bunun zararlı bir yansımasıdır. (Şu da var ki, yığınlaşmanın yakında olup biteceğini haber veren kâhinler, dehâları sayesinde kendilerinin bunun dışında kalacaklarını hissetmektedirler.)

Şurası tartışma götürmez bir şeydir ki eski Yunanistan'da, daha yıkılışından çok önce, cinsel sapıklılık yalnız açıktan açığa uygulanmakla kalmamakta, fakat genelleşmiş de bulunmaktaydı. Aşkın da en soylu, en önemli yönü sayılmaktaydı. İşte, cinsel sapıklığın modern toplumda da yerleşmesini istemek için bu «emsâl»e dayanılmaktadır.

Sorunu çözümlemeğe çalışarak ilkin böyle bir şey gerçekleştirilebildiği zaman bunun objektif sonuçlarının ne olduğunu inceleyelim. Cinsel sapıklığın bir ara Normanlar, güçlerinin zirvesindeyken Araplar arasında yaygın olduğunu görmüştük. Bilindiği gibi bu, Almanya İmpartorluğu sarayında ve Nazi partisi içinde de böyleydi. Landau: «O zaman cinsel sapıklık cins düzeyinden alınıp onlar için metafizik ve bir çeşit bağınaz mistiklik düzeyine çıkarıldı» diye yazıyordu.

Herhangi bir ırkçı eğilimi suçlayarak

bunu Alman'lar için bir Ari, İngiliz'ler için saf Anglo—Sakson, Araplar için saf Sâmi ırk beratı saymak bilimselliğe aykırı olur kuşkusuz. Bunda olduğu gibi psiko—sosyal olaylarda da derindeki psikolojik izahı araştırmak gerektir. Bir topluluğun kudret ve egemenlik iradesi gevşetici kolaylıklara ve özellikle kadınlara gösterilen sevgiye karşı beslenen hınçta; aynı zamanda da bütün kişisel gelişim olanaklarının homoseksüel tarz da ortak hale sokulmasında ifadesini bulur.

Böylece cinsel sapıklık birisini bir tarikate, gizli bir derneğe kabul ederken uygulanan yöntemler, teknikler içindeki yerini almış olur. Kimileri bunda, genç büyücü çırağı için, ustanın sırlarını öğrenip çalmanın bir biçimini görürler. Dolayısıyla de homoseksüellik saldırıya yönelik, otoriter bir toplum içinde yerleşip tutunabilir ancak. Bu toplumda kadının rolü hayran ve pasif bir köle, yarının cinsel sapık kahramanlarını yetiştirecek bir tarla olmaktan ibaret kalır.

Fakat en açık—seçik tıbbi gözlemler homoseksüelliğin çoğu zaman tembellikle, toplumsal verimsizlikle ve suçlulukla atbaşı beraber gittiğini göstermektedir. Gerçekten

de bekleyememezlik, yoksunluklara katlanamamazlık, aile ve toplum sorunlarını kabul edememezlik gibi hallerde homoseksüel davranışları şartlandıran hâl, çocuklukta-ki aynı huyların sürüp gitmesinden ileri gelir. Homoseksüel ilişkilerin geçici niteliği, böylece kurulan münasebetleri tamamen geçersiz biçime sokan «karmakarışık halde bir arada olma» ile sonuçlanır.

Homoseksüellik teoride de olsa onaylamaya benzer bir şey elde edebilseydi, ona patolojinin çevresinden kısmen olsun çıkma izni verilseydi, çabucak erkek—kadın çiftinin ve ailenin yokolması gibi bir sonuca ulaşılırdı. Oysa bu iki nesne, içinde yaşadığımız Batı toplumunun temelidir.

Kuşkusuz, birçok durumlarda (ki bunlar sadizmden bağışıktır) cinsel sapıklar-daki toplumculuk, çelebilik, sanat zevki, duygu inceliği gibi «kusurlarının meziyetlerini» kabul etmek konusunda herkes birleşmektedir. Fakat şu da var ki, normal olarak uygarlaşmış bir ulus, cinselliğin—sadece tıbbi psikolojinin bölümlerinden biri olan — bozuk bir ifade tarzına bir müessese pâyesi veremez.

II. — Sadizm ve m  zohlizm

Bu iki sapıklık atbaşı beraber gider: Eziyet etmek ve eziyet   kmekten ibaret olan her iki davranış da psikolojik bakımdan birbirini tamamlar   nk  . Klinik   rnekler o kadar   ktur ki, bunların tanımlanmasının bu kitapta yeri yoktur. İşin daha ilginç yanı, bu sapıkların yerleşmesine yol açan psikolojik mekanizmadır.

Çok yaygın bir inancın tersine olarak sado—mazohizm acı çektirmek ve   kmekten gerçek bir zevk duymaz. Zevkle acı organizma için özgül sinir yolları ve hiç benzeşmeyen mekanizmalarıyla başka başka alıcıları olan iki ayrı görevdir. Zevkle acı birbirlerinin yerini tutamazlar. Acı çekmekte zevk diye bir şey olamaz ama, çektirilen ya da çekilen acıdan sonraki i   s  k  nu ya da bir çeşit gevşeme, zevkin yerini tutar; bazı hallerde de cinsel eylemlerin yerine getirilmesini sağlar: Zevk o zaman duyulur işte.

Sado—mazohistler duymağa can attıkları zevki önceden öderler ve   detirler. Bunu dolaysız olarak elde edemezler,   nk   bunun

için daha önce onlar bakımından zevke bağlı olan büyük suçluluğu «tasfiye etmek» gerektir. Çektirilen ve çekilen acı peşin bir ceza, gerekli bir «ehven-i şer»dir, bu suçluluğu önceden bağışlatır. Şu hâlde bütün insanlar kimi anlarda az—çok belirli sado—mazohist davranışlarda bulunuyorlarsa bu, suçluluğun epiyce geniş ölçüde yaygın oluşundandır. Eğitim aracı olarak sevgi, korkunun yerine geçtiği zaman bu son bulacaktır belki.

Fakat, eğer gerçek sadistte ve ıslah olmaz mazohistte cinsel arzuya bağlı olan suçluluk çok büyükse ve arzunun ortaya çıkmasına engel oluyorsa bunun nedeni, genellikle sanıldığıının tersine olarak, insanlığının zevki değil de sevgiyi aramakta oluşundandır.

Bu sevgiye daha doğduğu anda muhtaçtır o. Bunun sevinç ve iyilik havası içinde elde ederse hayata inanır, kendine güvenir; daha sonra da insanları, olayları, teknikleri güven ve iyicillikle karşılar. Eğer, tersine, daha başlangıçta hayal kırıklığına uğrarsa, eksik kalanların yerini tutacak şeyleri araştırmağa kalkışır, ki bunların en açık seçik olanı, geçmişte uğradığı güçlüklerdir. Çık-

mazdan kurtulmak; terk edilmişlik korkusunu, istenilmemek duygusunu, yokluk düşüncesini yenmek, bunlardan korunmak için «ana—baba ile çocuk» durumunu tekrarlıyacaktır. Bu amaca ulaşmak için de eski incinmeleri ya zorlu ve öfkeli kavgalarla (ki bunlar hiç bir şey çözümülemez), ya da pratik ve teknik bakımdan sado-mahist bir davranışla anımsayacaktır. Bu tür bir sapıklık, dar anlamda, ruhsal ve bedensel bir hastalıktır; sevgi yoksunu kimselerde eski duygusal çatışmaların bir tekrarlanmasıdır. Bunlar bugün ötekiyle temas çarelerini, acı çekmek bahasına da olsa, çılgınca araştırıp dururlar.

II. — «Rontgencilik» (Gözetlemecilik)

Halk arasında röntgencilik diye anılan bu sapıklık, cinsel zevkin yerine görsel zevkin geçişidir. Görme duyusunun aşırı derecede cinselleşmesidir. Klinik bakımdan röntgencilik en masum görüntülerin ya da plâjlarda, stadlarda karşılaşılan ve hiçbir yasak yanı olmayan çıplaklıkların sağlıklı bir biçimde seyredilmesinden başlayarak uzmanlaşmış bazı evlerde gerçekleştirilen cinsten, sırsız

aynaların ardından gözetlenen en karmaşık mizansenlere kadar uzanır. Yanlış olarak erosal sanat diye nitelenen sanat eserleriyle müstehcen kitap koleksiyonlarına gelince, bunların kökü hem özel bir rontgenciliğe, hem de özel bir teşhir (gösterme) hastalığına dayanır.

Rontgenciliğin temelinde üç esaslı mekanizma vardır. Herşeyden önce cinsel güçsüzlüğün larandır bu, görme duyusunu cinselleştirerek seyirci durumundaki hastayı aktör durumuna geçirir. İkinci olarak da kendini suçsuz çıkaracak tipte bir örneği ve kendini yüreklendirmenin bir çaresini araştırmadır: «Madem ki başkaları bu işi benim önümde yapıyorlar, demek ki bu işler yapılıyor,» gibi. Son olarak üçüncü mekanizma ise daha karmaşıktır: Kimi rontgenciler bilinç dışı olarak kendilerini seyrettikleri iki eşten birinin yerine koyarlar, onun yerine geçerler ve aynı zevki duyduklarını hayâl ederler.

Rontgenciliğin en çok bilinen biçimlerinden biri, son zamanlarda «soyunma numarası» adı altında pek yaygınlaşan *strip-tease*'dir.

Görme duyusunun, sahip olma kuruntu-

su yaratacak biçimde cinselleşmesidir bu. Bu cinselleşme, kendini cinsel eylemde bulunan iki eşten birinin yerine koyma duygusundan ayrılmaz bir haldedir. Sahnede tek başına, yavaş yavaş soyunan kadının eşi, salonda bir çeşit hayâl gücü birliği halinde tek bir amaç üzerinde birleşmiş bütün erkeklerdir. Kadınlara gelince, bunlar iki gruba ayrılırlar: Bir bölümü kendini artistin yerine koyar, genel arzunun konusu o değilmiş de kendisiymiş gibi cinsel coşku duyar. Öbür bölümü ise böyle bir cinsel raslantıyı kabul etmez ve sahnedeki görüntüyü eleştirir.

Strip-tease'in öteki kaynakları çok sayıdadır. Örneğin, kimi erkeklerin, arzu uyandıran ve sevişmeyi akla gelen bütün incelikleriyle yapmayı arzulayan kadınların hâlâ var olduklarını kendilerine ispatlama isteği: Ülküsel cinsel nesne kaybolmuş değildir demek. İnsan daha ileriye gitmeyi istemeyebilir ama bunun var olduğunu bilmekle içi rahat eder.

Kimilerinde ise kadın giysilerinin altında saklı şeylere karşı duyulan çocuksu korku ve arzu duygusundan kalmış olabilecek bölüm, *strip—tease* sayesinde yatıştır. Çocuk-

ken annelerinin yahut kendilerinden daha yaşlı bir kadın (veya kız) hısımlarının soyunuşunu seyrediyorlardı. Bu sefer de aynı işi yapıyor durumdadırlar ama sereserpe ve başarıyla.

Genel heyecanı paylaşmak hem uyarıcıdır, hem suçluluğu gidericidir: «Madem ki herkes yapıyor demek yasak değil.» Kadının, arzusunun kabarmasına hemen hemen elinde değilmişcesine boyun eğiyor gibi, birbirini izleyen evreler halinde tek başına soyunuşu da *strip—tease*'in erosallaştırıcı faktörlerinden biridir.

Son olarak tamamen «röntgenci» unsur da oldukça sık görülür: Bir çiftin sevişmesini seyretme kuruntusunun değişik psikolojik kaynakları vardır ki bunların en önemlisin, cinsel arzu duyma olanağı ile yatışan güçsüzlük ve bunu herkesin içinde belli etme korkusudur (*Strip—tease* seansları sırasındaki çılgınca alkışların ve bağırışmaların nedeni de budur).

IV. — Gösterme Hastalığı

Gösterme hastalığının belirli niteliği cinsel organlarını ya da bedenin boyun, meme-

ler, kaba etler, sırtın aşağısı gibi bölümlerini gösterme ihtiyacıdır ki, normal ya da patolojik cinsellikte bu, erosal bir önem kazanır. Buna göre, modanın zorunluk haline koyduklarından ve monden alışkıların izin verdiği şeylerden tutun da en sapıkça, en yasak gösterilere kadar, göstermeciliğin alanı çok geniştir. En yaygın durum, cinsel organlarını paltosunun altında çıplak bırakarak 've (genç kızlar, genç oğlanlar, rahibeler gibi) masum kurbanlar araştırarak metronun koridorlarında dolaşan erkeğinkidir. Psikologlara bu sapıklık mekanizmasının yolunu göstermeye yardımcı olan da bu sonuncu ayrıntı olmuştur.

Gerçekten, en sık rastlanan psikolojik unsur, güçsüzlüğe ya da cinsel suçluluğa karşı savunmadır ki bu, başkalarına cinsel organlarını göstererek onları korkutmak suretiyle gerçekleştirilir. Bu davranış, göstermeciliği sadizme yaklaştırır: Bu da sadizmin gösterme yoluyla uygulanışdır. Zaten her sadizm türü gibi bu da mazohizme yakındır; çünkü göstermeciliğin de topluma karşı gelmek, alışkılara meydan okumak, bir anlamda «jandarmayı kendi üzerine çekmek» gibi bir ihtiyacı vardır. Sapık göstermeciler

toplumsal alanda çok tehlikelidirler; özellikle şu bakımdan ki, genç yaratıklarda kimi zaman tedavi edilmez sarsıntılar meydana getirirler.

V. — Fetişizm

Fetişizm, bedenin ötedenberi normal cinsellik çerçevesine girmeyen bir tek bölümüne gösterilen tamamen cinsel, aşırı bağılıktır ki bu, cinsel organlarla temas halinde olan ya da sembolik olarak bunları gösteren bir nesne olabilir. İki tane evrimsel dönemi vardır. Birincisinde cinsel eylem, belirli koşullar gerçekleştirilmek şartıyla, henüz mümkündür: Örneğin bazı kimseler cinsel eylemi, eşleri ancak özel bir tarzda giyinmiş olurlarsa gerçekleştirebilirler. (Deri giysiler: Bu, bir ara deri ceketlerin moda oluşunu hatırlatmaktadır. Ya da siyah çoraplar, korseler gibi özel olarak yapılmış iç çamaşırları). İkinci dönemde cinsel ayırtıdetmezlik daha ileri bir haldedir ve bu durumda artık gerçek bir hasta olan fetişist, seyretmekle ya da kendine seçtiği nesneye dokunmakla yetinir.

Bu sapıklık «gerileyen bir sembolizm»

diye adlandırılabilir duruma uygun düşer ve bunda herşeyden önce, eşin yok denecek hâle getirilmesi gibi bir durumla karşılaşılır. Gerçekten, eşin kaygılandığı, ürküt-tüğü kişiler vardır: Bunlar onunla başa çı-kamamaktan, onu tatmin edememekten, bu yüzden onun eleştirisine uğramaktan, onun tarafından red ya da iğdiş edilmekten kor-karlar. Bedenin belirli bir bölümünü seçerek cinsel zorunluğu, deyim yerindeyse, sınırlarlar; aynı zamanda eşler birbirlerinin yerine geçebilir hâle gelirler, dolayısıyla de hem tehlike, hem suçluluk azaltılmış olur. Bu ise eşi sadece bir tek anatomik bölgede sınırlayarak, yani orijinal bir kişi diye hor görerek onu dolaylı bir tarzda küçültmek-tir. Bu yüzden fetişist (korku, şaşkınlık, iğ-dişlik gibi) daha çocukluğunda katlandığı örseleyici bir izlenimi anımsar, aynı zaman-da da bunun öcünü hem narkisist, hem sal-dırgan bir benlikçilikle bugünkü eşten alır.

VI. — Fahişelik

Fâhişelik herşeyden önce bir sapıklık, ya da hiç değilse önemli bir duygusal dengesizlik belirtisi diye kabul edilirse bunun, cin-

sel ilişkilerin bir tarzı olarak bir sonraki bölümde değil de, cinsel patoloji bölümünde tanımlanışının nedeni anlaşılır. Gerçekten, cinsellikle ticari geliri bir araya getirirse de asıl fuhuşla, cinsel ilişki karşılığında bilerek ya da bilmeyerek bir takım çıkarlar elde etmeyi birbirinden iyice ayırmak gerektir. (İlk rastladıkları müşteriyle para karşılığında cinsel ilişkide bulunmayı hemen kabul eden kadınlarla erkekler, gerçek anlamda fuhuş yapmış olurlar.)

Fuhuşla kadın ve erkeklerin cinsel bakımından toplu ve karma-karışık bir halde beraber yaşamları arasında bir sınır çizmek de aynı ölçüde güçtür. Görünüşe göre bu sonuncu durum doğrudan doğruya fuhuş sayılamaz; elde edilmek istenilen çıkar her eşin kendi kişiliğine özgüdür çünkü.

Erkeklerle kadınların toplu halde karma-karışık bir arada yaşamalarıyla fuhuş, birbirlerini tamamlarlar: Birisi azaldı mı öteki genişler. Genellikle, fuhuşa resmen izin verilmeyen ülkelerde, kadınlarla erkeklerin toplu halde, karma-karışık bir arada yaşamaları daha kolay olmaktadır. Tersine olarak da, cinsel arzuları gidermek daha kolay olursa fuhuş da yararsız hale gelir. Onun

içindir ki, bu iki durumdan biri ya da öbürüyle sonuçlanan psikolojik etkileri açıkça belirtmek yerinde olur.

Görünüşe göre fâhişedeki ana unsur, birçok hallerde kafa işlemezliğinin, duygusal dengesizlikle bir arada oluşudur. Fâhişeler genellikle ayrılıp dağılmış ailelerden gelme kararsız, çocuksu karakterde yaratıklardır. Salt cinsel anlamda «soğuk» turlar ya da çok çabuk öyle olurlar: Fizik anlamdaki duygusal unsurlarla cinsel davranış arasındaki ruhsal ve bedensel tam ayrılık, onlarda görülür.

Fakat en belirli vasıfları kararsızlıkları ve gerçek üzerinde hiçbir fikir sahibi olmayışlarıdır. Dolayısıyla de düzenli bir işte çalışıp çaba harcıyarak geçimlerini sağlıyamazlar. Demek oluyor ki, onlardaki aksayan taraf herşeyden önce karakterle ilgilidir. Onun için fuhuşun bu kadınları çalıştırmak yoluyla önleneceği iddia edilemez; meğer ki bu çalışma, salt otoriter toplumlarda bazen görülmüş olduğu gibi, zorla yaptırılsın. Fakat o zaman da fuhuş yerini, kadınlarla erkeklerin karma-karışık ve uygunsuz halde bir arada yaşamaları gibi bir duruma bırakır.

Onun için de fuhuşun her türlüşünün temelinde vahim bir sinir hastalığı yatar ki unsurları şunlardır:

— Karşısında denkleştirici bir sadizm bulunan mazohistçe bir boyun eğiş: Sizi satın aldığı için üstün olan eşin yokedilmesi hayâl edilir. Fuhuştaki davranışın iki temel niteliği böylece anlaşılmış olur: Kazanç hırsı ve onun ayrılmaz parçası olan, cinsel işlemin çabuk yapılması gerekliliği. Burada söz konusu olan, tipik bir kısırlaştırıcı davranıştır;

— Bu mazohistçe boyun eğiş, kökü çok derinde olan cinsel bir suçluluktan ileri gelir: Her önüne gelene boyun eğmek bir cezadır;

— Bu durum ancak bir şartla, ticari cinsel ilişkiyi, aşkı yaratan bütün öteki unsurlardan — yani şefkatten, şehvetten ayırarak — çekilebilir hale gelir ki müşteriye karşı soğukluğun kaynağı budur.

Fuhuş konusundaki kanunlarla nizamların boş şeyler olduğu bu kısa gözlemlerle açıklanmış olur: Asıl gizli fuhuş yapan kadınlar çok büyük sayıda olduklarına göre bu kanunlarla nizamların varlığı, halkın fizik ya da moral sağlığını korumak gibi bir

temele dayanmaz çünkü. Ayrıca, fuhuş «nizam altına» alınınca bir bakıma meşrulaştırılmış ve hemen hemen öteki toplumsal kurumlara benzer bir kurum haline sokulmuş olur.

Fâhişelerin peşine düşen onlarla yetinen — onlarla tatmin olunan denemez çünkü — erkek, bu işe ilk adımını atan yeni yetme delikanlıdır; başka toplumsal ve cinsel ilişkiler kurma yürekliliğini gösteremeyen sinir hastasıdır; ya da kadını çok küçümseyen daha ağır, saplantılı bir sinir hastası — onu bir kenara itiverir.

Bu son iki grupta tatmin edilmemiş kocalar vardır, cinsel gerginliklerini çabucak ve gizlice giderebilmek bunların çok işine elverişli. Rastgele buldukları eşe karşı duydukları küçümseyişi kendi «yetersiz» karılarına karşı gerçek bir düşmanlık haline sokarak onlardan öcalırlar. Son olarak yine bu iki grupta her çeşit cinsel sapıklar vardır ki, araştırdıkları — ve kendileri için tek geçerli nesne olan — acaip tatmin biçimleridir; ki haftanın ve ayın belirli zamanında ni her zamanki eşlerinden istemek yürekliliğini gösteremezler. Demek oluyor ki, müşterinin psikolojisinde utangaçlık, cinsel-

likle sevecenlik arasındaki — büyük ölçüde patolojik olan — ayrılık, kadını küçümseyiş ve nihayet — önemli bir unsur olan — bekleyişe dayanamamazlık vardır. Fâhişelerin müşterisi bütün ruhsal yetkilerini cinsel ihtiyacın kapladığı ve bekleyişin kendisi dahi ona çok acı gelen kimsedir. Hemencecik el altında olan fâhişe, tutku haline gelen bu ânında tatmin olunma ihtiyacının giderilmesini sağlar.

Fuhuş konusunu, geçimini bundan sağlayan kimsenin — muhabbet tellalının — sözünü etmeden kapamak güçtür. Gündelik gazetelerle polis haberlerinde arasına bu tiplerin oldukça belirgin portreleri çizilir ve bunlar incelenirken — hiç değilse Fransa'da — epiy merak verici bir olaya rastlanır: Bunlar, kadını baskı altında tutma bakımından uzun bir geçmişleri olan çevrelerden çıkarlar. Köle kadın, hizmetçi kadın onlar için fâhişe haline girmiştir; erkeğe boyun eğmek, aynı zamanda ona maddi çıkarlar sağlamak görevindedir. Bu önemli niteliğin yanı sıra muhabbet tellallarında birkaç kadınla birden yaşamak için derin bir eğilim ve belki de cinsel sapıklık eğilimleri vardır.

Gerçekten, erkek soydaşlarının koynuna bir kadın sokarak kendileri onlarla yatmış gibi olmakta; aynı zamanda hem kendi seçtikleri zevk aracını vererek, hem kendi tarifelerini uygulayarak onları egemenlikleri altında tutmaktadırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

CİNSELLİK ve TOPLUM

CİNSELLİĞİN ORTAYA ÇIKARDIĞI SORUNLAR

Erkeğin kişiliği kendisiyle ve insanoğlunun kendi benzerleriyle kurduğu ilişkiler sayesinde gelişir, belli olur, önceden kestirilir ve bir biçim alır. Bu yüzden de insan denen yaratığın gelişmesi, kendisini gittikçe daha iyi anlama yolunda bir oluşumdur.

Oysa, cinsellikte «öteki», kendini iki bakımdan kabul ettirir: Cinsel eş olarak ve, birleşmenin ürünü olan, çocuk olarak. Bu yüzden de ortaya, cinsellik dolayısıyla, iki tane sorunlar kategorisi çıkar:

a) Karı-kocayı ilgilendiren sorunlar. — Erkekle kadının mukayeseli durumları, cinsel ilişkinin çeşitli toplumsal ifade tarzları;

b) Aileyi ilgilendiren sorunlar. — Do-

ğum kontrolü, ana-baba ile çocuk ilişkileri, cinsel eğitim.

IV

KARI - KOCAYI İLGİLENDİREN SORUNLAR

I — Erkekle kadının mukayeseli durumları

Evlilik bir erkekle bir kadının fizyolojik, psikolojik ve toplumsal birleşmesiyle meydana gelir. Bunların karşısına da topluma uyma, onunla bütünleşme gibi sorunlar çıkar ki, bunların iki eşin, kadın-erkek arasındaki ayrılığı anlayış tarzlarına sıkı sıkıya bağlıdır.

Herşeyden önce biyoloji bize iki cins arasında ortak nitelikler bulunduğunu gösterir. Çünkü bunlar aynı embriyon örneğinden gelmedirler ve herbiri de bunun (erkek meme bezleri ve prostat tulumcuğu, kadında klitoris gibi) fizik izlerini taşır.

Bununla birlikte, embriyoner yaşamın

ikinci yarısından başlayarak bu ortak zemin üzerinde çok büyük önemi olan anatomik ve görevsel ayrılıklar belirir. Oyle ki, bu özgül ayrılıklar olmadıkça normal bir cinsellik de olamaz. Yine daha az önemli olmayan bir husus da iki cinsi birbirine doğru götüren çekimdir ve bu, cinsel işlem yerine getirilip cinsel çekimin geçici olarak sona ermesiyle yatışana dek sürer.

Ancak, kadın-erkek ayrılığını klâsik anlamda tanımlarken bunu yeniden gözden geçirmek ve az-çok değiştirmek gerektir. Gerçekten de, genel kaniya göre aktif olan, inisiyatifi elinde tutan, kişiliği üstün gelen erkektir de kadın pasiftir, verici değil alıcıdır, kendini bırakır, boyun eğer. Aslında ise yalnız cinsel işlemden önceki sevecenlik ilişkilerinde değil, işlemin kendisinde de inisiyatifi, çok normal bir çerçeve içinde ele alan kadınlar vardır. Pek iyi bilinen bir şey vardır ki şudur: Erkek kendine bir eş seçtiğini sanır ve ona kur yapmaya karar verir ama asıl seçilen kendisidir, sevgisini açıklamaya itilmiştir ama bunun farkında değildir. Kadının uzun vadeli stratejisi çoğu zaman erkeğin taktiğine baskın çıkar.

Çoğu erkekler — hem de en «erkek»

olanlar — kadının kendilerinininkinden daha üstün bir içgüdü gücüne sahip ve doğaya daha yakın olduğunu; kendisinde fizyolojik bakımdan daha büyük bir zevk alma yeteneği bulunduğunu pek iyi hissederler. Bir erkek cinsel bakımdan ne kadar güçlü olursa olsun, eğer kadın bir sevecenlik atılımı içinde kendi fizik arzusunun henüz tatmin olunmamış bölümünden onun yararına vazgeçmeye razı olmazsa, o erkek eşini gerçekten tatmin edemez.

Cinsel eylemin belirli bir hareketi olan giriş, erkeğe özgür bir fenomen olarak bilinir, buna göre de kadının rolü «pasif bir alıcılık» tan ibaret olacaktır. Oysa bu iki cinsle de ağza yiyecek verilmesi aktif bir fenomen; ya da ana-çocuk ilişkilerinde memeyi kavrayan ağızla onu sıkı el aktif birer kavrayıcı sayılırlar. «Erkek kadına sahip olur» formülünün içinde, eşlerden herbirinin buna vereceği anlama göre, istenildiği kadar aktiflik ya da pasiflik vardır. Misafirliğe gitmekle misafir olarak ağırlanmak arasındaki fark nedir? Herşey misafirin getirdiği ile onun ağırlanış biçimine bağlıdır.

Son çözümde önemli olan, cinsel birleşme sırasında hüküm süren duygulanma yet-

kisinin kalitesi ve derecesidir. Çoğu zaman erkeğe göre kadının bu duygulanmadan daha çok etkilendiği söylenir. Kadın bunun böyle olmasını erkekten daha çok ister belki, ya da bunun böyle olduğu bol keseden kadına atfedilir: «Kadının elinde hiç olmazsa bu var»; «kadın bütün benliğiyle vermedikçe kendini vermez,» v.b. gibi. Aslında ise iş bunun tersinedir. Duygularını az açığa vuran erkek, çoğu zaman çok duyguludur. Kadın erkeğe göre sevgiyi başka tarzda mı anlar? Görünüşe göre erkeği çeken, sırasıyla, şu faktörlerdir: Güzellik, sağlık, sonra yerine göre, kimi zaman zekâ ve kültür, kimi zaman da zenginlik. Kadın ise, görünüşe göre, en çok iki faktörden etkilenir: Duygulanma gücü (şefkatle sevme ve koruma yeteneği) ve maddi güç (hayatta amaçlarını gerçekleştirme yeteneği, dinamizm, toplumsal ya da mesleki prestij); kimi zaman da kadın, tam tersi, kendine duyulan ihtiyaçtan ötürü erkeğe gider (Her zaman hazır bulunan analık duygusunun etkisiyle olduğu gibi).

Gebelik haline ilişkin olarak iki cins arasındaki ayrılıklar üzerinde ayak diremek gereksiz gibi görünebilir. Herşeyden önce ha-

tırlatalım ki, dinsel inançları Kutsal Kitap'a uygun olmayan birçok halk toplulukları gebe kalıp çocuk doğurmanın özellikle kadın işi olduğunu, erkeğin bunda hiçbir payı olmadığını kabul ederler. Kadını bir ruh, bir soluk ya da bir sarkıt gebe bırakır. Bu yüzden de, babalığını toplum grubuna ispatlamak isteyen erkek için ortaya az-çok aşağı bir durum çıkar. «Kuluçkalık» diye adlandırılan geleneğin kaynağını da belki bunda aramak gerektir: Buna göre erkek yatağa yatar, kadın doğururken o da misafirleri, armağanları kabul eder.

Hattâ kimi psikologlar erkeğin, benliğinin derinliklerinde gizli bir gebe kalma arzusu beslediğini, dolayısıyla de gebe kadın karşısında bir aşağılık duygusuna kapıldığını ileri sürmüşlerdir. Günümüzün psikologları normal doğuma hazırlık yapıldığı sırada kocanın da anatomik ve psikolojik eğitime katılması için ayak direrken, karı-kocanın yararına olarak belki bu davranışları kullanmışlardır.

Öte yandan, iki cins arasındaki ayrılıklar yalnız anatomi ve cinsel fizyoloji ile ilgili değildir de bedeninin (ağırlık, boy kemiklerle eklemlerin büyüklüğü, kasların hacmi

gibi) değişmez'lerle ve (güç, hız, dayanıklılık, damar basıncı, psikolojik devindirme gücü gibi) psiko-fizyolojik değişmez'lerle ilgilidir. Bilindiği gibi, birçok hallerde bu ayrılıklar bakımından üstünlük erkeklerdedir. Fakat boy-bos, ağırlık, görüş keskinliği, mesafe tahmini, kolla ön-kolun meydana getirdiği açı, yorgunluğa 'dayanma, zekâ, hâfıza ya da heyecanlanmadaki istikrar ele alındıkta, bütün bu nitelikler üzerinde, kadınlarla erkeklerin ortalamaları arasında her zaman için az-çok anlamlı bir farklılık görülecektir. Ayrıca, aynı niteliklere sahip iki halk topluluğu arasında önemli bir oran ve erkeklerin hiç de yabana atılmayacak bir bölümden üstün, hatırı sayılır bir kadınlar oranı bulunacaktır.

Birçok alanlarda kıyaslama kadınlar lehinedir: Biteviyeliğe dayanıklılık (boyuna yeniden başlayan ev işleri), bazı fizik acılara ve kan boşanmalarına dayanıklılık, kişisel temizlik, intizamlılık, artistik duyu, fedakârlık, hattâ manevî acılara ve kaygıya dayanıklılık gibi. Örneğin, gerçi kadınlar ruh hekimlerine daha sık ve daha genç yaşta başvururlarsa da bunda onların alçak gönüllük ve sağduyu gibi temel meziyetlerinin

bir belirtisini görmek gerektir. Bu da onların, — gururlarının yetersizce, fakat daha uzun zaman savunduğu — erkeklere göre dengesizliklerini çok daha önce görüp kabul ettiklerini gösterir.

Şu da var ki, herhalde buna karşılık olsun diye, kadınlardaki «sezgi» yetkisinin daha yüksek olduğu kabul edilir ama bu da onların aşağı durumlarını daha çok belirten, sevimli olduğu kadar yanlış bir gözlem tarzıdır. Aslında (deneysel alanda daha iyi incelenmesi gereken) sezgiye, duyarlık ve iletimleri alma yetisi üzerine dayanan bir şey gibi değil de «düşünülmemiş, dolaysız bir bilgi» gibi görüldüğü ölçüde, birçok erkeklerde de rastlanır.

Meslek hayatındaki davranış bakımından cinsler arasındaki ayrılıklar üzerinde de durulmuştur. Kuvvet ve fizik dayanıklılık isteyen zanaatları erkek daha iyi başarmakta ve şimdilik de, entellektüel sanatların çoğunda kadınları geçmektedir. Fakat günümüzde kadınlar kimi zanaatlarda, güzel sanatlarda, edebiyat ve bilimde erkeklere gittikçe artan bir başarıyla rakip çıkmaktadırlar. Savaşa girmişlerdir ve gittikçe daha çok gireceklerdir. Hücrelerindeki oksitlenmenin

daha ekonomik tarzda işlemesi ve bedensel kaygı ve sıkıntıya karşı daha doğal bir bağışıklığa sahip olmaları dolayısıyla, yakında kadınlar astronotik araştırmalarda erkeklerden daha üstün tutulacaklardır.

Demek oluyor ki, kadının erkek karşısındaki psiko-fizyolojik «aşağı durumu» hızla değişmektedir. Herşey öyle gösteriyor ki, görülen «farklılıklar» ın çoğu kültürel niteliktedir. Soya çekim ve beslenme bakımından eşit olan bir küçük kıza doğuştan başlıyarak aynı derecede yükselme tutkusu aşılanır, çeşitli konularla ilgilenme ve bedenini eğitime fırsatı verilirse, o da erkek soydaşı kadar dinamik ve zeki olacaktır.

Fakat kadınlar sakın bu çok mesru yetkinlesme ve eşitlik isteğini boş bir yarışma ya da rollerin zararlı bir tarzda değişmesi alanına arktarmağa kalkışmasınlar. Ne zaman erkek kadınlassa ya da kadın erkeklesse, bizim anladığımız biçimdeki uvgarlık tehlikeve girmektedir. Onun için de ancak erkeklere ve kadınlara vergi özel niteliklerin kabulü sayesinde ki, dünyanın duygusal ve cinsel bir farksızlaşmanın içine gömülmesi önlenmektedir ve böyle bir şey, onun yok oluşunun başlangıcı demektir.

Fakat gerçek şu ki, iki karşıt davranıştan birini seçmekten başka yapacağımız şey yok galiba: Bir yanda kadının eş, anne ve ev hanımı, kocasının bir dediğini iki etmeyen kölesi ve hep bildiğimiz üç «k»: *Kinder, Kirche, Küche* (çocuklar, kilise, mutfak) kuralına uygun bir yaratık olması; öbür yanda da evli olsun olmasın, özgürlüğünü elde etmiş, erkekle serbest (?) rekabet halinde ve onun gibi çalışan bir kadın olması. Bu iki davranış arasında ortalama bir durum için de yer vardır: Kadının hem yuvadaki duygusal önemi; hem de birbirlerini iyice tamamlayan iki varlık arasındaki özenle ölçülüp tartılmış bağlılığı hesaba katan bir durumdur bu.

II. — Cinsel İlişkinin Toplumsal Bıçimleri

1. *Evlilik.* — A) *Genel düşünceler.* — İnsanlığın ilk çağlarında oymakların başları olan erkekler çocuklarıyla torunlarında cinselliğin açığa vuruluşunu, kendi otoriteleri üzerinde tartışılmamak şartıyla, hoşgörmek durumundaydılar. Evlilik de cinsel gerekliklerin aile ve toplum bağlarıyla bağdaştırılması çarelerini araştırmaktan doğmuştur.

Evlilikte erkeğin kadına sahip oluşu,

toplumsal açıdan onaylanmış olur. Ortada yazılı bir yasa olmadığı zaman, hattâ kimi hayvan topluluklarında dahi bu, böyledir: En güçlü kuvvetli maymunların birkaç karısı vardır, en güçsüzleri bekâr kalırlar ve homoseksüel oyunlarla yetinirler. Böylece de evliliğin barınak, işbirliği, idareyle harcancak besin yedekleri, cinsel kolaylıklar, çocukların eğitiminde kararlılık gibi zorunluktan doğma bir «evrenselliği» olduğu söylenebilir. Tarih öncesindeki maddi güçlükler dolayısıyla ilkel toplumlarda bir kadının birkaç erkekle evlendiği; bir kadını ve bir aileyi «geçindirmek» için birkaç erkeğin ortaklık kurdukları; bunun sonucu olarak, babaların kim olduklarını bilmek tabiatıyla mümkün olamayacağına göre çocukların, torunların kimden gelme olduklarını belirtmenin anneye düşen bir iş olduğu ileri sürülmüştür.

Aslında ise bunun tersi olmuşa benzer: İnsanın, kendisini üstün hayvanlara yaklaştıran ilkel çokevliliği uygulaması dolayısıyla çocuğu — aynı babanın ana veya baba ayrı kardeşlerinden ayırdetmek kolay olsun diye — anasının adıyla çağırma zorunluğu doğmuş olsa gerektir.

Fakat çokevliliğin kendisi de seyrek görülen bir olaydır. Mısırlıların, eski İbrani-lerin ve Arapların uyguladıkları çokevlilik cinsel ve sosyo-ekonomik niteliktedir. Bunda üstün gelen, nüfusu arttırma kaygısıdır. Yüksek sınıflar içinse bu bir kudret, itibar ve zenginlik belirtisiydi. Fakat pek çok hallerde insanlar tekevlilik uygulamışlardır ve şimdi de uygulamaktadırlar. Tekevliliğin bu üstünlüğü nasıl izah edilebilir?

İlkönce şuna dikkat etmek gerektir ki, çokevlilik halindeki birleşmelerde bile eşlerden biri, ötekilerden üstündür. Hattâ kendi ortaklarını asıl eş seçer. Bunlar da gerek cinsel eylem, gerek analık görevleri, gerek ev işleri için birer yardımcıdır. Kutsal Kitap'ın yazdığına göre kısır olan Sâra, kocası İbrahim'e cariyeye olarak Hâcer'i vermişti. Eski Çin Saraylarında kraliçenin, öteki eşleri onavlaması gerekiyordu.

Demek oluyor ki, görünüşe göre tekevliliğe çeşitli amaçlarla hizmet ederler. Tekliğe olan bu eğilime başka bir biçim altında bizim uyguladığımızda da rastlanmaktadır. Örneğin tekrar evlenen dul bir kadın yeni evinde «rahmetli» nin resmini bulunduruyorsa bu onu yeni kocasına üstün tuttuğun-

dan değildir de, her iki erkeği ya birbirinin eşi, ya da birbirinin tamamlayıcısı saydığındanır. İbranîlerde ölen kardeşin karısıyla evlenmek gelenek halindeydi.

Eski Yunanistan'da evlenme çok «şark-kârî» idi. Kadın hareme kapanır, ev ve aile işleriyle uğraşırdı. Hem sevişmekle, hem de edebiyat, sanat, hattâ dinle uğraşmak görevinde olan kibar fâhişe ise mutlu bir erkek azınlığının iki savaş arasındaki çapkınlık ve hayal kurma arzularını, cinsel ihtiyaçlarını karşılıyordu. Roma bu durumu daha da pekiştirdi. Bu kuralları ise ancak yönetici sınıf değiştirebilirdi.

Fransa (sevgiyle tatminin bir arada bulunusu yolundaki) Doğulu görüşle (kadını ülküsel ve şairane bir hâle getirecek sevgiyi yüceltmek yolundaki) Kuzeyli görüş arasında bir savaş alanı haline geldi. Fransız toplumunda kadının hem güçlü hem güçsüz, dolavisiyle de her zaman belirsiz durumu bundan ileri gelmektedir.

Demek oluyor ki, görünüşe göre tekevvülilik insan tabiatında yazılı olan ve kişiliğin tekliğine uygun düşen bir temel-olaydır. Bir erkek aynı anda cinsel bakımdan birkaç kadınla düşüp kalksa bile bunların bir teki, —

duygusal yaşamını kendisiyle paylaştığı kadından — gerçek eştir ve bu durumda dahi bunun tersi iddia edilemez. Oteki kadınlar ise işin içyüzüne az veya çok derinliğine girmiş, az veya çok geçici tanıklardan ibarettirler. Modern evlenmelerde gittikçe daha fazla çok evlilik ya da daha doğrusu sevişme bakımından karma-karışık halde bir arada oluş görülmekte ise de boşanmalar artmışa benzememektedir. Bundan da şu sonuca varmak zorunluluğu vardır: Tek evlilikle çok evlilik bir arada varolabilir ve aslında ne denli ahlâkdışı görünürse, görünsün, açıkçası şudur ki, cinsel ve sevgisel bir çeşit başı boşluk evliliğin sürekli olmasını sağlamaktadır. Buna göre de çelişki ancak görünürde vardır.

Zaten çoğu zaman doğa birçok karşıt görevsel olanaklar yaratarak kendisini yalancı çıkarmaktadır. Kendi bakımından erkek de belki doğa yasalarına körü körüne boyun eğecek yaradılıştadır değildir ama onları değiştirmek kendi elinde olan bir şeydir. Bundan da geleneksel ahlâkın hoş görmediği bir takım deneyler, bir takım yanlışlar ortaya çıkmaktadır. Fakat bu geleneksel ahlâk insanların kendilerini aşk yoluyla yönet-

melerine yardımda bulunma konusundaki yeteneksizliğini ispatlamış olduğundan, onlar da — kendileri farkında olmaksızın — başka sevme çarelerini araştırmakta haklı olsalar gerektir.

Doğa yasalarına körü körüne boyun eğmekle — ki bu, insanı hayvanla aynı hizada tutar — tam bir özgürlük arasında — ki bu da imkânsızdır — bir insanın ne melek, ne hayvan olabilmesini sağlayacak ortalama bir çözüm yolu, görünüşe göre, yoktur.

B) Birleşme ve dağılma unsurları. — Demek oluyor ki evlilik, cinsel sorunun bugünkü yaşantımıza en uygun olan çözüm biçimidir. Hesnard'ın dediği gibi «daha iyi bir çözüm biçimi henüz bulunmuş değildir. Neden serbest birleşme değil de evlilik? Dinsel ve yasal bağlarla maddi bakımdan birbirine bağlı olmaklık, fazla olarak ne getiriyor?

İlkin olayları açıklığa kavuşturalım. Ergin çağdaki insanlar arasında evliliğin geniş ölçüde yaygın bulunması gösteriyor ki, fertlerin büyük bölümü evliliği bir araç değil de amacın ta kendisi saymaktadırlar. Boşanma sayısının bir ölçüde az oluşu da, evlilik-

lerin büyük çoğunluğunun cinsel ve duygusal güçlülere, karakter uyumsuzluklarına, çıkar çatışmalarına rağmen ayakta kalabildiğini göstermektedir.

Görünürdeki kusurlarına rağmen evlilik, batı toplumunda normal bir insan için bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Şu halde evliliğin yerleşmesindeki nedenleri araştırmak ve evlilik bağlarındaki değişkenlikleri incelemek yerinde olur.

a) Evliliğin nedenleri. — Bunlar' psiko-biyolojik ve psiko-sosyal olmak üzere iki çeşittir.

Psiko-biyolojik nedenler: Evliliği başka her türlü birleşme tarzından üstün hale getiren psikolojik temel unsurlar beslenme, cinsel ihtiyacın her zaman karşılanmakta olması, bakım, düzgün yaşantı ve arkadaşlıktan ibarettir. Onu güçlü hâle sokan da bu unsurların — biyolojik ve psikolojik olmak üzere — çift yönlü korunma genel içgüdüsünden gelme oluşudur.

Beslenme hem bedenin koruyucusu, hem harcanan enerjinin kaynağıdır; ayrıca yaşamaya verilen izindir; yiyeceğin hazırlanıp sunulmasına gösterilen özen dolayısıyla, sev-

gının maddeleşmesidir. Kadının yemek sa-
atında erkeği ferahlatan, ona güven veren;
ana, yönetici, denetici olarak oynadığı önemi-
li rol de buradan gelmektedir.

Cinsel ihtiyacın her zaman karşılanmak-
ta olması çoğu insanlara çapraşık araştır-
malara girişmeden — ve özellikle cinsel is-
tek güç duygusu ile ve sinirsel tutuklukların
ortadan kalkışıyla aynı âna rastlayınca —
bunu tatmin etme olanağını sağlar. Evlilik-
te ötedenberi gerçekleştirilen cinsel yaşı-
ntının «burjuvaca» veya «tekdüzenli» bu yö-
nüne karşı pek başkaldırmamak gerektir.
Burada çoğunluk için konuşmak gerekiyor.
Eşlerini seçmekten yana daha çok «keyifle-
rine göre» davranabilenler, bağlardan yana
daha özgürdürler kuşkusuz. Zaten sırf bir
bağa sahip olmak ve başıboş bir cinsel ya-
şıntıyı daha kolay sürdürmek için evlenen
kimseler, evlilik kurumunun zaman aşımına
uğramıyan bir nesne olduğunu doğrulamak-
tan başka şey yapmamaktadırlar.

Evde bakılma işi de az-buz şey değildir
ayrıca. Bir istatistikçi çıkıp da bir bekârın
(çamaşır, temizlik, ev idaresi gibi) kendi ba-
kımına ilişkin işlerle kendisi uğraşarak har-
cadığı zamanı ve parayı hesaplarsa, hiç kuş-

kusuz, her iş ehline gördürülürse daha çabuk, daha iyi ve daha verimli biçimde yürütülebileceği yolunda herkeste yerleşmiş olan düşünceyi bir kez daha doğrulamış olur: Normal bir kadın kendi evinde en azından bir erkeğin kendi mesleğinde çalıştığı kadar çalışır.

Psikolojik açıdan bir kimsenin başka bir kimsece bakımı özel bir anlam edinir: Yuvanın, sıcaklığın tüm psikolojisiidir bu; teni örten, ona değen, duyuları ilgilendiren nesnedir.

Psiko-sosyal nedenler: Bilindiği gibi evlenmeler çoğu zaman ve paradoksal olarak olağanüstü hallerde, toplumsal kaygı ve «çile çekme» dönemlerinde artar (Fransada 1940-1941'de olduğu gibi). Savaşın yarattığı boşlukların böylece, kendiliğinden dolduğu yolundaki ereksel tipte bir izah, hiç değilse verdiğimiz örnek için, yeterli değildir. Kabul etmek gerektir ki bu durumda evlilik, kararsız ve kaygı verici bir dünyada bir karı-koca için güvenlik, dirlik arama anlamına gelmektedir. Bu varsayım yakından incelendiğinde evliliğin ana nedenlerinin birini çok

daha iyi anlamak mümkün olacaktır ki bu, sevgi ve cinsel ilişkiler içinde bir istikrarın araştırılması demektir. İnsan gerçek bir çöküş-kusal olgunluk çerçevesi içinde bu istikrarı normal nedenlerle araştırırsa, evlilik için «olgunlaşmış» tır artık. Bunun tersi bir durumda ise evlilik, gerçek nedeni belli olmayan bir kaygının yetersiz biçimde çözümünden başka şey değildir ve değeri de geçici bir çarenin değeri kadardır.

İnsan «gönlüne göre biri» ne rastladımı, aşkın da (yıldırım çarpması gibi) birden fışkırtıveren bir kıvılcım olduğu sanılır ötedenberi (ve edebiyat da bu düşüncayı destekler). Tek bir kimse için onun gönlüne göre çok sayıda bir çok kimseler varolabileceğini kabul etmek şartıyla bu, pek alâaklın yatabileceği bir şeydir. Şurası açıktır ki, insan, küçük bir kentin ya da bir mahallenin çok sınırlı bir bölgesi içinde; ya da yolculukta veya izinli çıktığı sırada rastgele bir karşılaşma sonucu âşık olabilir ancak. Evans'ın sözünü ettiği bir soruşturma şu sonuçları vermiştir: 330 evlenme üzerinde evlenme adaylarının % 5,6'si aynı adreste otur maktaydılar. % 20'sinin evleri arasında beş sokak, % 49'unun evleri arasında ise yirmi-

den eksik sokak vardı. Evlenme çağındaki bir genç kızın ya da bir delikanlının tanıdığı kimse sayısı çok sınırlıdır ve ikiyüz kadar tahmin edilebilecek bu sayı üzerinden yarısı, karşı cinstendir. Bunlardan da onbeşi kendileriyle evlenilebilecek bir yaşta bulunmaktadır.

Bu sayının yarısı evlidir, nişanlıdır ya da başka birini sevmektedir. Demek oluyor ki «elaltında» kala kala yedi yahut sekiz kişi kalmaktadır ama onların da hoşuna gitmek şarttır. Bu yüzden, gerçek evlenme olanakları sınırlıdır. Dolayısıyla el altında ne bulunursa ve o da razı oluyorsa, onunla evlenilir. Anlaşmazlıkların ve boşanmanın izlediği erken evlenmelerde görülen çoğu zaman büyük yanlışlar, işte bundan ileri gelmektedir.

İkinci kez evlenmiş olanların daha mutlu oldukları ileri sürülmüştür. İkinci evlilik sırasında eşlerin daha ileri yaşta ve muhakkak ki daha olgun ve tecrübeli oluşları dolayısıyla bu, mümkündür. Fakat bu mutluluğun altında asıl, iki eski eşten birinin, ikinci denemede daha mutlu olduğunu söyleyerek ötekinden bile bile «öcalmak» için beslediği istek yatmaktadır.

Bu işte rol oynayan öteki nedenler de toplumda yer alıp kendini göstermek, sonradan karşılamak zorunda kalınacak sorumluluklar yüklenerek olgunluk taslamak arzusudur. Otoriter veya dağılmış yahut sadece aldırılmaz bir aileden kurtulmak için (çoğu zaman kızların) çarçabuk yapıverdikleri evlenmeler de aynı çerçeveye girer. Mali bakımdan güvenliğe kavuşmak, duygusal bakımdan yalnız kalmamak, hattâ gündelik ev hayatında rahat etmek için, «hesaplı» diye adlandırılan evlenmeler de yapıldığı bilinen bir şeydir. Yalnız çıkar sağlamak için yapılan evlenmelere gelince bunların ardında, sanıldığından daha sık olarak, derin bir takım psikolojik nedenler vardır ki paraya beslenen hastalık derecesindeki düşkünlüğün belirtisidir. Son olarak da «zorunlu» evlenmeler gelir ki, şunlardır: Kız gebe kaldığından «sorumluluğu yüklenmek» ve «çocuğa babasının soyadını vererek» aradaki bağı kanuni biçime sokmak gerektir. Ya da taraflardan biri ötekinin özgürlüğünü, zamanını ve fedakârlığını fazlaca kullanmıştır bu hatâsını «tamir için» kendini onunla evlenmek zorunda sayar.

b) Kanuni bağ. — Sevgisel ve cinsel ya-

şantıyı resmen düzene sokmayan bir toplum, sonunda kendini yokolmağa mahkûm eder. Aile birliğini korumak, toplumun bireylerine onları sınıflandıran birer ad vermek, mal-mülkün yönetimini ve mirasçılara geçmesini sağlamak için evlilik, toplumun onayladığı tek birlik biçimidir. Evlilik insanlığın en eski kurumudur.

Kanuni bakımdan evlilik herşeyden önce bir sözleşmedir ve bunun ancak toplum, boşanma yoluyla bozabilir. Topluluklara göre çok değişik olan bu sözleşme kimi zaman eş olacak kızın babasından satın alınmasıyla oluşur. Sözleşmeyi ya koca adayı, veya ailesi yapar. Kimi zaman da kocanın kendisi satın alınır. Bugün de geçerli olan drahoma (başlık) müessesesi ve iki ailenin ve dostların karşılıklı alıp verdikleri hediyeler evliliğin, yeni bir çıkar ortaklığının kuruluşu sayılan bu yönünü temsil eder. Karı veya kocanın ödeyeceği drahoma veya başlık korunması, yönetimi ve evliliğin bozulması halinde ne olacağı bakımından, kültür ve uygarlık derecesine göre, çok karmaşık bir takım kurallara konu olur.

«İlkel» diye adlandırılan toplumlarda ve Ortaçağda en sık görülen, kadının satın

alınmasıydı. Kocanın drahoma verilerek satın alınması sistemi ise daha yenidir. Roma hukukundan gelmedir ve ölüm halinde karısına bir dulluk geliri sağlamasının kocaya öğütlendiği ölçüde, kilise de bunu desteklemiştir. Onun için, kızın drahomasını meydana getirmek önemli bir iştir. Drahoma ya babanın geliri ve mal-mülküyle; ya yine babanın çalışması ve ödünç para almasıyla; ya da, son olarak, kızın kendisinin çalışmasıyla elde edilir. İspanyol kızları, özellikle bu yüzyılın başında ilkin nişanlanıyorlar, sonra da kocanın satın alınması için gerekli parayı toplamak üzere —özellikle yabancı ülkelerde— iş bulup yıllarca çalışıyorlardı. Bazen fuhuş da drahomanın toplanmasını sağlar (Güney Cezayir'in kimi oymaklarında hâlâ yapılmakta olduğu gibi).

Kanuni evlilik yenidir ve dinî evliliği izlemiştir: Nüfus kütükleri uzun süre din adamlarınca tutulmuştur çünkü. Kanun koyucunun ruhanî iktidar karşısında cismanî bir bağımsızlık gösterme isteği, ülkelere göre, oldukça değişik kanunî hükümlerin doğmasına yol açmıştır.

Fransız hukukunda evlilik dışında aile

diye bir şey yoktur, yalnız aile bir düzen unsuru meydana getirir çünkü. Demek oluyor ki evlilik, bir erkekle bir kadının aile kurmak ve birbirlerine karşılıklı yardımcı ve destek olmak için meydana getirdikleri birliktir. Karı-koca arasındaki bağ, törenle tescil edilen resmî bir belge ile kurulur. Tarafların sadece bu işe razı olduklarını belirtmeleri yeterli değildir.

C) Toplumsal bağlar. — Bunlar, inceleme konusu toplumun dışarıdan evlenmeyi ya da içeriden evlenmeyi uyguladığına göre büyük değişiklik gösterirler. Dışarıdan evlenme, sistemli olarak, içinde yetişilen klanın ya da toplumsal çevrenin dışından bir eşin aranıp bulunmasıdır. İçeriden evlenme ise, tersine, ancak belirli bir kast'ın ya da sınıfın içinden evlenme zorunludur. Dışarıdan evlenme birçok nedenler yüzünden yapılır. Bunların en önemlisi kızılbaşlık korkusu, değişiklik arzusu, yeni ilişkiler kurma isteği, anadan ve kız kardeşlerden başka olan kadının çekiciliğidir.

İçeriden evlenme sınırlı bir toplumun, «seçkin bir soy»un niteliklerini bozmadan koruma kaygısından ileri gelir. İçeriden ev-

lenmenin en belirli örneğini Yahudiler verirler: Bunlar zamanımızda bile çok seyrek olarak çevrelerinin dışından evlenirler. Eskiçağda ölüm bile dışarıdan evliliğin bağına koparamıyordu. «Baldızla evlenme» yönteminde karısı ölen bir erkek, onun kız kardeşiyle evlenmek zorundaydı. «Yengeyle evlenme» yönteminde ise kardeş, ölen erkek kardeşinin karısıyla evlenmek zorundaydı.

Bazı dış görünüşlerin tersine olarak, evliliğin toplumsal bağı, belirli bir çerçeve içinde, yalnız karı-kocanın birbirlerine karşı duydukları eğilimi onaylamakla kalmaz. Gerek buluşmayı kolaylaştıran bir ortam yaratarak gerekse, daha belirli şekilde, bir aracının veya çöpçatanın işe karışmasıyla o, çoğu zaman, birliğin temelinde yer alır. Bu aracının veya çöpçatanın rolü iki yönlüdür: Ortadaki çıkarları da hesaba katarak buluşmayı hazırlayıp kolaylaştırmak ve özellikle, daha başlangıçta bir terslik olursa, iki ailedeki kişisel hayâl kırıklıklarını önlemek.

Demek oluyor ki her toplumun kendine öz, belirli bir evlenme biçimi vardır. Hristiyan toplumun tekevliliği dünyevî alanda tek sevgi düşüncesine; bütün değişkenlikle-

re rağmen ayakta duran, dinsel alanda da ölümsüz ruhların yaşantısında sürüp giden birlik düşüncesine uygun düşer.

Dinleri daha az ülküleşmiş ve uygarlıkları tarımsal zanaatlara dayalı toplumlarda ise çokevlilik ağır basmaktadır: Bu toplumlarda kadın, yabana atılmayacak bir işgücü demektir çünkü. Günümüzde seyrek görülen, birden fazla erkeğin bir tek kadınla evlenmesine gelince bu, yoksul halk topluluklarına vergidir: İkinci koca genellikle varlıksızdır, ev işlerine yardımcı ve kadını gözetici rolünü oynar, Markiz adalarında hâlâ uygulanan, fakat gittikçe seyrekleşen grup halinde evliliğe gelince bu, efendiyle erkek hizmetkârlar arasında kurulmuş bir ortaklıktır: İşçileri çalışmaya şevklendirmek ve görevlerini bırakıp gitmelerini önlemek için mükâfat olarak onlara kadınlarla sevişme hakkı verilir.

D) Dinsel bağ. — Avrupa'da dinî nikâh dogma'sı bir ölçüde yenidir (Trente'de yapılan din bilginleri toplantısı). O günden bu yana da Katolik Kilisesinde bir kutsama değeri taşır ama bunu papaz yapmaz da onun önünde karı-kocanın herbiri öbürünü

kutsar. Yahuöilikte nikâh, din kurallarına saygı gösterilmek şartıyla kıyılır: Hahamın hazır bulunması muhakkak gerekli değildir.

Dinsel bağ, nikâhı dünyevi yaşamın sınırlarından taşırarak, andın içilişine ebedi ve çok kudretli bir tanığı da ortak ederek, verilen sözü daha resmi ve kutsal hale sokar. Bu dünyevi sevgi böylece kutsanarak ona yalnız değer verilmekle kalınmaz; ten bağlarının kökten kirli nesneler olduklarını düşünmekten kendilerini alamıyanların gözünde bu bağlar «suçsuzlaştırılır;» sevgi, günahın son izlerinden böylece kurtarılmaya çalışılır. O zaman da kurulan birlik, herkesin gözleri önüne serilebilir artık.

E) Sevgi bağı. — Sevgi bağı her zaman için, edilen bir yeminin, içilen bir andın yanısıra açığa vurulur. Sevgi de dostluk gibi, karşılıklı yeminlerle kendini belli eder. Demek oluyor ki sevgi bağının kendisi her zaman için, verilecek bir sözle sağlamlaştırılmak gerektir. Verilen bu söz bir başlangıçtır, gelecek için yapılan bir anlaşmadır, hemen hemen sihirli bir niteliği olan bir büyüleme törenidir. Verilen söz, bunun kar-

şılığının da geleceği umudunu yaratır, bu ise engelsiz bir sahip oluşu mümkün kılar: Girişilen taahhüdün ve suçsuzlaştırma eyleminin iki kat güven verici niteliğidir bu.

Çoğu zaman evliliğin değerinin, karı-kocanın coşkusal olgunluklarının değerine eşit olduğu söylenir. Bu olgunluk, kendisinin dışında bir başka kişiyi tam anlamıyla sevmeye yeteneği olarak tanımlanabilir. Coşkusal olgunluktan yoksun kimseler ise gerçekte, başkalarının aracılığı ile yine kendilerini severler. Demek oluyor ki coşkusal olgunlukta sevgi insanın kendisinde başka bir kişiye, bir başka nesneye yönelik bulunmaktadır. Hattâ kendi benliğini tümüyle unutmak, salt fedakârca bir sevgi beslemek dahi kendisini başkasına zorla kabul ettirmenin, kendisini başkasının kişiliğinde sevmenin bir tarzıdır. Coşkusal olgunluğun sevgisi ise, tersine, eşit psikolojik yapıda iki insan arasındaki sevgidir: Bunlar karşılıklı olarak birbirlerini özgürlüğün saygı gördüğü, birbirine bağımlılığın ise kabul edildiği bir ilişki içinde sayarlar.

İşte bu ilişkinin yarattığı bu duyguyu biz sevecenlik, şefkat diye adlandıracamız. Şu hâlde sevecenlik, sanıldığı gibi arzunun,

şehvetin cinsellikten arınmış bir tortusu değildir. Bu hâl, dünyevi yaşam koşullarının elverdikleri ölçüde, olasıya ileri götürülmüş bir kaynaşma, bir özdeşlenme eğilimi diye tanımlanabilir. Kaynaşmaya olan bu eğilim öbür kişinin yüksek çıkarının hayati, temel kavramınca denetlenir. Şefkatle sevmek demek, sevilen insanı tümüyle kendi tekeline alıp onunla kaynaşma arzusuna karşı durmak demektir. Böyle anlaşılınca sevecenlik —yani şefkat— o kadar aranan o «karşılıklı olarak birbirine uyma» olayının ana unsuru olarak görünür bize.

Gerçekten, evlilik aynı zamanda yapma ve psikolojik bakımdan vazgeçilmez bir nesnedir. Onu sürdürmenin tek çaresi cinsel arzuyu ve karşılıklı sevecenliği korumaktır. Bunun içindir ki çocuk edinmeği düşünmeden önce kişisel çekicilik geliştirilmeli, maddi ihtiyaçlar sağlanmalıdır. Karı-koca birbirlerinden uzaklaşmadan ve hele bütün yük kadının omuzlarına binmeden çocukların iyi yetiştirilmeleri gerektir çünkü. Sevecenliği korumak için herşeyden önce eşin kişiliğini değiştirmek gibi aptalca iddia- dan vazgeçmek gerektir. Nişanlılık sırasında öbür kişiye karşı beslenen saygı, evlilik

boyunca da sürmelidir. Birbirine çok mükemmel uyma çoğu zaman, daha güçsüz olanın kendi kişiliğinden vazgeçişinin bir biçimidir ki, o da kendi bakımından boş durmayacak, kendisine işkence eden kim-seden bunun acısını çeşitli ruhsal, bedensel ya da sinirsel hastalıklarla çıkaracaktır. Maddi bağımsızlık (ailelerce ustalıklarla hazırlanan evlilik sözleşmeleri sayesinde!) ayrı çıkarlara sahip olmaktan ibaret değildir de karı-kocanın bilgisi içinde olan ve herbirinin isteyince kullanabileceği maddi çıkarlardan ibarettir. Ancak o zamandır ki evlilik —çoğu zaman olduğu gibi— kanuni bir fuhuş olmaktan çıkacaktır.

Psikolojik alanda bağımsızlıktan değil de karşılıklı bağımlılıktan sözedilebilir ancak. Evliliğin, birliğin içinde kalmak karı-kocanın birbirlerinden hoşlanışlarından ileri gelen bir hâldir: Bu hoşlanış yokoldu mu birlik de, ne yapılsa yapılsın, yokolmuş demektir. Romanlardaki aşk, tekevlilik, özellikle kadından istenen iffetlilik bizim uygarlığımızın yarattığı nesnelerden başka şeyler değildir belki. Bunlar evliliğin güvenliğini sağlar ama, karı-kocanın manevi güvenliklerini sağlar mı acaba?

Bilindiği gibi (çok söylenmiş bir şeydir bu) kimi ilkel —dolayısıyla doğaya daha yakın— toplumlar örneğin kızların eldeğmemişliğini bir olgunlaşma kusuru sayıyorlar, bundan iyi koşullar altında kurtulmak gerektiğine inanıyorlardı. Yine bilindiği gibi ilk hristiyanların kendileri de evliliği kötü bir şey saymışlardı ve bu, ancak bir kutsama biçimine girdiği zamandır ki «bağışlanır» hâle geliyordu. Aslı aranırsa ailenin sağlamlığı boşanmanın karşısına dikilen dinsel ya da yasal engellere değil de, karı-kocanın duygusal bakımdan olan uygunluklarına bağlıdır.

F) Sadakat sorunu. — Eşlerden birinin ötekini başkasıyla aldatması, aradaki uygun-suzluğun dolaylı, fakat mutlak olmayan bir kanıtıdır: Eşlerden biri kendi zevkine uygun bir üçüncü kişi bulmuştur. İki tarafın her biri öbürünün kendisini aldattığını kanıtlayabilirse bu aldatma işi boşanma nedeni olarak değerinden çok şey yitirmektedir. Ayrıca aldatma, cinsel ilişkilerin tatmin edici olmadıklarını gösteren bir kanıt değildir. Bu alanda olduğu gibi başka alanlarda da biyolojinin ahlâk kurallarına uyması için bir ne-

den yoktur. Taraflardan biri eşinden çok hoşnut olsa bile bir başka kimseye karşı büyük bir eğilim duyabilir. Ölçülü davranma, dinsel sadakat ya da sadece bu işin sonuçlarından korkma yüzünden kendini pek âlâ buna kaptırmıyabilir. Çoğu aldatma olayları geçicidir ve çoğunlukla acıklı olan «denemeler»dir ama gereği gibi incelenip «hazmedildiklerinde», sanıldığından daha sık olarak, canı çekişmekte olan bir evliliği sağlamlaştırırlar.

Başarısız bir evliliği sürdürmekte ayak direnirse bu onun, Âdem'le Havvâ'nın işledikleri aslı günahın kefarecini ödemek için tek yöntem sayıldığı anlamına gelir. İnsan bu yüzden ne denli mutsuz ve rahatsız olursa o denli çok çile çeker, günah da az olur. . Birbirini gerçekten seven iki kişinin sadık olmaları normal ve kolaydır ama bu da o gerçek sevginin kendisi kadar seyrek görülen bir şeydir. Sadakat ahlâksal, manevi ya da toplumsal bir zorunluk olmaktan çok daha fazla, sevgi olaylarının — coşkusal ve ruhsal — sert bir tarzda işlenişinin sonucu gibi görünmektedir.

Erkek ve kadının cinsel davranışları başka başka ise, evlilik nasıl sürebilir? Bazıları-

na göre erkek «özünden» ve kolayca birkaç kadınla düşüp kalkma eğilimindedir; kadın için ise cinsel bağın yanı sıra kendini bütün benliğiyle vermek gibi bir şey vardır ki bu, serüvenlerin çoğalmasını önlemektedir. Böylece, kendini erkeğe göre sevgiye daha çok veren kadının, başka şeylere daha seyrek ve daha güç kapılması doğaldır. Fakat birçok psikologlar bu ayırımı karşı çıkmakta; bunu olayların yeterince haklı çıkarmadıkları, iki yüzlü bir şey saymaktadırlar: İki yüzlü saymaktadırlar, çünkü bu ayırım erkekler tarafından kendileri için yapılmış bir uygarlıkta erkeğe daha büyük özgürlük veren bir önyargının tortusundan başka şey değildir; haksız saymaktadırlar, çünkü erkeğe göre kadının cinsel ihtiyaçları belki daha büyüktür; erkeğin gerçek ihtiyaçları ise kendisinin söylemek istediğinden çok daha az zorlayıcıdır ve o, belirli bir perhize âlâ da katlanabilir.

Yüzü gözü açılarak «uyuşukluk»tan çıkarılan, uyandırılan, kendisine bir şeyler öğretilen, üstelik seven bir kadın istediği zaman aşk yapmak ihtiyacındadır, tıpkı yeni doğan bir çocuk gibi: Nitekim bu çocuk da çoğu zaman tersine çevrilemeyecek olan, önceden

kestirilmeyen birçok sonuçlar doğurabilecek yoksunluklar içinde bırakılmak istenmiyorsa, ona süt vermek gerektir. İşte bunun içindir ki «balayı yolculukları» ya da birbirlerini sevenlerin sık sık geziye çıkmaları çok gereklidir. Ondan sonra aşkın ve onun verdiği güvenliğin yarattığı ilhamla cinsel tempo yavaşlar, sevişme eyleminin daha seyrek hâle gelmesi mümkün olur: «Sağduyu», yaşanan aşkın gerçekliğinden doğar çökü. Normal ve seven bir kadın için en iyisi, bu işin her gün değilse bile iki günde bir olabilmesidir. Üç, hattâ dört günlük bir ara sevişmenin beklenişine ve zevk hazırlıklarına ayrılabilirdiği zaman buna pek âlâ dayanılabilir, yeter ki bekleyiş hayâl kırıklığı ile sonuçlanmasın ve isteği kuvvetlendirebilsin. Buna karşılık boşa çıkan ya da aldanma ile sonuçlanan bir bekleyiş, kadını karaya vurmuş balık haline sokar. Çok geçmeden umudunu yitirir, yaşantısı yavaş bir ölüm hâlini alır. Bunun belirtileri de, kendisi bilsin bilmesin, bedensel kuruma, erken yaşlanma, huy ve ahlâkın sertleşmesi, kimi zaman da kıskançlıktır ki, burada kıskançlık, kadının saygı gösterdiği bir sözleşmenin bozulduğunu görmekte his-

settiği acıklı duygudur). Kendine olan güvenin kayboluşunun, yaşama zevkinin yitirilişinin, çok sayıda ruhsal ve bedensel bozuklukların ve intihara kalkışmaların çoğu zaman başka nedenleri yoktur. Böyle yüzüstü bırakılan bir kadın eşinin kendi çektiklerini bilemediğini ya da yanlış anladığını görürse, — sadakatli olsun olmasın — kendisine gösterilen ve hergün artan aldırmazlığı, ya da kendisinin eşinde uyandırdığı kısmi ya da tam iktidarsızlığı keşfederse göstereceği tepki, kadının bilinçlenme derecesine ve çifti birleştiren coşkusal koşullara bağlı olacaktır.

Çiftin davranış tarzı her türlü iki yüzlülük bir yana bırakılarak çözümlenmek istenirse görülür ki durumların büyük çoğunluğunda, insanın zihninde mutlak sadakat diye andlandırabileceği bir şey yoktur. Her zaman için kendi eşini başkalarıyla kıyaslamaktan, başkalarıyla nelerin yapılabileceğini öğrenme merakından doğan, az ya da çok bilinçli bir istek vardır. Gündelik denemeler, harekete geçmenin her zaman için gerçekleşemediğini göstermektedir. Ve yine bu deneyler göstermektedir ki harekete geçemeyiş sanıldığından daha sık olup bitmektedir; sa-

dakati koruyan faktörler de çok sayıdadır ama çeşitli ve değişiktir: Alışkanlık, skandal korkusu, karşı tarafın çekinmesi, yine onun coşkusal, mali mesleki v.b. yetersizliği ve özellikle «karşılık görme» korkusu, bunlar arasındadır.

Demek ki erkekle kadın arasındaki hiçbir fark, erkeğin daha büyük bir cinsel özgürlüğe sahip oluşunu haklı gösterecek güçte değildir. Kadının, «doğurmak» gibi tehlikeye karşısında olduğu için, cinsel ilişkilerde daha az özgür olduğu iddia edilirse de, bu yeni yaşamdan «sorumlu» olan erkek ortağını eşini sevsin ya da sevmesin, kendi başının da bu işte kadın kadar tam olarak derde girmiş olduğunu hissetmemesi mümkün müdür?

Cinselliğin tek toplumsal sınırı, çocuk yapması istenmeyen bir kadınla sevişmemek olmalıdır, ki kadın için de bu, böyledir. Sırf biyolojinin içine yeterince psikoloji karıştırılmadığı içindir ki, boyuna erkekle kadın arasındaki biyolojik farklılıktan sözedilir. «Gebe bırakan» erkektir. doğuran da kadındır diye, doğacak her çocuğun — kendisine vermeğe hazırlandıkları sevgi bakımından eşit olan —ana—babaya sahip oldukları ko-

layca unutulur.

G) Genel görünüş. — Günümüzde «dağılmış aileleler»in çok sözü edilmektedir. Bu, ailenin önemini hem abartmak, hem küçültmek olur: Hattâ üyeleri birbirlerine çok bağlı da olsalar, hiçbir aile eskiden olduğu gibi, kendine yeten küçük bir âlem olamaz. Günümüzün ailesi toplumsal etkilerin dışında kalamamaktadır ve kalmamalıdır. Tersine olarak, günümüzün «dağılmış» aileleri eski zamanın otoriter aileleriyle kıyaslandıklarında birer cennettir: Eski ailelerde baba — parasız ve yüzüstü bırakmak, metreslerini açıkça herkese göstermek de dahil — karısına da, çocuklarına da her istediğini yapabiliirdi.

Bugün çok saldırıya uğrayan boşanma, bu sadizm ve yüzüstü bırakma gibi aşırılıkların yapılmasını bir ölçüde önlemektedir. Ayrıca, boşanmaların görünürdeki sayısı salt—değer olarak artmışsa da, hayatta kalan eşlerin sayısına göre artmış değildir. Tıbbın ilerleyişleri sayesinde hayatın uzaması daha çok sayıda ana—babaya çocuklarına yardım için daha uzun süre yaşama olanağını vermektedir: Aileleri asıl dağıtan anlaş-

mazlık değil, ölümdür çünkü. İyi anlaşılmış bir cinsel eğitim, yarının annelerinin yetiştirilmesi, daha iyi bir psikolojik anlayış, zührevi hastalıklar tehlikesiyle etkili savaş, doğum kontrolü... tıp biliminin karı—kocalara verdiği ve aile anlaşmazlıklarının etkilerini geniş ölçüde önleyen hediyelerdir.

Evlilik her bakımdan birliği sağladığı için, cinsler arasındaki en normal ve en tam ilişki tarzıdır. Evlilik sistemli ve genelleşmiş inceleme ve iyileştirmelere konu olmadıkça dağıtıcı unsurlar ve arsiulusal toplum gruplarının bütünlüğünü bozacaklardır.

Erkeklerle kadınlar eşlerini seçerlerken kişiliklerinin derinliklerinden gelerek kendi amaçlarıyla temel gerekçelerini tatmin eden bir ayırdetme yetkisi edinecek kadar âhenkli bir duygusal ve coşkusal olgunluğa eriştikleri zaman;

Evliliği her ânıyla karı—koca arasındaki ilişkileri iyileştirmeğe, düzeltmeğe, zenginleştirmeğe yarayan bir çeşit sanat eseri haline getirdikleri zaman;

Bunu yaparken de iki eşin ellerindeki başlıca hayati sermaye olan kudretli sevgi bağını gevşetecek yerde sağlamlaştırdıkları zaman;

Toplumsal durumların duygusal gelişimi ve kullanımı konusunda çocukları için birer örnek ve öğretmen hâline gelirler.

Bu da sadakatin gerekli mi, gereksiz mi olduğu ya da erkeğin mi, kadının mı bağımsız olması gerektiği yolundaki soruları cevaplamak için yeterli olmak gerektir. Yalnızlık bir hastalıktır, evlilik de günümüzde onun tek ilâcıdır. Özen gösterilmeyen, kötü işlenip geliştirilen, kötü «başlıyan» ya da bozulan her evlilik, o an için az—çok yararlı, fakat etkileri geçici olan bir takım ilâçlar gerektirebilir. Bununla birlikte evlilik yine de varılacak amaç ve savunulacak ülkü olarak kalmalıdır. Hiçbir normal çocuk yoktur ki bilinçsizliğinin gözleri önünde baba ile anayı kendisinin de ileride nasıl olacağını gösteren ve uyulması gereken örnekler olarak görmesin ve kendini her bakımdan onlara uygun biçimde yetiştirmesin. Örneklerden biri gözden kaybolur ya da aleyhindeki kıyaslamalara konu olursa, çocuğun iç dengesi bozulur ve sarsılan güvenlik duygusunun yeniden kurulması gerekir. Demek oluyor ki ana-babanın mutluluğu evrensel akıl sağlığı için yalnız toplumsal değil, psikolojik ve ruhsal bakımdan da çok gereklidir.

2. *Boşanma*. — Boşanma insanlığın kendisi kadar eskidir. Başlangıçta tek yanlıydı: Erkek kadını çeşitli nedenlerle boşuyordu, bunların en önemlisi de kısırlıktı. Sonradan boşanma kadının istekte bulunması üzerine de mümkün hâle geldi.

Boşanma hem karı—koca arasındaki uyuşmazlığı, hemde çevresel koşulların istikrar derecesini gösterir: Çöküş ve ulusal felâket dönemlerinde boşanmalar artar. Boşanmanın yasal ve toplumsal olmak üzere iki yönü vardır.

A) *Yasal yön*. — Boşanma yasal bakımdan güçleştirildi mi, gayrimeşrû cinsel ilişkiler de büyük ölçüde artar. Demek oluyor ki kanun koyucu boşanmaların çok kolay olduğu, Birleşik Amerika'daki Reno'da uygulanan yöntemlerle çok güç olduğu, İtalya'da, Roma'da uygulanan yöntemler arasında; yani kamuoyunun yönelişinden edineceği izlenime göre doğma'ya tam bir saygı ile tam bir hoşgörü arasında bir seçim yapacaktır.

Fransa'da boşanma bir evliliğin, karı—koca hayatta iken geçerli olan sona erişidir. Müsbet hukukta boşanma kararı kanunun belirttiği nedenlerle adli bir merci tarafından verilmelidir.

Romalılar bu müesseseyi kullandıklarından ve hattâ kötüye de kullandıklarından bu, eski Fransız hukukunda da vardır. Kilise hukukçuları ise evliliğin bozulamayacağı ilkesini koydular. Bununla birlikte bu ilke ayrı yaşama ile ve evliliğin geçersizlikleri teorisinin genişletilmesi ile iki yönden yumuşatılmıştı. Tepki sonucu Fransız Devrimi ters bir aşırılığa düştü. Karşılıklı rıza ve karakter anlaşmazlığını kabul ederek, dolayısıyla boşanmanın tek yanlı oluşunu da kabul etti. Krallık rejimi tekrar kurulunca ters yönde kısıtlayıcı bir politika güdüldü. Müessesenin yeniden ortaya çıkıp istikrar kazanması için III. Cumhuriyete dek beklemek gerekti.

Boşanma kararının verilebilmesi için müsbet koşulların, boşanma nedenlerinin varlığı gerektir ve bunları belirtmek sözkonusudur. Bu müsbet koşullar, boşanma nedeninin bir çeşit antitezini meydana getiren, dâvanın reddiyle geçersiz bırakılabilir.

Boşanma nedenleri: Boşanma bir hatânın müeyyidesidir. Tabiatıyla iki eşten hiç değilse birinin aleyhine olarak, yani o eşin suçlu olduğu esasına dayanılarak boşanma kararı verilir. İlkın eşlerden birinin bedeni ve yüz kızartıcı bir cezaya çarptırılması ve-

ya eşini aldatması gibi kesin nedenler araştırılır. Kesin olabilmesi için bir nedenin cinsel ilişkiye dayanması gerektir: İhtiyatsızca bir flört yetersizdir. İsteğe bağlı boşanma nedenleri ise (sürekli ve köklü alkolizm, uyuşturucu madde tutkusu gibi) aşırılıklar, (dövme, kötü muamele etme v.b. gibi) uygun-suz davranışlar, (boşanmaların dörtte üçünü neden olan, boşanmaya kapıyı açıp ardına dek açıp tutan) sövmelerle hareketler, (kavgalar, ceza mahkemelerince verilmiş mahkûmiyet kararları, sorhoşlukla çıkarılan olaylar, evi terketme, kumar düşkünlüğü, sefahat çapkınlık v.b. gibi) şeref kırıcı davranışlardır. İleri sürülen bu nedenlerin evlilikten doğan ödev ve zorunlukların vahim veya mükerrer suratte ihlâli niteliğinde olmaları ve evlilik bağının devamını çekilmez hâle getirmeleri gerektir. Aslında ise bu iki ister uygulamada zayıf bir rol oynamaktadır.

Bu konuda ne gibi bir karmaşıklık derecesine varmak gerektiği bütün bunlardan görülmektedir. Bunun yararsız olduğu da ileri sürülemez, çünkü çoğu zaman söylendiği gibi iyi bir avukatla şişkin bir para cüzdanı eşlerden birinin boşanma kararını kendi lehine olarak elde etmesine yardımcı ol-

maktadır. Doğrusu şu ki bu konuda mahkemeleri gerektir. Aslında ise bu iki ister uygundur: Çoğu hallerde bunlar kanun hükümlerine körü körüne uyacak yerde psikolojik unsurları gözönünde bulundurmaktadırlar.

Bugünkü kanuni cihaza bulunabilecek kusur, onun evlilik için de aynı ihtiyatlılığı göstermemiş olmasıdır. Fakat birçok kimşeler: «Özgürlükler kısıtlanıyor!» diye bağırcaklardır. Ancak, insanoğlunun özgürlükten anladığı şeyin, canının istediği zaman budalalıklar yapma olanağına sahip olması anlamına geldiği, böylece bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

B) Psiko-sosyal yön: Güçlükler şundan ileri gelmektedir: Boşanmanın asıl nedeni ve hepsinden daha sık olanı, hiçbir zaman sözü edilmemekle birlikte, cinsel arzunun kayboluşudur. Bunu gizlemek için ikinci derecede olan karakter uyuşmazlığı, bedensel ve zihinsel zulüm v.b. gibi her çeşit başka neden bulunur. Tam bir cinsel suç olan aldatma bile çoğu zaman bulunması güç olan (yazılı itiraf, gayrimeşru eşe gönderilen mektuplar, suçüstü gibi) kanıtlar olmadıkça, boşanma nedeni olarak kabul edilmez. Ka-

nunlar aslında cinsel anlaşmazlıktan ileri gelen davranışları boşanma nedeni olarak kabul ederler ama bu anlaşmazlıktan hiçbir zaman açıktan açığa sözedilmez.

Ayrıca, boşanma dâvası bir kez başladı mı bilinmesi önemli olan bir takım psikolojik unsurları da harekete getirir ki bunlar başlıca iki kategoriye ayrılabilir: Sevginin geri tepmesi olan birincisi, şematik olarak, tapınılan şeyi yakmaktan ibarettir. Sevgiyle saldırıyı birleştiren ilişkilerde izahını bulur. Yoksunluğun etkisiyle sevgi, hınç hâline gelir. Bilindiği gibi hınç, olumsuz ve yok edici görünüşüne rağmen, yine de eşin varlığına önem vermenin, onu kendi benliğinde yaşatmanın bir tarzıdır. Gerçekten de arzulanan şey sadece istenmeyen bir eşin ortadan silinmesi ise insan onu ne hâlde bulduğuna, ne olduğuna aldırmazlık duyar ancak. Oysa çoğu zaman, tersine, iki eşten biri her zaman uyanık ve tetikte olan, hiçbir zaman gevsemeyen bir hınçla ötekinin peşini bırakmaz ve boşanmadan sonra dahi onun hayatını yeniden kurmasını önleyecek tarzda davranır.

İkinci kategori ise *kendini haklı görmek* tir. İnsan kendisinin haksız olduğunu,

kötü ya da çok çabuk bir seçim yaptığını kabul etmez. Ötekini değişmiş olmakla suçlar. Çoğu zaman bu davranış bir kimsenin asıl kendisinin beslemekte olduğu duyguların düşmanında varolduğunu iddia etmesi biçiminde kendini belli eder. Ötekinin günahlarını, kusurlarını yüklenmiş olan düşman, ortadan silinmesi gereken şamar oğlanı haline gelir.

3. *Bekârlık psiko—fizyolojisi.*—Tıp istatistiklerine inanmak gerekirse bekârlık pek de normal bir hâle benzememektedir. Evli kimselere göre bekârlarda daha çok akıl hastalıkları ve intihar olayları görülür. Bu da herhalde şundan ileri gelse gerektir: Normal olarak oluşup gelişmiş bir insanda bekârlık, çocuksu unsurların onun kişiliğinde anormal biçimde kalmağa devam edişi olarak kendini belli eder: Gelişme sırasında bunlar geride kalmışlar, yeterince olgunluk edinmemişlerdir. Bu ise evlenmeyişin psikolojik nedenlerinin çok sayıda olduğunu gösterir. Biz bunlardan başlıca üçünü ele alacağız: Cinselliğin inkârı; kızılbaşlık tipinde bir sevginin anormal biçimde devam edişi. Kızılbaşlık niteliğinde bir sevginin bir başka kişiye aktarılması.

A) *Cinselliğin inkârı*.— Bu hâl, cinsel perhiz biçiminde kendini belli eder ve bile isteye hiçbir cinsel ilişkide bulunmamak tarzında tanımlanabilir. Bir takım evliliklerde görülen ve cinselliğin çeşitli nedenlerle sınırlandığı kısmî «kendini tutmalar»dan ayrı bir şeydir. Cinsellik temel bir ihtiyaç olduğunu göre, bu alanda kendini bile isteğe yoksun bırakışın etkileri nelerdir ve bu kendini tutma eylemi hangi etkenler altında yerleşir?

Bile isteye kendini tutma oldukça seyrek görülür ve herşeyden önce bir takım imkânsızlıkların bilinçli olarak kabulü anlamına gelir: Cinselliği «ilâç» olarak istemeyenler bu durumdadır. Oysa ahlâksal, kişisel, yada ailevi bir takım nedenler dolayısıyla cinselliği, dinsel ya da toplumsal çevrelerin dışına çıkmasa da, bir üçüncü kişinin yaşan-tısında bozukluklar, düzensizlikler yaratmadan uygulamak mümkün olamaz.

Bu yüzden de bazı kimseler birçokları arasından belirli bir kişiyi üstün tutmak isterler: Onu elde edemeyince de iffetli kalmayı işlerine daha uygun bulurlar.

Kendini isteyerek tutmanın öbür biçimi dinsel, mistik niteliktedir. Kendini tümüyle veriş, her türlü dünya nimetinden mutlak

vazgeçiş tamamen insanlık dışı alanlarda yapılan bir dolaşma demektir ki kişinin buralarda dünyevi bir arkadaşına ihtiyacı yoktur. Nitekim Komandör, ebediyen cehenemde yanması için Don Juan'ı çağırdığı zaman onun sofrasına oturmayı reddederek: «Tanrının nimetlerinden yararlanan bir kimseyi dünya nimetleri tatmin etmez,» der.

İstemiyerek kendini tutma ise çoğu zaman patolojik niteliktedir. Duyguları içe itmekten, sinirsel tutukluktan ve yasaklardan, kederli bir yaşam anlayışından ileri gelir: Bu anlayışa göre zevk bir günahtır, insanı en hazin akibetlere götürür; ya da böyle bir zevk, kendini sevdirmek veya gerçek tarzda sevmek için gerekli olan bir yeteksizlikten doğar. Kimi zaman bunun içinde gizli bir homoseksüellik vardır. Bu hâle uğramış olanlar kendi durumlarını anlatırlar ve hiçbir arzu duymadıklarını büyük bir içtenlikle söylerler. O zaman insan Alexander'in sözünü ettiği arzuyu «kaynağında» bastırma olayını düşünmekten kendini alamaz. Buna göre bastırma eylemi daha güvenli ve daha az acıklı olmak için, arzunun akımını tâ kaynağına dek gerisin geriye izlemiştir.

Fakat çoğu zaman açıkça beli edilen kendini tutmanın yanıbaşında, çok ustalıklarla gizlenen — ve çeşitli sapıklık görünüşleriyle birlikte — en âdi aşırı cinsellikten gelme olan bir takım denkleştirici uygulamalar vardır. Çoğu zaman bunun yanısıra kendini elle tatmin vardır. Bu, kişiyi dünyadan tecrit eden bir «kendine başvurma»dır: Kişi duyduğu arzuyu sevmez, organizmasını her türlü cinsel hevesten «boşaltır» ve çok geçmeden de bu sıkıcı hevesi, önleyici bir kendini tatminle «yokeder». O zaman bu kendini tatmin, kendini kısırlaştırma niteliği edinir. Bu «mastürbasyon» aşırı cinselliğin yine aynı derecede aşırı olan öbür yüzü sayılabılır.

Nitekim çilecilik de, püritenlik de sado—mazohizmden gelmedirler. Hem kendisinin, hem başkalarının duyduğu zevk, acıyla yer değiştirmiştir sadece, biri ötekini karşılar. Çilecilerle püritenler gerçekten ve yalnız insanlığın iyiliğini isteselerdi bellibaşlı toplumsal âfetlere karşı birlikler kurmaları gerekirdi. Görünüşe göre bu âfetler de önem sırasıyla savaş, kalp hastalıkları, kanser ve içkiye düşkünlüktür. Cinsellik sapıkça bile olsa çok gerilerde kalmaktadır.

B) Kızılbaşlık tipinde bir sevginin anormal biçimde sürüp gitmesi. — Oldukça sık görülen bu tip bekârlıkta başlıca iki tip vardır. *Evlât tipi* olanında (çoğu zaman genç yaşta dul kalmış ve tekrar evlenmemiş olan) karşı cinsten bir yakına şimdiki zamanda duyulan bağlılıktır ki ana veya baba ile kız ya da erkek çocuğun ana-baba ve çocuk biçiminde gerçek bir çift halini almasına yol açar. Kişi anasıyla ya da babasıyla birlikte kalır ve kendini ona «canla başla adar.» Aslında bu, ayrılma, ana-baba ile olan bağ koparma yeteneksizliğidir. Oidipus tipi denilen durum ise çocuğun aynı cinsten ana yahut babanın yerini tuttuğu bir çiftte ziyadesiyle tatmin görmüş olur.

Kardeş tipi bekârlık: Kıskançlıkla çekimin birbirlerine sıkı sıkıya bağlı oldukları karmaşık bir durumda, sevgi ilişkisi çocukluktan beri kurulmuş bulunmaktadır. Erkek kardeş kız kardeşini sevdiği için bekâr kalır: Çoğu zaman bu kız kardeş parlak bir kadındır, aşk hayatı çok yüklüdür, daha yaşlı erkeklerle sık sık maceralar yaşar. Bu erkek kardeşe sık sık etkin bir sevecenlik gösterir, ona maddi-mânevi yardımda bulunur, gerekirse onu dostlarına salık verir. Be-

kâr erkek kardeş ise her zaman kız kardeşin varlığına, kendi yapıp ettiklerini onaylamasına, kendisini desteklemesine muhtaçtır. Yaptığı itirafla sanki ona sahip olacakmış gibi, kendisine çapkınlıklarını anlatır. Evlenirse geç evlenir, kardeşine benzeyen bir kız alır.

Erkek kardeşine âşık olan genç kız ise, çoğu zaman, biraz daha başarı kazanmış olan ve kendisi için ideal erkek tipini canlandıran bir ağabeye «bağlanır». Ona kulköle olur, hizmet eder ve o isterse, hem arkadaş hem hizmetçi gibi onun yanında kalır. Erkek kardeş evlenince hâl ve şartlara göre değişen bir sinir bunalımı geçirir; sonra da ya bir köşeye çekilir, ya da, erkek kardeşin sevgi ve aile yaşantısını az ya da çok yakından izleyerek yeni duruma ayak uydurur. Kimi zaman yeğenlerinin «sevgili halası» olur, kimi zadan da, tersine, karı-kocaya ya da çocuklara karşı az yahut çok yerinde ve etkili olarak otoriteye veya eleştiriye başvurur.

C) Kızılbaşlık tipinde bir sevginin bir başka kişi üzerine aktarılışı. — Günümüz-

de bu, bekârlığın en yaygın biçimidir, çünkü görünürde normal, fakat evlenmesiz bir yaşantının sürdürülmesini sağlar. Bunun nedenlerine gelince: Kişi «gerçekten sevilecek bir kimseyi hiçbir zaman bulamadığı» için «çok ince eler, sık dokur, çok titiz» bir hâle gelmiş ve «zamanını geçirmiş» tir; hem zaten kendisine uygun gelen kimse de evlenmiş bulunmaktadır. Çoğu zaman bu sonuncu gözlem (ana-baba, kardeş tipindeki) erişilemeyen kişiye beslenen özel nitelikte sevgiyi açığa vurur ve bu sevgiyi aktarıştan doğma bekârlığın şartlarını meydana getirir. Bu bekârlık hâlinde de ana-babanın ya da kardeşlerin yerini tutan kimselerle çoğu zaman sarsıntılı, tedirgin bir aşk yaşantısı kurulur.

Başlangıçta, gençliğin ve güzelliğin henüz bozulmamış olduğu zamanlarda kolay olan bu yaşayış tarzı, başarısızlığın tohumlarını da kendi içinde taşır. Toplumsal alanda bu «bir kenarda» sürülen yaşantı, sonunda kişinin tek başına kalmasına ve hırçınlaşmasına yol açar. Psikolojik bakımdan ise, kızılbaşça suçluluk, kendini cezalandırma ve ayrılma zorunluluklarıyla ergeç yeniden ortaya çıkınca, aradaki bağ çözülme eğilimi

gösterir.

4. *Serbest birleşme*. — Bu terim en genel anlamında, bülûğ çağından sonra ve evlilik dışında ortaya çıkan, aşkın ve cinsel liğin bütün yönlerini kapsar. Bunun, bilinen başlıca üç kategorisi vardır:

1. — Bir erkekle bir kadın evlilikte perçinlenmemiş bir birlik kurarak bir çift meydana getirirler. Tam anlamıyla *serbest birleşme*, budur;

2. — Bir erkekle bir kadın birlikte zamanla sınırlı bir serüven yaşarlar: Bu, *ilişki kurma*'dır.

3. — Bir erkekle bir kadın sık sık eş değiştirirler ya da birkaç aşk serüvenini bir arada yürütürler: Bu da, *cinsel bakımdan karma-karışık hâlde bir arada bulunma*'dır.

A) *Serbest birleşme*. — Uygulama bakımından serbest birleşme bir evliliktir; bir yuva kurulmasına, çocuklu ya da çocuksuz ikili bir yaşam sürülmesine yol açar. Görünüşe göre iki eşin yasal ve toplumsal bağımsızlığı korumak için besledikleri eşit bir istek üzerine kuruludur. Bu istek kişisel bir ahlâk anlayışından da kuvvet alır ve bunda, tanrı-tanımazlıkla «ileri» politik inançlara

çoğu zaman bir arada rastlanır. Kimi zaman (aramızda çevre farkı var, bunu kabul etmeğe kalksam aramız bozulacak, ben de «böyle bir şey olsun istemiyorum,» gibi) toplumsal nitelikte; («Hele durumum bir düzelsin de...» gibi) mali nitelikte ve nihayet ailevi nitelikte geçici bir olanaksızlık ileri sürülür. Bu kısıtlayıcı kuralları ortaya atıp yürüten, erkektir.

Aslında ise serbest birleşmelerde iki insanın her türlü korkudan ve ön yargıdan tümüyle bağışık oldukları durumlar seyrek görülür. Çoğu zaman işin derinine varılınca bunlarda görülen, herşeyden önce zarara uğrama korkusu, bağımsız kalma isteği ve özellikle de cinsel özgürlüğü koruma arzusudur. Çoğu zaman buna, coşkusal olgunluk noksanından ileri gelen, sorumluluktan kaçış da eklenir. Kimi zaman eşin sevgisini kaybetme korkusu güvenli bir birleşmenin emniyetini ona vermeye engel olur: «Kendini dirhem dirhem satma» ilkesidir bu, bekletmenin ve bir insanı kendine bağlı tutmanın bütün bilinçaltı sadizmini içinde taşır. Çocuklu serbest bir birleşme ise çoğu zaman, hem günün birinde eşi baştan savma olanağını elde tutmak, hem döl yetiştirmek gibi bencil bir is

teğe dayanır.

Toplumsal yönüyle serbest birleşme başlıca iki biçim altında kendini belli eder: Birisi bu işi *herkesin gözü önünde ve bilgisi altında* sürdürmektir ki bu hem topluma bir meydan okumadır (ama ondan, sorunu çözmek için alttan alta yardım da istenir); hem de kişisel bir değerlendirme davranışdır.

Gizli serbest birleşme: Bu, en eski çağlara dek uzanan bir sorundur: Bir kimsenin toplumsal kişiliği ile kendi özel ve kişisel çevresi arasındaki ayrılık söz konusudur ve bunlar arasında hiçbir giriftlik olamaz. Cinsel suçluluğun çevresinde toplanan anlaşmazlıkların kaynağı çoğu zaman davranıştaki bu iki yönlülüktedir.

Deneme niteliğindeki geçici birleşme: Bu tür cinsel ilişki özellikle Avrupa'nın ve Amerika'nın kuzeyinde uygulanıyordu. Azçok ilerlemiş bir flörtle birlikte yapılan gece ziyaretinden ibaretti. Cinsel eylem tam olarak yerine getirilip de iki sevgili birbirlerinden hoşlanmışlarsa o zaman evleniyorlardı. Norveç'te gece yapılan gezintiler, Almanya'daki gece ziyaretleri de böyleydi. Bu uygulamaların sonucu olarak «deneme ni-

teliğinde evlilik» ten de söz edilir ki kız gebe kalırsa (Almanyada, İngiltere'de, İskoçya'da, İrlanda'da) bu, gerçek evlilik hâline geliyordu. Anlaşıldığına göre bu tür birliklerin amacı, herşeyden önce kısırlık ihtimaline karşı ihtiyat tedbiri almaktır.

Günümüzde genç çiftlerin ancak kız gebe kaldıktan sonra evlenmelerinin psikolojik bakımdan incelenmesi, bu geçici birleşmelerin altında yatan psikolojik nedeni açıkça göstermektedir: Delikanlı bir zorunluğu karşılamak için değil de, durumu olduğu gibi ve sevinerek kabul ettiği içindir ki kız arkadaşıyla evlenmektedir. Herşey çocuğun gelişinin terazide, açıklanmasından çekinilen bir seçim lehine ağır basması biçiminde olup biter.

B) İlişki: Bu, serbest seçimle yapılan ve çoğu kez zamanla sınırlı olan geçici bir birleşmedir. Duygusal olduğu kadar da cinseldir. Eşler bunun sadece cinsel ilişkilerden ibaret olduğunu kendileri açıklasalar bile günümüzde bunun böyle olmadığı ve karşılıklı seçime, benliğin derinliklerinden gelen bilinçaltı nedenlerin yol açtığı bilinmektedir. Bu da kimi aşk ilişkilerinin bütün en-

gellere rağmen niçin güçlü ve sürekli olarak kaldıklarını izah eder. Başlıca dört ilişki tipinden söz edilebilir:

a) İki bekârı bir araya getiren ve kısa süreli bir birleşmeden ibaret olan ilişki; çoğu zaman bu, durumu yoluna koymak için yapılan bir evlenmeyle sonuçlanır; ya da, tersine, ileride inceliyeceğimiz koşullar altında sona erer;

b) Evli bir erkekle bekâr bir kadın arasındaki ilişki belki de en sık görülenidir. Kimi meslekler ya da toplumsal durumlar, görünüşe göre, buna başka hallerden daha çok yol açmaktadırlar. Ünlü aktörle yeni yetişmekte olan aktris, şirket müdürüyle sekreter, avukatla kadın müvekkil, hekimle kadın hasta, profesörle öğrenci v.b. ndan meydana gelme çiftlerin varlığını herkes bilir. Bu tür ilişki genellikle çırağın ustaya beslediği sevgiye dayanır: Çırak sırlarını öğrenmek için onunla birleşir; yine bu ilişkilerde bir baba çehresine duyulan sevginin daha yaşlı bir yabancı üzerine aktarılmış yansıması göze çarpar. İçindeki «kızılbaşça» bileşenden sıyrıldığı için, bu sevgi o zaman «yasak olmaktan çıkar». Aradan geçen zaman görünürdeki yaş farkını daha belirli

hâle sokunca bu bileşen, hemen hemen düzenli olarak, yine ortaya çıkar.

c) Evli bir kadınla bekâr bir erkek arasındaki ilişki için de aynı düşünceler geçerlidir. Bununla birlikte toplumsal alanda —Colette'in Cheri (Sevgili) adlı romanı ile ölmezleştirdiği— bu tür ilişki daha az hoş görülmekte ve görünürde de daha az yaygın bulunmaktadır: Herkes yaşlı kadından çok yaşlı erkeğe hak verir. Nitekim bir oğlanın kendisine anne aramasından çok, bir kızın kendisine baba araması daha kolaylıkla kabul edilen bir şeydir. Ayrıca yaş farkı çoğu kez daha genç olanın bazı maddi çıkarlardan yararlanmasına da yol açtığından, bir kadının beslediği erkeğe gösterilen küçümseyiş daha yaygın ve daha belirlidir;

d) İkisi de evli olan iki arkadaş arasındaki ilişkinin iki ayrı psikolojik yönü vardır:

1 — İleride arkadaşlık kurulacak kimseyle onun karısından ya da kocasından önce tanışılmıştır ve çoğu kez toplumsal ilişkilerin işleyişi sonucunda karının yahut kocanın varlığı meydana çıkmıştır. Bu durumda ilgili kimse, bilincaltı bir kuruntunun

etkisiyle, genel olarak daha önceki durumlarda bulunmayı özler: Yani kendisinin de arkadaşının da bekâr olmasını; yahut içlerinden yalnız bir tekinin evli olmasını diler. Bunda geçmiş için, kişinin kendisi ve arkadaşı için duyulan bir üzüntü, kendisinin ve arkadaşının başkalarıyla bağ kurmuş olmalarından gelen bir hayıflanma vardır. Bu tür ilişkilerin, son çözümde, evlilikteki tekel kuralının bir değişmesinden başka şey olmadığını ileri sürenler çıkmıştır: Tanrı konuğu yabancıya kendi karısını sunmak gibi. Bunun nedenleri çok değişiktir: Avusturalya'da olduğu gibi, sürekli bozuklukları önlemek için cinsel arzuya belirli dönemlerde bir çeşit emniyet supabı sağlamak; Tibet'de olduğu gibi, sahip olunan en değerli nesne sunularak konuğa gösterilen saygı; bir başka erkeğe karşı hayranlık ve saygı davranışı. Bu karı değiş-tokuşu yöntemlerinin (çok hafifletilmiş olmakla birlikte) bizim bugünkü modern görgü kurallarımızda da karşılıkları vardır: İlkönce evin hanımını dansa kaldırmak, sofrada karıyla kocayı ayrı ayrı yerlere oturtmak v.b. gibi.

2 — Evli çift daha önceden tanındı mı, ileride arkadaş olabilecek kişinin meydana

koyduğu çekim daha karmaşık nedenlerden ileri gelir. Çoğu kez «Oidipus tipi» bir çekim söz konusudur. Muhtemel arkadaşın eşinde (yaş farkı, cinse! aldırılmazlık, asık suratlılık veya hiçbir şeyi beğenmemezlik, cezalandırıcı ve sınırlayıcı davranışlar gibi) ana-babaya özgü tipte nitelikler varsa bu, böyledir. Bugün artık kurulması mümkün olan ilişki, bu Oidipus tipi duruma cinsel bir çözüm getirmektedir. Muhtemel arkadaş, öteki ebeveyn «yokedilerek» kendisiyle evlenilebilecek baba veya anayı temsil eder.

Bir ilişkinin gelişmesi onu doğuran koşullara ve onu yaşayan kişilere bağlı bir şeydir hiç kuşkusuz. Gerçekten sürekli pek az ilişki olduğu bilinmektedir. «Bilinmektedir» diyoruz, «sürekli ilişki yoktur» demiyoruz. Çünkü biliyoruz ki mutlu ilişkiler hep gizli kalır, ya da kanıt yokluğu dolayısıyla kamuoyunun eleştirilerinden uzak bir hâlde sürüp gider. Gerçekten, aşk ilişkilerinin en büyük düşmanı, aleniliktir. Hattâ denebilir ki toplumun gözü önüne serilen bir ilişki artık sona ermeğe başlıyor demektir. Bu sona erişe ne türlü olursa olsun her çeşit birleşme için, fakat en çok gayrimeşru ilişkiler için pek tehlikeli olan üç klâsik düşman yol

açar. Bunlar saldırganlık, suçluluk, aşağılıktır.

Saldırganlık ya da işi eyleme döken anlaşmazlık bu durumda, iki eşin birbirlerini «aldatıp» karşılıklı olarak incitmek için duydukları istektir. Bunu izleyen ilişkide cinsel ve duygusal tatminin yanı sıra eşe verilen cinsel cezanın, onun içinde bırakıldığı yoksunluğun uyandırdığı memnunluk da vardır. Çok geçmeden iki taraf da birbirini aldatmak için yarışa başlar. Fakat kazanılan zaferi ilân etmek de gerektir. O zaman gizlilikten çıkan ilişki, bunun üzerine kendi sona erişini de hazırlar. Çünkü bir yandan, her taraftan yükselen toplumsal engeller, dayanılması güç şeylerdir; öbür yandan da ilişkinin kökünde çok fazla hınç ve yıkıcılık vardı. Böylece bunlar da eninde sonunda, edinilen arkadaşın kendisi üzerine «yıkılırlar».

Suçluluk da bir ilişkinin kesilmesine yol açan nedenlerden biridir: görünürdeki sebepler manevi tedirginlik, «başkalarını üzme korkusu» gibi şeylerdir. Coğu kez söz konusu olan, cinsel bir suçluluktur: Kişiye sadece mutluluğu «batar» ve huzur içinde, belirli gizlilik ve bilinmezlik koşulları altında onun tadını çıkaracak yerde buluşma zamanının çok kısa oluşu, koşulların elve-

rişli olmayışı v.b. gibi bir takım suçlamalardan oluşan bir politikaya başvurur. Çok geçmeden kendisi yüzünden bir kenara itilen eşi kıskanmağa başlar ve arkadaşı için hayatı öylesine çekilmez hale getirir ki bunun peşinden ayrılık gelir: Kendini cezalandırmadır bu.

5.—*Cinsel bakımdan karmakarışık hâlde birlikte yaşama.* — Bu durum çok kısa, çoğu zaman da yarını olmayan bir hâl olarak tanımlanabilir. Fuhuştan farkı, doğrudan yapılan bir ödemeye yol açmamasıdır. En çok rastlanılan davranış, kişinin üstü kapalı olarak söylediği şu tür sözlerdir «Canım —hem nicelik hem nitelik bakımından— dehşetle sevişmek istiyor», «İnsan her zaman aynı kadınla yetinmiyor ki», «her gün gün baklava börek yesen ondan da bıkarsın», gibi. Kişi aşırı cinselliğinin patolojik niteliğini böyle diyerek açıklamış olur: Cinselliği ağıza değin bir göreve benzeterek arkadaşını da bir yiyeceğe benzettiğini anlatır. Demek oluyor ki cinsel bakımdan karma-karışık hâlde birlikte yaşama çeşitli kokuları gizleyip gidermeye yarayan denkleştirici nitelikte bir olaydır: Gücsüzlük korkusu, mesleki ya da toplumsal başarısızlığa uğrama korkusu, kendine olan saygıyı yitir-

me korkusu bilinçaltındaki bir cinsel sapıklık korkusu gibi. Kimi zaman, derin bir saldırganlığı gizlemeye yarar; cinsel eylem, eşi alçaltmak, değerden düşürmek için bir araç diye kullanılır. Böylece de çoğu kez büyük bir cinsel güç sanılan şey, engellenmiş veya sapmış bir cinselliğin patolojik sonucundan başka şey değildir, ki bunda tekrarlanış, kalitenin yerini tutar.

Bunun içindir ki canlarının çok sevişmek istediğini ve hele arkadaş değiştirmek istediklerini söyliyerek böbürlenen kimseler, çocukluklarında elde edemedikleri sevgiyi şimdi boşuna arayarak kendilerini tüketen sürekli tatminsizlerdir. Bu durumda cinsellik, uyuşturucu madde tutkusunun niteliklerini edinir. İhtiyaç ivedidir, bekleyemez, tatmini sağlayacak kişi el altında olmalıdır. Kişiliğinin ve göstereceği iç tepkilerin bu arada uzun boylu önemi yoktur. Alain'e göre âşık olan Don Juan, akıllı başında bir kız olan Elvira'dan yoksun kalınca kendini asmağı düşünmüş, sonradan kendini gerçekten de asmıştır ama şu sebepten: Kendisini bütün benliğiyle Don Juan'a veren ve Elvira'yı ona unutturan harikulâde kadın «aile-since tımarhaneye kapatılmış zavallı bir deli»den başka şey değildir de ondan.

Bu «lâf» çok anlamlıdır. Bunda herşeyden önce, yoksun kalmanın acıklı sonucu olan intihar görülmektedir. İnsan canına kıyıyorsa cinsel yoksunluğun ilerisinde duygu bakımından çorak bir çölü, çocukluktaki yoksunluğu fenâ hâlde hatırlatan, onu kesin olarak doğrulayan gerçek bir sevgi yokluğunu sezip görmüş oluyor demektir. Çok akıllı başında Elvira'lar, kocanızdan fakla evlilik müessesesine bağlı kusursuz eşler! Sizler kendinizi anaca bir erişilmezliğin hâlesiyle çevreli yerek çoğu kez çapkınlığı harekete getiren birer neden oluyorsunuz. Çılgın züppe kadına gelince, gerçekten çılgın mıydı o, yoksa ilk karşısına çıkan erkeğe meziyetleri için değil de, nihayet sevmek ve anlaşılma umuyla kendini verecek kadar yalnızlıktan, anlaşılamazlıktan ve aşk yoksunluğundan çıldırmış hâlde miydi sadece? Son olarak bu konuda aile, temel ihtiyaçlar üzerinde üst-benliğin önleyici etkisini hatırlatarak, kişiye karşı körü körüne zorlayıcı ve cezalandırıcı bir rol oynar: Zayıf karakterli kimseler içinse iki çözüm yolu vardır: Ya sinir hastası olmak, ya da iç çatışmayı cinsel bakımdan karma-karışık birlikte yaşama biçimi altında etkin olarak açığa vurmak.

V

AİLEYİ İLGİLENDİREN TOPLUMSAL SORUNLAR

I. — Doğum kontrolü

Doğum kontrolü konusunu incelemek, cinsellikle döl yetiştirme arasındaki ilişkileri incelemek demektir. Döl yetiştirme niyeti cinsel çekimin içine bilinçli olarak girmese de, ilişkinin kendisi içinde daha çok yer aldığı apaçık bir şeydir. Buna karşılık bir varlığa can verme niyeti, gerçek aşk eyleminin ayrılmaz parçası olarak görünür.

Ortaya iki soru çıkar o zaman:

1) Bir insan doğacak çocukları gereği gibi yetiştirebileceğinden emin olmadıkça; kadını çok sayıdaki doğumların fizik ve moral yükü altında ezmiyeceğinden emin olmadıkça canının istediği kadar çocuk yapma hakkına sahip midir?

2) «Gerçek aşk», kendi adına cinsel eylemin yapılabildiği tek geçerli neden midir? Başka bir deyişle, dinsel ve toplumsal tabu'lardan sonra, şimdi de psikolojik tabu'larla mı uğraşacağız?

Bu sorular ortaya demografik, ekonomik, eğitsel ve biyolojik sorunlar çıkarmaktadır.

1. *Demografik sorunlar* — Dünyadaki aşırı nüfus artışı üzerinde söylenecek herşey söylenmiştir. İnsanlarının çoğalışının yanı sıra —uluslararası anlayışın bir çeşit ortak pazarını kurduktan sonra— saldırıdan kaçınmaya, ellerindeki kaynakları paylaşmaya kararlı, iyi yürekli insanların artmasını da herkes istemektedir.

Fakat ne yazık ki demografik gelişme çoğu zaman ekonomik gelişmeden önce olup bitmekte ve uluslarda olduğu gibi insanlarda da boş mide politikası, fonksiyonel beyin politikasından önce gelmektedir.

«Az gelişmişler»in istekleriyle «istediklerine fazlasıyla sahip» ulusların suçluluğu yalnız silâhlı çatışma yoluyla çözümleneceğe benzememektedir.

Şimdiye dek beslenecek insanların sayısı, ergin çağdaki genç erkeklerin yığın halinde yokedilmesiyle azaltılırdı. Gelecekte de bu amaca büyük nüfus kitlelerinin yine yığın halinde atom bombasına yem edilmesiyle ulaşılabacaktır. Fakat doyurulacak insan

sayısını doğum kontrolü ile azaltmak belki daha zarif bir davranıştır.

2. *Ekonomik sorunlar* — Çocuğun yetiştirilmesi hem aileye, hem «hükûmete» paraya malolur. Muhakkak ki normal ana-babalar çocuklarını normal koşullar altında yetiştirmek için gerekli yoksunluklara sevinçle katlanacaklardır. Fakat fedakârlık tekrarlanınca bu sevince biraz da kederin karışımıyacağını; bunun ise, az veya çok bilinçli olarak, çocuklar üzerine yansımayacağını kimse söyleyemez.

Hiç kuşkusuz resmi makamlar sosyal güvenlik konusunda besledikleri övülmeye değer niyetler bakımından ana-babalara kesin biçimde yardımcı olmaktadır ama bu yardım aslında yetersizdir ve çocukların istenildiği gibi yetiştirilmesine olanak sağlamamaktadır. Günümüzde çocuklarını on sekiz yıl boyunca yetiştirme güvenliğine sahip olacak kadar varlıklı ve her türlü toplumsal sarsıntıdan bağışık bulunan hiç kimse yoktur. Şimdiki aile ve toplum çerçevesini kökünden yıksa bile, hiçbir hükûmet, sayıları gittikçe artan çocuklara yalnız eği-

timi değil, onların tam gelişmelerine gerekli fizik ve moral bakımı sağlayacak durumda bulunmamaktadır.

3. *Eğitim sorunları* — Bunlar da daha önceki sorunlara ve belli imkânlarla eğitime olan psikolojik yetenek sorunlarına sıkı sıkıya bağlı bulunmaktadır. Bir ailede çocuklar çok sayıda oldu mu ana-babanın dikkatlerinin dağıldığı, bilinen bir şeydir. Çocuklar para sıkıntısı dolayısıyla çoğu zaman yakın hısımlara, daha yaşlı kız ve erkek kardeşlere, bakıcı görevi yapan öğrencilere emanet edilmektedir (ki bunlar da en az iyi olanlar değildir). Ana-baba ile çocuklar arasındaki temas kötü kurulmaktadır.

Çocuklar uzun aralarla dünyaya gelmişlerse ana-babanın ilk çocuklarla son çocuklara karşı takındıkları davranış arasındaki farklar öylesine önemli olabilir ki, bu farkların kendileri de psikolojik bir takım sorunlar yaratır ve çocuklar bunları sonradan kendi hesaplarına çözmek zorunda kalırlar. Zaten sevgi ile sevecenlik 25 ile 35 yaş arasında başka türlü gösterilir ve çocuk yapabilme süresi gerçek doğurganlık süresinin tümüne eklenirse, yani doğumu denetleyici

hiçbir yöntem uygulanmazsa bu farklılık daha da artar.

4. *Psikolojik sorunlar* — 19 yaşında evlenmiş 45 yaşındaki bir kadına: «Niçin en azından on çocuğunuz olmadı?» diye sorulsa (yani ilk çocuğunu 20 yaşında doğurduğuna göre her 30 ayda bir çocuk hesabıyla), bu genç kadın doğru söylüyorsa, hasta değilse, kocası hep yanında bulunmuşsa her zaman için doğumu önleyici bir yöntem uyguladığını söyleyecektir; ya da kendisi ve kocası uzun dönemler boyunca kendilerini bile isteye cinsel ilişkilerden yoksun bırakmış olacaklardır.

Yoksa istikrarlı çiftlerin evlilik yıllarına göre en azından iki kat daha eksik çocuk sahibi olmalarını izaha imkân yoktur. Diyelim ki evli bir genç kadın haftada iki kez kocasıyla ilişkide bulunmakta, doğumu önleyici hiçbir tedbir almamakta ve fizik sevişmeyi yalnız çocuk yapma açısından anlamaktadır. 30 kadar ilişkiden sonra üç ayın sonunda gebe kalırsa «hedefe varılmış olacağından», karı-kocanın on ay süreyle hiçbir ilişkide bulunmaması gerekir. Evliliğin 13. ayında ilişkilere yeniden başlanır. Sağlık durumu iyi olan, doğumu önleyici tedbirler al-

mayan bir genç kadının üç ay sonra ikinci kez gebe kalması gerekir (Meğer ki şimdiye dek henüz ispatlanmamış, esrarlı kısırılık dönemlerinin araya girmiş oldukları kabul edilsin). Demek oluyor ki 30 yeni ilişkiden sonra ikinci çocuk doğacak, 10 aylık yeni bir duraklama dönemi geçecek v.b.

Şu halde yalnız çocuk yapmak için cinsel ilişkide bulunan genç (22 ve 19 yaşlarında) bir evli çiftin cinsel yaşantısı 13 aylık bir dönemi izleyen 13 haftada 30 ilişkiyi kapsayan bir devir halinde oluşacaktır. Saçma olduğunu bile bile yaptığımız bu hesaba göre on iki yıllık bir evlilikten sonra on üç çocuk, eşitsiz olarak dağılmış 625 tane üzerinden, haftada bir olmak üzere, 169 haftalık cinsel ilişki gibi bir sonuç verecektir.

O sırada iki eş çok eşitsiz durumlarda bulunacaklardır. 35 yaşındaki erkek —eğer başından evlilikdışı başka serüvenler geçmemişse— kendini «idare ile harcamış» olmaktadır. Aslında belki biyolojik bakımından yoksunluğa uğrayacak; fakat cinsel ilişkilerin seyrekliği ve düzensizliği bakımından, ayrıca sonraki yıllarda çocuklarının sayısını arttırmak istemiyorsa «teknik» değiştirme durumunda olmak yüzünden psikolojik

alandanda daha çok yoksunlukla karşılaşacaktır.

Kadına gelince, yalnız yoksunluk çekmekle kalmıyacak, biyolojik bakımdan da «yorgun düşecektir: Sık sık tekrarlanan gebeliklerin anneleri yorduğu inkâr edilemez çünkü. Taşıdığı aile sorumluluğu bu kadının kocasına az da olsa karılık etmesini engelliyecettir belki. Böyle bir durumun, içinde taşıdığı anlaşmazlık tohumları üzerinde ayak diremek yararsızdır. Ancak, böyle yüce bir davranış gösterme ve kendini böylesine feda etme yeteneğine sahip olaganüstü yaratıklar bu durumun dışındadır. Onun için dinlerin ve ruh hastalıklarını tedavi edenlerin bütün çabalarına rağmen bunun «reçete»si başkalarına verilemiyecek gibi görünmektedir.

Aslında karı-kocaların çoğu için doğum dönemi doğurganlık süresinin birinci üçte birini zar-zor doldurur, bu süre de yapılan cinsel ilişkiler döneminden biraz kısadır. Demek oluyor ki ortada çok belirgin iki olay vardır:

1 -- Karı-kocaların büyük çoğunluğu, doğumları sınırlamak için bir veya birkaç yöntem uygulamaktadır;

2 — Birçok karı-kocalar menopozöncesi dönemle menopozdan sonra, gebeliğe yol açmayacağını çok iyi bildikleri cinsel ilişkilere devam etmektedirler.

Ayrıca cinsel ilişkilere bazı kimselerin verdikleri aşırı önemi vermek söz konusu olmaksızın, cinsel anlaşmanın evlilik hayatındaki sağlam denge için gerekli koşullardan biri olduğunu herkes kabul etmektedir.

Şu hâlde zevki, gebe kalma davranışından, çocuk sahibi olma umudundan tümüyle ayırmak mı gerekecek? Bu sorun daha karmaşıktır, çünkü erkek için de kadın için de bilincaltı görüntüleri hesaba katmak gerektir. Şu farkla ki analık biyolojik duygusu kadına daha çabuk gelir ve bu gerçekten de, biyolojik bakımdan da cinsel organlara bağlıdır. Bunlar ise çocuğun yalnız meydana gelmesini sağlamakla kalmazlar, onu beslerler de. Erkekte baba şefkatinin yerleşmek için biraz daha çok zamana ihtiyacı vardır. Bu şefkat ilk olarak babanın kendi cinsel organlarını ve bunların görevlerine ilişkin hazları oğlunda görmesinden; ikinci olarak hayat arkadaşına beslediği sevginin derecesinden ve onunla olan duygusal ve bedensel anlaşmasından; son olarak da baba sı-

fatiyle kendisinin çocukluğundan kalma im-gelerle anılarından doğar: Çocuğunu görün-ce kendi çocukluğu gözünün önüne gelir ve onun yaşındayken görmekten hoşlanacağı iyilikleri kendisi onlara yapmak ister.

Doğumu önleyici yöntemlerin endikasyonları. — Bunlar herşeyden önce *Tıbbi* niteliktedir: Anne için gebe kalma tehlikesi, çocuk için sonraki kuşaklara da geçebilir sakatlıklar söz konusudur.

Bu endikasyonlar *ekonomik ve toplumsal* nitelikte de olabilirler: Evin uygunsuz, rahatsız oluşu; çocuğu iyi bir tarzda yetiştirmeyi imkânsızlaştıran malî olanak yetersizliği ve son olarak da, kimi hallerde her türlü tıbbî, cerrahî ya da çocuk bakımıyla uğraşan ve her türlü gebeliği tehlikeli hâle sokan merkezlerin uzaklığı.

Son olarak bu endikasyonlar *psiko-sosyal* nitelikte olabilirler: Erotik zevkten yalnız erkek yararlanır, hep gebe kalma kâbusunun etkisi altında olan kadın da her türlü zevk alma olanağını yokeden, ayrıca korku ve tiksinti tepkileri uyandıran bir ard-düşünceyle cinsel eylem sırasında kendini bırakmazsa, bu tür endikasyonlar meydana çıkar.

Kadında doğurma dönmelerinin dışında

varolan istek ve zevk, dinsel makamların yorumlarının insanlarca yapılan çok itiraz götürür tefsirlerine göre doğa'nın dahi daha az kısıtlayıcı davrandığını ispatlar.

Son olarak, analık eğiliminin kendisi de seçici, ayıklayıcı niteliktedir: Çoğu kadınlar ana olmak isterler ama, ana olma imkânının kendileri için sınırlı sayıda olduğunu hissederler.

5. *Doğumu önleyici yöntemlerin muhtemel tehlikeleri.* — Fizyolojiciye ve psikologa sorarsanız doğumu önleyici bütün araçlar (ayın belirli günlerinde yapılan kısıtlamalar gibi) zihni; (cinsel eylemin yarıda bırakılması, erkek veya kadınca önleyici araçların kullanılması gibi) mekanik; erkeğin spermasının yerinde etkisiz hâle sokulması gibi) kimyasal; ya da (kadının yumurtlamasının önlenmesi gibi) andokrinyen nitelikte de olsalar, birbirlerine benzerler hep. Tek değişen yanları, önleyici etkinlikleridir. Fakat çocuk yapmama niyeti bütün uygulamalarda aynı olarak kalmaktadır ve eğer bu konuda bir suçluluk varsa bu açıdan önemi oln, işte bu niyettir.

Kimi zaman kadınların kendileri her türlü doğumu önleyici yöntemle karşı çıkar-

lar. Bu gibiler arasında çoğu zaman saldırgan «soğuk kadınlar» önemli bir yüzde oranındadır. Bunlar bu kısıtlamada cinsel ilişkilerin azaltılması için ileri sürülen bir bahane görürler. Doğumu önleyici yöntemlerin etkinliğine karşı en sert eleştiriler prensip sahibi kadınlardan gelir. Bunlar bu yöntemleri prensiplerine aykırı olarak, dolayısıyla de hemen hemen isteyerek yaptıkları teknik yanlışlıklarla uygulamışlardır. Kocasını gerçekten seven hiçbir kadın doğumu önleyici araçların kullanılmasına karşı çıkmaz.

Bu «tedbirler» in aşkın şairane yönünü yekettiğini, cinsel eylemi aşağılattığını ileri süren itiraza gelince, bunu benliklerinde bu eyleme karşı bir utanç, bir tikslenme duygusu gizleyenler yaparlar. Görünüşe göre bu davranış, kanallar ve boşaltım organlarıyla ilgili, çözülmemiş bir kompleksle ilgili olsa gerektir.

Doğumu önleyici yöntemler için tahrişlere, yanmalara, kısırlığa hattâ kansere yol açtıkları gibi suçlamalar ileri sürülmüştür. Bunlar yanlış uygulanırlarsa şu ya da bu tarzda zararlı olabilirler kuşkusuz. Fakat, eğer istatistiklerde denge sağlanmak isteni-

yorsa, birbirini kovalıyan gebeliklerin zararlı etkileri de niçin sistemli olarak araştırılmıyor?

«Manevi» zarara gelince, böyle bir şey yoktur. Doğum kontrolü yöntemlerini sürekli olarak çocuk düşürme diye nitelemek, cinsel suçluluğun çok marazi bir anlayışında ileri gitmek olur. «İhtilâm»la sonuçlanan rüyâlar için kendini suçlamak da aynı kapağa çıkar! Doğumu önleyici yöntemlerin hiç bilinmemesi yeni yetme gençlerin cinselliğine de, gizli birleşmelere de, karı-kocanın birbirlerini aldatmalarına da hiçbir zaman engel olmamıştır.

Yine sanılabilecek olanın tersine olarak, doğumu kontrol yöntemleri evliliğe zarar vermezler. Gençler arasındaki evlenmeler gittikçe çoğalmaktadır. Bu genç karı-kocalar hemen hemen tam olarak kendilerini tutmak, ya da yarım kalan cinsel ilişkilerde bulunmak ve çok erken yaşta baba veya ana olmanın korkusu altında yaşamaktan başka yapacak bir işleri olmadığını görselerdi, evlenmeği kabule zor yavaşlardı.

Doğum kontrolünün kanuni olduğu ülkelerde doğumlar, tersine, bu kontrolün yasak olduğu ülkelere göre daha az sayıda

değildir. Dinsel anlayışlar bakımından ortaya çıkan tehlikeye gelince, bu tehlike vardır kuşkusuz, fakat herşeyden önce cinsel konulara böyle dar ve yoksun bırakıcı bir tarzda bağlanmaktan ileri gelir. Yatak odalarına kadar giriyor diye, çoğu kimseler dine korku, suçluluk ve önleyicilik açısından bakmaktadırlar.

6. *Doğum kontrolü üzerine sonuç* — Bir kadının gebe kalması için kaç tane cinsel eylem gerekli olduğunun bilinmemesi gibi basit bir olay dahi zevke, çocuk edinmeden daha ileri bir yer sağlamağa yeter. Ayrıca cinsel anlaşma da evliliğin sürekli olması için çok gerekli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Demek oluyor ki doğum kontrolünün en başta ve herşeyden önce, cinsel eylemi her türlü yasaklayıcı korkudan kurtarmak için uygulanması gereklidir.

İkinci olarak da «küçük zamâne çocukları»nın bolluğunun — doğumlar için verilen primlere, çocuk zamlarına rağmen — kocalar için ciddi bir para sıkıntısının, kadın için de tatsız ve yıpratıcı bir sürü görevlerin kaynağı hâline geldiği ailelerde de doğum kontrolü çok gereklidir. Sık sık doğan çocuklar yüzünden ana-babanın çocuklara

gösterecekleri sevgi bile sıkıntıların, üzüntülerin ağırlığı altında azalır. Erkek boyuna çocuk yapmak için değil, fakat herşeyden önce eşiyle birlikte mutluluğa erişmek, daha sonra da — ana — babalarına göre bir ilerleyişi temsil edecek — olan çocuklar dünyaya getirmek için yaratılmıştır.

Son olarak, yeni bir insan varlığının yaratılması, özellikle ruhun ölümsüzlüğüne inananlar için, çok büyük sorumluluk taşıyan bir problemdir. Pek âlâ varolamıyacak olan bir varlığı, ya da istenilmeyen bir yaratığın dünyada bulunuşunu düşünmek dahi kaygı verici, çekilmez bir şeydir.

Doğum kontrolü insan yeteneklerinin sınırı içinde her varlığın istenen, arzulanan niteliğini kuvvetlendirerek, hayatı Sevgi'ye doğru yöneltir.

II. — Ana—baba ile çocukların ilişkisi

1. *Hazırlıklı doğum.* — Hiçbir görev yoktur ki, ne denli doğal olsa da, düşünce ve eğitimle daha mükemmel hâle getirmek mümkün olmasın. Doğumdan önce başlayan ana-çocuk ilişkisi, doğumda devam eder. Doğum da kadının bir yığın acı ve kaygıyla kar

şlaştığı, eski günlerin o «Zor Geçit» i değildir artık. Günümüzün kadınları doğum yapmak için her başarılı eğitimin temeli olan klâsik bilgileri kullanarak bu işi öğreniyorlar. Öğrendikleri konular şunlar: Entellektüel alanda (anatomi, fizyoloji, perhiz, çocuk bakımı); hareket alanında (kasları yumuşatıp çevikleştirici, gevşetici ve solunumu kolaylaştırıcı jimnastik); psikolojik alanda (acı, korku ve cinsel suçluluk arasındaki bağlantılar, ana ile çocuğun ilişkileri).

Bu yöntem doğumun cereyan tarzını kökünden değiştirmiştir. Bu koşullar altında dünyaya getirilen çocukların, hazırlıksız doğumlarla dünyaya gelen kendi yaşitlarına göre daha dengeli olacakları, çevreye daha kolay uyacakları zamanla görülecektir herhalde.

2. *Eğitimde sevgi.* — Toplumların kuruluşunun (erkek-kadın çifti, çokevlilik, dışarıdan evlenme v.b. gibi) cinsel ihtiyaçlardan ileri geldiğine inanmak, büyük bir yanlış yapmak olur. Gerçekte toplum, herhangi bir etki altında bir grup oluştu mu kuruluverir. Aynı annenin çocukları arasında da vardır nitekim. Çocukluk çağında sosyal bağ, Sevgi ile Oyun'dur.

Bu kitabın girişinde biz insanoğlunun — üstün de olsa — hayvan sayılmasının yerinde olamayacağını ileri sürmüştük. Gerçekten de onun hayvandan büyük ölçüde ve birçok bakımlardan ayrıldığını görmekteyiz, şöyle ki:

Uzun bir çocukluk dönemi ona birçok deneyler yapma olanağını vermektedir.

İhtiyaçla bunu giderme arasına bir süre koyma yeteneğine sahiptir; böylelikle daha ölçülü - tartılı, daha etkili eylemlerde bulunabilmektedir.

Öğrenme yeteneğine, yani geçmişteki deneylerinden gelecek için sonuçlar çıkarma olanağına sahiptir.

Tıp biliminin tanımladığı anlamda kaygı duyma yeteneğine sahip olmak ki bu, aşk ihtiyacının sürekli biçimidir.

Bu aşk ihtiyacının hem bireysel, hem toplumsal olduğunu kabul edersek, o zaman «olgun yaşa doğru yolculuk» u daha az kötümser, — daha az «zoolojik» olduğu için — daha az kaygı verici olarak gözönüne getirebiliriz. O zaman insanoğlunun gelişimini meleklerle hayvan arasındaki sürekli bir iç kavganın çerçevesi içine yerleştirmeyiz de çocuğu daha işin başında bir insan varlığı

sayarak ondan hemencecik insanca bir davranış elde ederiz.

Demek oluyor ki, çocuğun gelişimi, ona oynatılacak role bağlı olacaktır. Eğer, insan hâline sokmak için, ona karşı tehditler, cezalar ve suçlamalarla bir hayvana olduğu gibi davranılırsa çocuk bir sinir, hattâ bir ruh hastalığı bahasına o hâle gelebilecektir ancak!

Eğer, tersine, çocuk daha çok küçük yaşta iken sevgi görürse, o da ileride kendi güçlüklerini ve kendisini başkalarıyla çatıştıran güçlükleri sevgi yoluyla gidermek yolunu tutacaktır.

Yiyip içmekten başka şey düşünmeyen, boyuna viyaklıyan âciz bir yeni doğmuş çocuğa Sevgi'yi nasıl anlatmalı? Tam da işte ilkin bu ihtiyaçtan, çocuğun dünyadaki bu ilk ilişkisinden yararlanarak ona Sevgi'nin temel olgularını aşılmalıdır. Besleme işi şarta bağlı olmamalı, sınırlı olmamalı, vakte-saate de bağlı olmamalıdır. Şarta bağlı olmamalıdır, çünkü bir bebekten örnek bir davranış beklenemeyeceği gibi, minnet duygusu hiç beklenemez; sınırlı olmamalıdır, çünkü çocuk o andaki ihtiyaçlarının hemen giderilişinin ötesinde olarak, yedek besinleri

de yeterince almalıdır (yani doymuş olduğunu tam bir güven içinde hissedebilmelidir); son olarak vakte-saate bağlı olmamalıdır, çünkü olgun insana göre vakit kavramı bambaşka olan çocuğun çok beklememesi gerektir, iştihası saldırganlık hâline gelebilir yoksa.

Bedenin beslenmesi için geçerli olan nesneler, manevi beslenme için de geçerlidir ki bunlar, sevgi gösterileridir ve çocuk bunlara karşı, çok küçük yaşta dahi, geniş ölçüde duyarlık gösterir. Çocuğunun üstüne titreyen, onu nazlandıran, oyalayıp avutan, onunla konuşan yüreği sevgi dolu bir anne — kendisi farkında olmaksızın — kımıldama, koku alma, işitme ve görme duyularını daha küçük yaşta eğitmiş olur. Nitekim, kişiliğin meydana gelmesine yardımcı olan algılar bu düzen içinde gelişirler.

Böylece de çocuktaki içgüdülerin en erken uyananı ve en önemlisi, yani anaya olan ihtiyaç daha sonra cyunda, arkadaş ihtiyacında, işbirliğinde, ilgi duyulan konuların karşılıklı işlenmesinde gelişme olanağına kavuşacaktır. Oyunun kendisi de bilgi ihtiyacını ve toplum ihtiyacını yaratır.

Çocuğun ilgisi önce bir Kişi'ye yönelir,

sonra Nesne'ler üzerinde son olarak da bunları elde etme Yöntem'leri üzerinde toplanır. Bu Yöntem'ler arasında Anne'den başka kişilerle olan ilişkiler de vardır. Bu ilişkileri mümkün kılan kişilerarası ulaşım yöntemleri konuşmayı ve bir iç konuşma biçimi olan düşünmeyi de geliştireceklerdir. İşte o zaman kişileri ve yöntemleri imgeleme yetisini ya da önceden işleme olanağını sağlayacak olan fikirler ortaya çıkar. Okulla eğitim o zaman mümkün olur.

Kültür ihtiyacı çocuğa zahmetli bir zorunluklar ve zorlamalar yükü gibi değil de karşılıklı ilişkinin zevklerinden biri gibi sunulursa hemen hemen biyolojik bir nitelik edinecektir. Eğitimin temelinde sevgi vardır. Yalnız bizim kederli, karamsar ve madeci davranışımızdır ki çocuğu ana-babasına bağlayan «sözleşme» de onu tek yararlanıcı olarak görür. Çocuk sanıldığından fazlasını verir. Bunun değerini bilmek gerektir. Çocuk benliğinde, ana veya babaca davranışın tohumu olan, verme isteğini taşır.

II. — Cinsel eğitim

Cinsel eğitim sorunu, görünüşe göre ça-

ğımız ve ondan önceki kraliçe Victoria döneminin XIX. yüzyılı için bir sorun haline gelmiştir ancak. Herhalde eskiden özgürlük o derecedeydi ki, eğitimi hayatın kendisi veriyordu. İlkel diye adlandırılan toplumlarda gençlere bazı sırları öğretmek için yapılan törenler olgun çağa ve onun yarattığı ayrıcalıklarla sorumluluklara erişildiğini gösteriyorlardı. Fakat bunlarda hiçbir cinsel eğitim yoktu. Gençler bu konudaki öğrenimlerini gündelik yaşantının görüntüleriyle çoktan yapmış bulunuyorlardı.

Demek oluyor ki, sorun utanç duygusundan «doğmaktadır», bunun kaynağını da iyice belirlemek gerektir, Tartışma götürmez bir şey şudur ki bir yandan genç bir varlıkta dizginlemeyi başaramıyacağı cinsel sarsıntılar yaratma korkusu vardır. Örneğin Kutsal Kitap'taki, ana-babanın çıplaklıklarını ortaya koymama öğüdü buradan gelmektedir; ikinci olarak da «günah» düşüncesine bağlı olan özgül cinsel utanç duygusunun, cinsel görevin istenilişi ve yapılışıyla birleşmesidir. Böylece de cinsel eğitim kaynağını, epiy acaip tarzda, insanı arzuların «tehlikeli» etkisinden korumakla görevli bütün yöntemlerden alır.

Söz gelişi bu eğitim, kendini elle tatmin hem utanç verici, hem marazî bir şey sayıldığı sırada, bundan korunma yöntemleri arasında da yer almıştır. Aslında cinsel eğitim de cinselliğin kendisi üzerindeki düşüncelerin kaderini paylaşmış; ancak Freud'un çocuk cinselliği üzerinde ortaya attığı düşüncelerden sonradır ki toplumsal bir sorun olarak varolmaya hak kazanmıştır.

Dört çeşit cinsel eğitim olanağı öngörülebilir.

Bırakınız yapsın yöntemi çocuğun dikkatini cinsel konular üzerine çekmemekten, fakat aynı zamanda da uzaklaştırmamaktan ibarettir. Onun için okunan kitaplar, dergiler denetlenmez, çocuğun kendini elle tatmin edişi cezalandırılmaz, çocuktaki cinsel oyunlar kontrol edilmez: İşler karşılaşmaların raslantılarına bırakılır; aile dengeliyse ve çocuğun içinde bulunduğu çevre ahlâksız değilse onun, gerekli eğitimle birlikte, biyolojik gerçeği ayırdetme çaresini bulacağı da umulur. Yine onun daha küçük yaştan başlayıp doğal olarak bir uyma sistemini geliştirebileceği, böylece de olgun çağdaki cinselliğin karakteristik eylemine çok erken geçmeyeceği umulur.

Bu *bırakın yapsın* yönteminin bir aşırı titizliği de doğaya olan o sahte dönüştür ki biyolojik faaliyetin hemen bütün alanlarında ileri sürüldüğü görülmektedir: Güneş banyosu göklere çıkarılır ama bunun zararlı yanı, ışın tedavisinin bütün patolojik etkileriyle yüklü oluşudur. Yalnız sebze ve meyvedan oluşan bir beslenme rejimi yeterince beslenmemeye, vitamin yokluğundan ileri gelen hastalıklara, karaciğer bozukluklarına yol açar ve bunların sebep oldukları çöküntüler de bu konudaki tipik örneklerdir. Cinsellik konusunda 20 yaş dolaylarından başlayarak, güneş ve protidik kısıtlamalarla birlikte, çıplaklık da ortaya çıkar ki zihin için kötü anlaşılmış bir cinsel eğitim ne ise, gözler için de çıplaklık odur.

Gerçekten, bunun amacı cinsel organların gizlenişinin yol açtığı cinsel uyarının aşırı ve zararlı niteliğini gidermek için kişiyi bu organların görüntüsüne alıştırmak; yani her türlü yapma coşkunuğu ortadan kaldırarak cinsel coşmayı istenilen ölçülere indirmektir.

Bu amaç, özünde tartışma götürür bir şeydir. Bu kısıtlayıcı davranış, cinsel uyarının aslında kötü bir şey olduğu, cinselliğin

asgari «doğal» hâle indirilmesi gerektiği yolundaki düşünceden hareket eder. Oysa insanda görme duyusu cinsel uyarının doğal unsurlarından biridir. Cinsel organların sürekli olarak meydanda oluşuyla elde edilen cinsel duraklama, cinsel itişle utanç duygusunu çatışma haline sokar.

Çıplaklığa yeni başlayan kişiler öncele-ri ötekilerden daha güzel bir erkek ya da kadın arkadaş görünce saklanırlar. Şu hâlde az veya çok kesin bir cinsel duraklama tehlikesi var demektir.

Daha başka güçlükler de vardır sonra: Çıplaklık, görülmesi her zaman hoş olan bir şey değildir: Şişmanları, (fıtığı, bazı organların sarkması gibi) sakatlıkları olanları, yaşlı kimseleri zorunlu olarak seyretmek insanda hastalanmanın mümkün, yaşlılığın ve ölümün de muhakak olduğu gibi acıklı anımsamalara yol açabilir. Söz gelişi gebe bir kadın gibi özel durumları hatırlatmağa ise ihtiyaç bile yoktur. Şu da akla gelebilir sonra: Çıplak delikanlılar cinsel coşkunun doğal belirtilerini önleyerek çıplak genç kızlara kur yapabilecekler mi?

Sonra çıplaklıkta insan niçin yalnız anatomi ile sınırlı kalmalı da organizmanın

yeme, içme ve çıkarma gibi doğal görevleri yerine getirişini; hattâ cinsel eylemin kendisini bile ne diye ortaya dökmemeli? Görünüşe göre, son çözümde aranılan şey cinselliği, normal görünsün diye, bu derecede yalandan, yanıltan sıyırmak olunca, çıplakların kurdukları dernekler de doktrinlerinin mantığına uymak için ceza kanunundaki «kamunun edep ve utanma duygularına aykırı davranışlar»a ilişkin bölümlerin kaldırılmasını istemelidirler.

Birçok psikolog çıplaklık doktrininin temelinde gösterme hastalığının gizlendiği üzerinde ayak diremiştir. Bu soruna şu açıdan da bakılabilir: Her türlü yasaklama cinselliği kamçılar, meğer ki bu yasaklayış iyi ayarlansın. Eğer yasaklama göze hitabediyorsa genel olarak görülen, gizli nesneyi düşünmek ve bunu yavaş yavaş keşfetmektir ki sonunda ortaya *strip-tease* çıkar. Eğer yasaklama refleks fizyolojik gösteriye hitap ediyorsa (ki bu, erkek için olduğu kadar kadın için de varittir ve kadının durumunda bu refleksi önlemek belki daha güçtür), bunda cinsel coşmanın daha da ince ve belki daha çok aranılan bir yönetimi görülebilir.

Ruh hekimleriyle ruhbilimciler cinsel

organların küçük yaşta gösterilmesinin bazen çocuk için ortaya çıkardığı sarsıcı yön üzerinde de ayak diremektedirler. Yetişkin insanların cinsel organlarının çocuklara birdenbire gösterilmesi — bunların nitelikleri, bulundukları yerler ve vücudun boşaltma organlarının yakınında oluşları dolayısıyla —, çocuklar üzerinde ömür boyunca kalabilecek bir korku ve bir tiksinti yaratabilir. Birçok cinsel sapıklıklarla cinsel soğukluklar, ana-babanın cinsel organlarını çocukları küçük yaşta bulaştırarak bunlara göstermelerinden ileri gelmiştir.

İkinci cinsel eğitim yöntemi, *okul yöntemidir*. Cinselliğin teorik öğretimi ya ayrı olarak, ya da doğabilim programı içinde öğrenim konuları arasına sokulmuştur. *Çocukta cinsel eğitim* adlı yapıtında André Berge, daha sonar da J. Sutter bu konuda çok mükemmel incelemeler yapmışlardır. Önerilen yöntemler ülkelere göre değişmektedir. Bunlar başlıca iki tip olarak sınıflanabilir:

1 — Çocuğun sorularına verilecek basit cevaplar. Bu soruları çocuğun sorması için çaba gösterilir, cevaplar da çocuğun kendi ruhsal-duygusal olgunluk düzeyine uydurulur.

2 — Belirli konularda verilen konferanslar veya dersler. Bunlar bitkiler ve hayvanlardaki üremeden insanların cinsel birleşmelerinin ve doğumun en ince ayrıntılarına kadar giden resimler ve sinema projeksiyonlarıyla belgelendirilir.

Bu tür öğretimde anatomik ve fizyolojik bilgilerin yanısıra ruhsal ve duygusal bir eğitim de yapılır. Böylece çocuk kendini suçluluğa veya utanca fazla kaptırmadan bu teorik verileri sindirmiş olur.

Görünüşe göre bu yöntem birçok eleştirilere yol açmaktadır. Hiçbir şeyi karanlıkta bırakmadığı, bilimsel ve tam olduğu için görünürde hoş olsa bile, çocuğun karşısına sanıldığından daha çok sorunlar çıkarmaktadır. Herşeyden önce cinselliği salt bilimsel bir ortama yerleştirerek öğrenciyi biraz bir «Kinsey raporu» havası içine sokmaktadır ki daha önce bunun yanlış ve tehlikeli yönlerini göstermeye çalışmıştık.

Bir başka güçlük de cinsel eğitimle aynı anda öğretmene karşı duygulanma yetisinin ortaya çıkmasıdır: Yeni yetme gençlerin nasıl büyük bir kolaylıkla «ateşleni verdikleri» bilinen bir şeydir. Bu da kendine eş arayan, ana-babadan başka kimseler

üzerine yönelmeye çalışan bir duygusallığın etkisinden ileri gelir. Bu tutku dolu sevgilere belirli bir kimse üzerinde ve çok belirli bir cinsel tarzda sâbitleşme nedenleri vermek iyi değildir.

Bununla ilgili bir başka sorun da karma eğitimidir. Bunun yararlarıyla zararları gözle görülebilir hâldedir. Karma eğitim kızlarla oğlanların birbirlerine alışmalarına yardımcı olur. Onların «yüzünü gözünü açar», «yalan-yanlış düşünceleri yok eder» ama okul ve toplum güçlükleri karşısında iki cinsin şiirliliğini bozar. Aynı okulun sıralarında kızlarla oğlanların birlikte bulunuşunun başka birçok sakıncaları da vardır. Cinslerin birbirlerine yaklaşmasını kolaylaştırarak sevgiye karşı, arzuya karşı gerçek bir bağışıklık etkisi yaratır. Bir çeşit kardeşçe hava yaratır, kızılbaşlık havası diyeceği gelir buna insanın. Buluşma fırsatlarını ve — bunu saklamak boş şey olur — az-çok tam cinsel deneyleri sıklaştıracak, sonradan olgunluk çağında da sürüp gidecek olan bir çeşit karma-karışık hâlde birlikte yaşamayı kolaylaştırır. Başka deyişle, erginlik çağının ilk dönemindeki karma eğitim, kızlarla oğlanların birbirlerine karışmalarına yol açar.

Bu yüzden de — bize öyle gelir ki — bu hâl tehlikeli bir aldırmazlıkla sonuçlanabilir. Kimi durumlarda da bu, cinsel güçsüzlüğün ya da cinsel sapıklığın ortaya çıkmasını kolaylaştırır.

Ailevi yöntem — Bu yöntemi anlamak için herşeyden önce hatırlamak gerektir ki, her normal aile, aşkın bir ifadesi olan cinsellik üzerine kurulmuştur. Cinsel eğitim ancak ailevi olabilir, ilk adımları daha «içerik», daha sezgiseldir çünkü. Gerçekten de eğitim çocuğun — kendilerine hayatını borçlu olduğu — anasıyla babasını birleştiren sevginin sevinçle farkına vardığı anda başlar. İşe bu noktadan başlanınca herşey kolaylaşır: Çünkü çocuk sorular soracak, ana-babalar için de — Berge'in içli dışlı ve ailevi öğreniş diye adlandırdığı — nesneyi gerçekleştirerek, bu soruları tabii bir eda ile cevaplamaları kolay olacaktır.

Bütün canlı varlıkların, cinsel yöntemler üzerinde sezgisel bir bilgileri vardır. İnsanda bu sezgisel bilgi kendini kolay kolay belli etmez: O, üstünlüğünü çok uzun bir çocukluk dönemiyle öder çünkü. Demek oluyor ki cinsel eğitimin bütün görevi bu sez-

gisel bilgiyi sözler hâline sokmaktır. Önemli olan, bu alanda kullanılacak içerik bir dilin ve apaçık bilinçlenmenin, içerik bilgiye göre pek o kadar geç kalmamasıdır.

Bu demektir ki, yalnız soruları cevaplamak değil, fakat iyi yönetilen bir ana-baba ve çocuk haberleşmesinin çok sayıdaki karşılaşmaları sırasında bu soruları ustalıkla sordurmak da gerektir. Cinselliğin sevgi yönünden başladığına göre başlangıçta pozitif ve dinamik olan ve sözlü olarak yapılan bu ilerleyici fonksiyonel öğretimin, cinselliğe ilişkin herşeyin gittikçe genişleyen öğretimiyle tamamlanması gerektiğinde kuşku yoktur. Nitekim çocuğu doğrudan ilgilendiren gebelik ve doğum sorunları da incelenmelidir. Ameliyat v.b. gibi «canavarca hikâyeler»e değinmekten olayısa kaçınılmalıdır. Hayvan türleriyle bir kıyaslama yapmak gerekirse bu, yumurtlama örnek alınarak yapılacak ve insanda yumurtanın tam doğumdan önce açıldığı anlatılacaktır. Gebelikle beslenme arasında benzetmeler yapmaktan tabiatıyla kaçınılacaktır. Çünkü bu, kaçınılmaz olarak, doğumla dışkıları atma arasında patolojik yaklaşımlar yapılmasına yol açacaktır. Önceleri cinselliğin sapmalarından söz-

etmek daha güçtür. Bunları aklından bile geçirmeyen körpe bir dimağ üzerinde çok erkenden kaygı uyandırmak gibi bir tehlike vardır çünkü. Öte yandan, kimi psiko-sosyologlar da bir uyarının gerekliliği üzerinde ayak diremektedirler. Bu da çocuktaki bu sarsıntılarla kaygıları önleyecektir: Sıkışık ve yoğun haldeki her toplumda, rastlantılar sonucu, bu tür sarsıntılarla çocuk pek sık karşılaşabilir çünkü. Duygulanma yetisiyle cinselliğin birbirine bağlı oldukları bir ailede çocuğu fazla kaygılandırmaksızın ona bu acı gerçekleri haber vermek daha kolaydır.

Bunun üzerine, daha sonraları, yeni yetmelik çağında cinselliğin denetimi sorunu gelir. «Prensipler» işte o zaman ortaya çıkar: Hiçbir aile prensipten yoksun olmadığına göre, bunları öne sürmemek güçtür. Çocuk da bunu bekler zaten. Bilgi isterse, aynı zamanda bir davranış tarzı da ister. Berge'in de belirttiği gibi, bütün sorun ana-babanın prensipleri kendi gerçek yaşayış tarzlarına uydurmalarındadır. Bu alandaki herhangi bir çelişkinin çocukça birdenbire farkedilmesi, büyük ölçüde bir cinsel sarsıntı yaratır; cinsel yaşantının duygusal yönünden çok

erotik yönüne önem vermek için mazeret yerine geçer.

Fakat o zaman çocuk için bir çelişkiyi çözümlemek gerektir ki bu, normal olduğu açıkça belirtilmiş olan bir içgüdünün tatmini konusunda ortaya çıkan engellerdir. Bu da çocuk için (yalnız bunda değil, başka alanlarda da) normallik kavramını tanımlamak suretiyle yapılır: Normal olan, yani fizik ve fonksiyonel bakımdan belirlenmiş olan bir şey beşerî bakımdan da normal olmak için duygusal bir yön edinmiş olmalıdır. İşte o zaman duygusallık yetisinin doğal görevlere sınımsız bağlı oluşunun yalnız ve yalnız insanca bir niteliği olduğu, bunun salt insanlara özgü bir ayrıcalık olduğu belirtilcektir.

Kısacası, aşk hayatın temeli olduğuna ve ancak sevişenler arasındaki — hem tutkunun, hem aklın yer aldığı — bir ortaklıkta bulunan nimetlerle beslendiğine göre kültür, yani akıl için gerekli besin ihtiyacının da biyolojik bir hâl edinışindeki neden anlaşılır: Bunu çocuğa zahmetli bir zorunluluklar ve zorlamalar yükü olarak değil de (anaçocuk, ana-baba ve çocuk, daha sonra da eğitimciler-çocuk arasındaki) karşılıklı iliş-

kinin zevkli yönlerinden biri olarak göstermek yeterlidir.

O zaman, gerek psikolojik güçlükler, gerekse eşlerden birinin ölümü yüzünden — daha hoyratça — dağılan aileler için ne demeli? Bu, dördüncü ihtimaldir: Bu takdirde cinsel eğitim ana-babanın yerine çocuğa bakacak kimse tarafından başlatılmalı veya sürdürülmelidir. Fakat bu kimse gerek niteliği, gerek kişilgi bakımından ana-babanın kendilerinden daha az yetenekli olduğunu bilmelidir. O zaman bu işi yapmak ya eğitimcilere, ya da — psikoloji bilgisi varsa — *aile hekimine* düşer: Bu alanda olduğu gibi daha birçok alanlarda da *aile hekimi* eskiden oynadığı koruyucu ve kılavuz rolünü yeniden oynayacaktır.

SONUÇ

Şimdiye dek söylediklerimiz cinselliğin hem bir tatmin araştırması, hem bir ifade tarzı, hem de buluş yapmak, eyleme geçmek için bir teşvik niteliği taşıdığını göstermiş olacaktırlar. Bu bakımdan cinsellik, salt iç-güdüsel amacını aşmakta ve psikolojik, ekonomik ve toplumsal dönüşümlerin temelinde yer almaktadır.

I. — Bireysel ihtiyaç olarak cinsellik

Cinsellik toplumsal bir fonksiyon olmaktan önce bireysel bir fonksiyondur. Varlığını kabul etmek için ona bir bakıma «hayat hakkı» vermek — ve yalnız bu hakkı vermek — bir çeşit softalık ve ikiyüzlü bir asık suratlılıktan başka şey değildir.

Çekici yön, «özgür libido» derecesi; yani komplekslerden, tutuklulardan, yasaklardan, önlemlerden kurtularak cinselleşmiş biçim altında birikebilen enerji derece-

sidir. Muhtemel bir arkadaşta hoşla giden taraf onun sevişme eylemini, içine suçluluk duygusu karışmaksızın, güven verici bir tarzda yapmayı tasarlamasıdır.

Başarılı bir cinsel eylemin koşulları, başarıya ulaştırılmış herhangi başka bir işin koşullarının tıpkısıdır. Sapık ya da sinir hastalığına kaçan veya kötü yola dökülmüş bir cinselliğin yıkıcı tarafı böylece de ortaya çıkmaktadır. «Can yiyerek yaşayan» bir cinselliktir bu. Kendini yokedici niteliği altında, mazohizmin en ağır biçimidir. Böylesi bir cinsel korku verir. Buna, kimilerinin ahlâksal diye adlandırdıkları, engeller konur: Sağlıkla ilgilidir bunlar sadece.

Gerçekten de, cinsel bakımdan kılık değiştirmeler ve iki yüzlülükler çok değişik ve incedir. Bunların en çok görülenlerinden biri, cinsel nesneyi estetiğin maskesi altında gizleyerek kabul ettirmeğe çalışmaktır. Bunun iyi olduğunu söylemeye cesaret edilemeyeceği için, güzel olduğu söylenir. Tıpkı bunun gibi, «cinsel ilişkinin bir nevi insan ortaklığı olduğunu» iddia etmek de bir çeşit mazerettir, kollektif nesneye yönelen bir çeşit yüceltmedir.

Cinsel ilişki yapı bakımından benliği-

mizde bulunan bir temel ihtiyacın, bir iştihanın en dolaysız ifadesidir. Hepsi bu kadar değil: Giderilecek bir ihtiyaç değil de, alınacak bir zevk söz konusudur. Demek oluyor ki cinsel iştihâ, herhangi bir gerilimin basit bir giderilişinden ibaret değildir. Bu giderilişin belirli bir takım koşullar altında elde edilmesi gerekir. Bu koşullar tatmin edilecek kimsenin, yani arkadaşın nitelikleridir. Arkadaşın duyduğu zevk, cinsel zevkin büyük verilerinden biridir, dolayısıyla cinsel görevin bencil bir şey olduğu söylenemez. Eğer öyle olmuşsa çok eksik olarak yerine getirilmiş demektir.

Gerçekten de, eğer cinsel eylem zevklenmeye olduğu kadar döllenmeye de hizmet edecekse, herşeyden önce arkadaşın tatmin edilmiş olması önemlidir. Bu ise herkes için bir çaba yapmayı, kimileri için de bu doğal görevde gerçek bir çıraklık dönemi geçirmeyi gerektirir. Bunun zahmetine katlanamayanlar çok iyi anlaşılacak bir eğilime kapılarak kendilerini doğmacılıkla, karakter sertliğiyle, duygu ve düşünce bakımından dar kafalılıkla korumaya çalışırlar: Bu, iler-

leyici damar sertliğine benzeyen bir zihin sertliğidir ki, öbürünün ortaya çıkmasını belki de çabuklaştırır.

Eğer insanoglu kendisini hem Tanrı'nın imgesi, hem doğal bir varlık olarak kabul ediyorsa görevi doğa'nın sırlarını keşfetmek, ona daha iyi söz geçirebilmek için de yasalarına boyun eğmektir. Oysa hiçbir psikolojik deney, cinselliğin sadece döl yetiştirmeğe yardımcı olmak amacıyla «kurulmuş» bir müessese olduğunu ispatlamış değildir. Bunun için de cinsellik günümüzde ve gittikçe daha büyük ölçüde, bireysel serüvenin alanına girmiş bulunmaktadır.

Kimileri eyleme, kimileri düşünceye; kimileri de başkalarının eylemlerini ve düşüncelerini anmaya öncelik verirler. Bu sonuçlar seyircidirler. Onlarla eylemde bulunanlar arasında, görünüşe göre, bir nitelik farkı vardır ki düşünce bunu her zaman azaltamaz. Öyle ki, cinsel alanda da, bir kez daha, eylemle bunun seyirciliği arasında bir karşıtlıktan sözedilebilir Bunun içindir ki erotik filmler, açık-saçık tiyatro piyesleri ve modern *strip tease*'ler, çoğu zaman, cinsel konuda büyük başarılar göstermemiş kimselerce beğenilen nesnelerdir. Yüceltmenin

başarısız bir uzantısı olan eğlence, bir kez daha, gerçek iş görmenin yerini almış bulunmaktadır.

Fakat yalnız eğlence ile yetinenler ömürleri boyunca yaşamın kötü tarafında yer almış kıskanç ve yoksun seyirciler olarak kalırlar. «Macera, ancak maceracıların başında gelir» diye, yerinde bir söz vardır. Bunlar bilinçaltının hoşlandığı bir sıra olayların *içine giren* kimselerdir ki kişi bunda kendisiyle yine kendisi ve kendisiyle dünya arasında tam bir uygunluk bulunduğunu hisseder. Gerçi teknik ilerlemeler (Uzaydaki keşif yolculukları henüz büyük ölçüde yaygın olmadığı için) macerayı yeryüzündeki keşif yolculuklarından söküp atmışlardır; her mesleki örgütün karşılaştığı idari karmaşıklıklar, kişilerin çalışmasındaki beklenmedik yönleri yoketmiş ve mesleki alanda bilinçaltının kendini serbestçe ifade etmesini sınırlamışlardır; son olarak da din, inancı ilkelere ve uygulamalara feda ederek, bilinçaltına muhtaç olduğu o manevi besini gittikçe daha az vermektedir ama, yinede yaşanması mümkün olan birçok macera vardır.

Bunlardan, sevgi içgüdüleriyle ölüm iç-

güdüsünün boyuna yanyana olduğu iki tane; yani insanları kimi zaman yapıcı, kimi zaman yıkıcı alanlarda kullanmanın iki yöntemi, politika ve savaştır. Üçüncüsü olan spor ise züppeliğe, boş bir gösterişçiliğe ya da kendine hayranlığa dayanmadığı zaman oto-disiplin ve çabayı kabulleniş bakımından kışının kendi benliğiyle kuracağı oldukça geçerli bir diyalog sayılabilir. Fakat cinsellik çağımızın büyük macerası olarak kalmaktadır.

Macera aynı zamanda özgürlüğün ilk kanıtıdır. Birkaç kez yaşandı mı kişiye gizli güç halindeki özgürlük duygusunu aşılır; isterse, macera geçtikten sonra, onu yeniden yaşama olanağını kişiye verir; bu onun çoğu zaman yetindiği ve ikinci derecedeki özgürlüğe ulaşmak için kuvvet aldığı bir duygudur; cinselliğin bilinçli, hattâ belki bilinçsiz, özerk bir denetimidir. Gerçekten de macera, başlangıçta, konuları denkleştirici ve *égocentrique* bir özenle, biraz da övünerek çoğaltan bir kendine hayranlık güvencesidir çoğu zaman. Daha sonra sevecenliği keşfetmeğe doğru yol alır, o da başarılarından ve başarısızlıklarının çözülmesinden yararlan-

narak serpilir gelişir. Sonunda kişi cinsel ilişkiyi, başkalarına yapılabilecek en büyük iyilik çerçevesi içinde değerlendiren bir çeşit fedakârlığa erişir.

II. — Cinsellik ve ekonomik psikoloji

Teknik ve endüstriyel ilerlemeyle birlikte insan coşkuları yatırım noktalarını da çoğaltmış bulunmaktadır. Aile çevresinden ve çok dar olan dolaysız ilişkiler çevresinden sonra şimdi meslek çevresine ve çok daha geniş olan toplumsal bir dostlar ve tanıdıklar çevresine ulaşılmış bulunmaktadır.

Yerleşme bölgelerinin ve endüstrileşmenin yoğunlaşması sonucunda karı-kocadan herbirinin mesleki bakımdan ayrı oluşları; romantizmden ve sıcaklıktan yoksun bir çevre içinde buluşma fırsatlarının çoğalması; mesleki yoksunluklara karşılık cinsel dengeyi kurmanın bir ölçüde kolaylaşması; cinsel konularda daha geniş ölçüde bilgi alış-verişinde bulunulabilmesi dolayısıyla, günümüzde daha büyük bir cinsel özgürlük doğmuştur.

Kadın son zamanlarda zevke olan hak-

la—zevk vermek ya da reddetmek hakkı ile—cinsel bir kişilik edinmiştir. Şimdi daha az uzak durmaktadır, mahrem görevlerinde ve cinsel davranışında daha özenlidir, dolayısıyla, hattâ teorik bilgi alanında dahi, konu daha az yabancıdır. Yurttaşlık haklarındaki eşitlik ve daha büyük bir hukuki özgürlük, bu bağımsızlığı daha da güçlendirmiştir.

Kadının her zaman daha çabuklaşan bu evriminin ortaya çıkardığı sorunların yepyeni bir açıdan çözümlenmesi gerekmektedir. Kadının çalışmakta oluşu onu üç konuyu aşkı, dostluğu, çalışmayı (çoğu zaman ayrı ayrı olarak) değerlendirmeye itmektedir. Vaktiyle bu üç konu prensip bakımından bir aradaydı ve eski kafalı kocaya bırakılmış bulunmaktaydı. Şimdiyse bunlar en normal durumlarda, çoğu zaman üç ayrı erkeğin kişiliğinde ortaya çıkmaktadır: Aşk için koca, dostluk ve sevgi için erkek kardeşlerle arkadaşlar, güvenlik için de —babaya eşit olan— patron vardır. Bu duygusal dağılışı, yol açtığı kıyaslamalar dolayısıyla, çiftin erkek-kadın ilişkisini çoğu zaman değiştirmektedir.

Öte yandan, kadının meslekî çalışması ona tam bağımsızlık vermiş değildir ya da

henüz vermemiştir. Kadının çalışabilmesi için çocukların dışarıda bakılmaları, yani ya (kreşler, bakımevleri, yurtlar gibi) kamu kuruluşlarınca kabul edilmeleri; ya da dostlara veya parayla tutulmuş kimselere emanet edilmeleri gerektir. Kadın çocuklarını yanında alıkoymak ya da sadece ev işleriyle gereği gibi uğraşmak isterse bir yerine iki görevi yüklenecek; yorgunluğun, monotonluğun, boyuna yığılan işlerin verdiği kaygının tehdidi altına girecektir: Bir bağımsızlık unsuru olmak şöyle dursun, bu koşullar altında çalışma ek bir kölelik olacaktır. Gerçekten, kadınla erkek arasında kıyaslama yapılmak değil de birbirini tamamlamak mümkün olduğuna göre, eşitliğin söz konusu olamayacağını daha önce (IV. bölümde) görmüştük. Kadınların kendileri de mesleki alanda erkeklerle eşit hale gelince süse ve kendilerini beğendirmeye olan düşkünlükleri ve zayıf cinse borçlu olunan saygıyı elde etmedeki direnişleri dolaşısıyla tam bir çelişkiye düşmektedirler. Şurası apaçıktır ki, kadınlar ancak kendi cinslerine özgü ayrıcalıklardan vazgeçerlerse tam eşitliği elde edebileceklerdir. Bu ise bir seksüel tipe, ayırimsız bir seksüel stile, ya

da erkek yapılı bir kadında acıklı bir iç ikiyeleşmeye kadar gidebilir ki, böyle bir kadın arasına ve elinde olmaksızın, döl veren bir dişi haline dönüşecektir.

Bir erkekle erkek yapılı bir kadın arasındaki birliği herşeye rağmen doğacak çocuklar perçinlerlerse, bu salt özgürleşmeye ne demeli? İki türlü çözüm vardır: Ya o çift bu çocuğu Devlete bırakacak ve o zaman karınca yuvası psikolojisine girilecek; ya da bu düzensiz çift duygusal yetiştirilmesinde, okul ve toplum yaşantısında düzensiz bir çocuk üretecek; o da —eğer suçluluk yoluna sapmazsa— psiko-pedagogların ve ruh hekimlerinin kapılarını aşındıran kalabalığa katılacaktır (Meğer ki bu arada erkek kadınlaşsın).

III. — Toplumsal ihtiyaç olarak cinsellik

Dinamik bir gelişime tâbi temel bir ihtiyaç olan cinsellik, tek başına anlaşılamaz: Öteki doğal ihtiyaçlardan; özellikle hoş gitme, ilerleme, sataşma ve saldırı ihtiyacından ayrılmaz bir hâldedir. Fakat öte yandan paylaşma, koruma, öngörü ve ötekini gözetip kollama ihtiyaçlarına da sıkı sıkıya bağ-

lıdır ki, sevecenliğin temelini meydana getirenler, bunlardır. Demek oluyor ki her cinsel durum duygusal olduğu gibi her duygusal durum da cinseldir. Cinsellik, fedakârlık halleriyle saldırganlık halleri arasında durmadan gidip gelir.

İnsanoğlu cinsel ihtiyacı tümüyle duyarsa cinselliği sevecenlikten veya saldırganlıktan yapma olarak ayırdeder ancak. Bu ayrılığı anlayıp kavrayabildiği her sefer ilişki eksiktir, geçicidir, tatmin etmez. Bu açıdan ele alınınca herkesin cinselliği anlaşılır kavrama, sevilme ya da nefret edilme tarzına; ve de ülküsel arkadaş üzerinde edinilen imgeye bağlı olur. O bu arkadaşını kendi çevresinde, ya da, kimilerinin dedikleri gibi, kendi toplum «sınıfı» içinde mi bulacaktır? Psikoloji açısından toplum sınıfı kavramı çok tartışma götürür bir şeydir. Aşkla cinselliğin birbirlerini hiç bilmezmiş gibi bir halleri vardır. Çevre ne olursa olsun gençlerde cinsellik, aslında, birbirinin çok tıpkısı nitelikler edinir. «Çalışan» sınıflardaki gençlerin bu bakımdan «kibar mahalleler»deki benzerlerinden daha erken gelişmiş olduklarını gösteren bir şey yoktur. «Yöntemler» arasında ayrılık olduğunu gösteren bir şey de yok-

tur pek: Genç burjuvalarda azıcık daha fazla önleme vardır belki.

Kimi psikologların, aşırı endüstrileşme ve şehirleşmenin cinselliği «bozduğu» yolundaki suçlamalarını da ele almadan bu konunun psiko-sosyal yönü bırakılamaz. «Cinselliğin kapitalistçe sömürülmesi»nden söz edenler olmuştur ve —birçokları arasında klâsik bir korkuluk olan— yaşlı, zengin bir bujuvanın zavallı, yoksul bir genç kızdan «yararlandığı» görülmüştür. Oysa, daha yaşlı ve evli burjuva kendisine metres aradımı, onu başlıca üç kategoride bulur: «Arkadaşların karıları» (ki görünüşe göre göre bu, en önemli kaynaktır) — Dul, boşanmış, evlenmemiş yalnız kadınlar; ihtiyaç dolavisiyle çalışan ve (sürekli bir bağ kurmağa psikolojik yeteneksizlik ve çoğu zaman da zaten evli bir erkekle bir aşk bağı kurmuş olmak gibi) çeşitli nedenlerle ilk kez ya da yeniden evlenmemiş kadınlara, yaşlı burjuva bu kategoride rastlar — ve son olarak da fâhişeler (ki bunlar, sinir hastaları içindir) Bütün bu durumlarda ise özellikle kapitalist olan hiçbir yön yoktur. Bu sorun, dünya kadar eskidir. Yanlış olarak «sınıfsız toplumlar» diye adlandırılan toplumlarda da

varolan ve gittikçe daha çok görülen bir kişisel sınıf sorunudur bu

Görülen cinsel «aşırılıklar»ın endüstrileşmeden, şehirleşmeden — dolayısıyla kapitalizmden— ileri geldiğini iddia eğilimi gösterilirken komünist sosyalizmde çok daha güçlü bir endüstrileşme ve şehirleşmenin varolduğu unutulmaktadır. Cinsel aşırılıkların nedenini (bunlar bütün rejimlerde vardır çünkü) daha çok monotonlukta, can sıkıntısında, kıskançlıkta aramak gerektir: Bunların hepsi, baskı altındaki bir toplum içinde görülen uyuşmazlık tohumlarıdır. Oysa komünist toplumun şimdi bile ne denli baskı altında, monoton, hem kıskanç hem eşitleştirici olduğu unutulmaktadır.

Alfred Fabre-Luce XX. yüzyılın başında törelere bağlı olmayışın sosyalist rejimlerde meydana getirdiği özdeşlenmeyi hatırlatmıştır. Sonra da «(diktatörlüğü içeren) toplumsal özgürleşmeyle (hürriyeti varsayan) bireysel özgürleşme» arasında nasıl bir uçurum açıldığını göstermiştir. O gün bugün komünist rejimin Freud'un fikirlerini ne dereceye kadar reddettiği, bilinen bir şeydir. Gerçekten de kişi, diktatörlüğün kalıbından cinsellik yoluyla kurtulur; tehlikeli hâl alan

bir özgürlük (orijinallik) edinir. Seven kişiye karşı Devletin kuşkusu ve kıskançlığı bundan doğar. Korunma çaresi de rahatsız, kaçamaklı, esrarlı halinden yoksun olan aşkın kollektifleştirilmesidir. Böylece de sosyalizm muhalefette kaldığı sürece ahlâk kurallarını özgürleştirmekten yanadır. Devleti yönetmeğe başladı mı kapitalist burjuvaziden daha çok namusluluk taslayan, daha zorlayıcı bir hâle gelir.

Ayrıca şu da çağımızın belirli bir olayıdır ki sınıf kavramı, çeşitli faktörlerin etkisi altında kaybolmağa yüz tutmaktadır: Bunlar, gitikçe daha özgürce verilen eğitimdeki ilerlemeler; haklardaki ve başarı fırsatlarındaki eşitlik kavramı (ki ne denirse densin yavaş fakat emin adımlarla ilerlemektedir); haberlerin dağılımı ve (benzer zevkler ve eğilimlerdeki kişilere birbirlerini daha kolay görme olanağını sağlayan) gezilerdeki gittikçe artan kolaylık; son olarak da birçok hallerde büyük çoğunlukların ekonomik durumunun sık sık ve çabucak değişmesi gibi şeylerdir.

Gerçekten de her ferdin toplumsal, kültürel ve ekonomik olmak üzere üç statüsü

vardır. Eskiden, imrenilecek bir toplumsal ve kültürel düzey, ekonomik düzeyin yükseliği ile mümkün olabiliyordu. Günümüzde bu, gittikçe daha az gerçek bir hâl almaktadır ve demografi uzmanlarıyla bir olup «sınıf» sözcüğünün yerine «sosyo-kültürel düzey» terimini geçirmek mümkündür. Hâl böyle olunca sosyo—kültürel düzeyin yükselmesi ana—babanın varlık durumunda gittikçe bağımsız hâle gelmekte; ve bu sosyo—kültürel düzeyin kendisi de okuldaki başarıda geniş ölçüde etkili olmaktadır.

Kendi bakımından bu başarı da aynı okuldan yetişme başka kişilerle ilişki kurulmasına yol açmakta; bu ise aradaki ayrılıkların yokolmasına ve toplumsal çevrenin kendisinden değil de «okul öğretimi»nden çok daha fazla etkilenen sosyo-kültürel statülerin doğmasına yardımcı olmaktadır. Günümüzün istatistiklerinin gösterdikleri, babalarınınkinden daha üstün bir mevkie erişmiş «işçi çocukları» henüz yetersiz sayıdadır kuşkusuz: Sauvy'ye göre 1892 den 1948'e kadar bunların oranı sadece % 12'dir. Fakat yerinde olarak iddia edilebilir ki sosyo-kültürel ve ekonomik koşullar on beş yıldan beri büyük ölçüde değişmiş bulunmak-

tadır; birbirine karışma işi de daha etkili bir hâl almışa benzemektedir.

Zaten görünüşe göre istatistiklerde ötenberi (toprak ve fabrika sahipleri, yönetici kadrolar, yüksek memurlar ve serbest meslekler, tâcirler, küçük memurlar, endüstri işçileri, tarım işçileri, ırgatlar... diye) gösterilmesi âdet olan «hiyerarşik» sınıflar kavramının yerine yavaş yavaş çeşitli mesleki ve kültürel kategorilerin birbirlerini karşılıklı etkileyişleri ve birbirlerine bağımlı oluşları kavramının geçtiği görülmektedir. Örneğin ömrü boyunca öyle kalan küçük memur, çok kalifiye bir el işçisine göre daha kolaylıkla «eli kalem tutan bir ırgat» sayılabilmektedir: Kafası daha çok çalışan böyle bir el işçisi, teknik bir aydın sayılmaktadır.

Bu sosyo-kültürel erişme sorununda cinsellik, en azından iki biçim altında rol oynamaktadır ki bunlar, cinselliğin toplumsal ifadesi olan ailenin kuruluşu ile, cinsel öğrenimin ve cinsel görevin yerine getirilişinin bugünkü koşullarıdır.

İnsanoğlu, geleceğin yurttaşlarını rasyonel biçimde eğitmek için ailenin gerçekten en iyi çözüm yolu olup olmadığını ol-

dum olası sorunagelmıştır. Bilindiği gibi, aileye karşı olanların çeşitli kanıtları çoktan aşılmış bulunmaktadır. Bunları başlıca iki bölümde sınıflamak mümkündür:

«Aile aşırı doğumu kolaylaştırmakta, dolayısıyla nüfus artışını ve genel bir kıtlığın gelişini çabuklaştırmaktadır.»

«Çocukları yetiştirmekten âciz olan aile, bunları Devletin eline vermekle daha iyi eder. Devlet bunları eğitip yetiştirmek ve yeteneklerinin en iyisine yöneltmek bakımından olanaklara sahiptir.»

Oysa bugünkü görünüm bambaşkadır: Aile saldırılara dayanmıştır ve, hep bildiğimiz tekerlemedeki gibi, «hayatından memnundur.» Doğumları kısıtlamadan yana olanlara, sorumlu karı-kocaların gizli yaşantılarından başka hiçbir yerde doğum kontrolünün bu kadar etkinlikle yapılamıyacağı karşılığını vermektedir. Eğitimin devletleştirilmesinden yana olanları, resmîleşmiş serbest birleşmenin sonucu olan cinsel özgürlüğün, gürültü koparan başarısızlıklara yol açacağı karşılığını verecektir. Bu başarısızlıklar da özellikle dolaysız ilişkilerin ve —bugün kesin önemi artık bilinmekte olan— ana-baba-çocuk arasındaki duygusal bağın-

tıların yokluğundan doğmaktadır. Psikologlar şunu da eklemektedirler: Sevecenlik ve arzu ile birlikte sevginin temelinde olan ana-baba bileşeni büyük duygusal zararlara yol açmaksızın bilinmezlikten gelinemez. Çocuksuz evler pek o kadar neşeli değildir. Ya ana-babadan yoksun bazı çocuk «yuva»larına ne demeli?

Cinsel öğrenimin ve cinsel görevin kendisinin yerine getirilişinin bugünkü koşulları, görünüşe göre, elimiz altında bulunan en önemli gerçek demokratlaştırma faktörünü teşkil etmektedir: Cinsellik biyolojik, psikolojik ve toplumsal bakımdan başkalarına sevgi beslenmesini içeren tek görevdir çünkü.

Cinsel eğitim bölümünde, cinsellik üzerindeki düşüncelerle yorumların yaygınlaşmasının her zaman için bir saplantı ve dengesizlik anlamına gelmediğini görmüştük: İnsan güvendiği bir dostuna açık-saçık bir hikâye anlatabilir, kendisini dinleyenler varsa bunlar genellikle üç dört kişiyi geçmeyecektir. Daha ötesi için insan susar: Demokratik sansür işlemeğe başlamıştır çünkü. Benzerlerinden meydana gelen bir kalabalık karşısında insanoğlu cinsel ayrıcalık-

ları bakımından kıskanç davranır, onun özel niteliğini korur. Uluslar arasında bu bakımdan görülen farklılıklar da oldukça aydınlatıcıdır. Fransa'da şakaların, hikâyelerin, güzel sanatların, tiyatronun cinsel alana daha yakın, cinsellikle daha haşır-neşir oldukları bir gerçektir. Ortaçağın dinsel sanatı bile katedrallere birçok cinsel tasvirler sokmuştur. Fransa'da cinsellik bir bağış ve bir paylaşma olduğu ölçüde, kamusal bir tehlikeyden çok birleştirici bir unsur olarak görünmektedir. Fransızın cinsel yaşantısını kamuoyuna karşı savunmağa ihtiyacı yoktur ve bu, belki de, ulusal nitelikte bir davranıştır. Daha önce de söylediğimiz gibi, herkesin duygusal içli-dışlılığı dışarıya karşı kıskançlıkla korunmakta olmasına rağmen, cinsel konular çoğu zaman açıktan açığa konuşulur. Arzulardaki ortaklığın böylece tanınıp kabul edilişinde neşeli bir suç ortaklığı vardır ki bundan güvenlik duygusu ile suçluluk yokluğu doğar ve tümü bakımından bu, epiyce dikkate değer.

Görülüyor ki hiçbir cinsel ahlâk genel değildir: Her kültürün kendi ahlâkı vardır

ama her kültür de herşeyden önce inançlar üzerinde kurulur. Çeşitli kültürler arasında bir bağ kurmanın tek çaresi, bunların inançlarını incelemektir. Soy lar arasında, halklar arasında, uluslar arasındaki ayrılıklar bunda gizlidir.

Biz de inançlar, sonra politika, sonra ekonomi çağını yaşadık. Şimdi bilimsel çağdayız. Fakat çok genişlemiş bir bilimdir bu: İnsan bilgisinin ve faaliyetlerinin akla gelen bütün alanlarını içine alır. Bütün materyalizmleri uzak bir geçmişin içine iter, metafiziğe de ancak onu inceleme konusu yapmak için el atar. Geleneksel duvarları yıkan bu bilim, yalnız bilim kollarındaki apaçık birbirine girişlerin yarattıkları teknik nedenler dolayısıyla değil fakat özellikle, elde edilen sonuçların nasıl uygulanacaklarını öngörmek için çeşitli uzmanları bir araya getirmek zorunda bırakır.

Böylece de bilim, inceleme konusu diye cinselliği ele alarak bunun üç temel bileşenini açıklığa kavuşturmuştur. Sevecenlik, paylaşılan zevk ve döl yetiştirme. Kısacası, cinselliğin bilimsel bakımdan incelenişi bir kez daha göstermiştir ki insancıglu kendisini bilimin kölesi haline sokmamalıdır. Eğer

insanoğlu kendi gerçekleştirdiği ilerlemelerden sonra da yaşamak istiyorsa kendi başına bir dünya, kendi kaygılarıyla pençeleşen, kendi sorunlarının ayrıcalıklarıyla yüklü bireysel bir varlık olarak kalmalıdır. Sorunlarını kendi üzerine alarak ondan emeğinden başka şey istemiyen söğürücü bir tümle onu bütünleştirmek için yapılan çabalar ne olursa olsun bu, böyle olmalıdır. Yaratıkları gerçekten birleştirecek olan bağ, sevgidir: Bir kez dağılınca, bunların birleşmeğe büyük ihtiyaçları vardır sanki; Insonağlu ile Evren, insanoğlu ile soydaşı arasındaki hem diyalog, hem birleştirici bağ olan sevgi ilişkisinin önemi de işte bundan ileri gelir.

S O N

İ Ç İ N D E K İ L E R

Giriş	5
-----------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

CİNSEL İLİŞKİ TİPLERİ

I. — Cinselliğin tarzları	24
I. — Cinsel zevk	25
II. — Aşk ve şefkat	36
III. — Döl yetiştirme	46
II. — Normal cinsellik : Psiko-sosyal fonksiyonlardaki yeri	54
III. — Patolojik cinsellik: I. — Homoseksüellik .	68
II — Sadizm ve mazohizm	81
III. — Rontgencilik (Gözetlemecilik)	83
IV. — Gösterme hastalığı	86
V. — Fetişizm	88
VI — Fahişelik	89

İKİNCİ BÖLÜM

CİNSELLİK ve TOPLUM

IV — Karı-kocayı ilgilendiren sorunlar: I. — Erkekle kadının mukayeseli durumları	97
II. — Cinsel ilişkinin toplumsal biçimleri .	105
V. — Aileyi ilgilendiren toplumsal sorunlar:	
I. — Doğum kontrolü	159
II. — Ana-baba ile çocukların ilişkisi	172
III. — Cinsel eğitim	177
SONUÇ: I. Bireysel ihtiyaç olarak cinsellik . .	191
II. — Cinsellik ve ekonomik psikoloji . .	197
III. — Toplumsal ihtiyaç olarak cinsellik . .	200

Cinsel ilişkilerin fizyolojik yönü yanında bir de psikolojik yönü var. Ama toplum hayatında cinsel ilişkilerin gelişmelerini, oynadığı rolü arayanların çalışmaları ile ayrıca sosyoloji açısından çok ilginç çalışmalar yapılmakta nice yıllardan beri. Bu kitap şimdiye kadar yapılmış bu tür çalışmalar hakkında yeterli bilgi vermek amacıyla hazırlanmış bir yapıttır. Her bakımdan yararlı bilgilerle dolu olduğunu onu okuduktan sonra siz de kanıtlayacaksınız.

8 lira